

21834

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARİ TASARIM KRİTERLERİNİN DEĞİŞKENLİĞİ :

P/A ÖDÜL PROGRAMI ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimar Pelin ERSOY

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 22 Haziran 1992

Tezin Savunulduğu Tarih : 09 Temmuz 1992

Tez Danışmanı : Prof. Dr. K. Ferhan YÜREKLİ

Diğer Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Mete ÜNÜGÜR

Prof. Dr. Hasan ŞENER

TEMMUZ 1992

ÖNSÖZ

Bu tezin yönetiminde gösterdiği yakın ilgi, destek ve yardımlarından dolayı sayın Prof. Dr. K. Ferhan Yürekli' ye,

Değerli yardım ve tavsiyelerini esirgemeyen sayın Prof. Dr. Hülya Yürekli' ye,

Bilgisayar konusundaki yardımlarından faydalandığım arkadaşım Yük. Mim. Murat Tunca' ya,

Maddi ve manevi desteklerinden ötürü sevgili aileme

sonsuz teşekkürlerimi sunarım...

İÇİNDEKİLER

TÜRKÇE ÖZET.....	iv
İNGİLİZCE ÖZET.....	v
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM : MİMARİ TASARIM PROBLEMİ.....	4 - 19
1.1. Mimari Tasarım Olgusu.....	4
1.1.1. Tasarımın Tanımı.....	4
1.1.2. Mimari Tasarımın Tanımı ve Özellikleri.....	4
1.1.3. Problem Çözme Süreci Olarak Mimari Tasarım.....	5
1.2. Mimari Tasarım Problemi Ana Bileşenleri	7
1.2.1. Strüktürel ve Teknik Değerler.....	10
1.2.2. İşlevsel-Fonksiyonel Değerler.....	10
1.2.3. Estetik ve Sembolik Değerler.....	11
1.3. Bölümün Sonuçları.....	18
2. BÖLÜM : MİMARİ TASARIMIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE PROJE YARIŞMALARININ ROLÜ VE ÖNEMİ.....	20 - 37
2.1. Genel Olarak Değerlendirme.....	20
2.1.1. Değerlendirmenin Tanımı.....	20
2.1.2. Değerlendirmede Nesnellik/Öznellik İkilemi.....	21
2.1.2.1. Değerlendirmede Öznellik.....	23
2.1.2.2. Değerlendirmede Nesnellik.....	23
2.1.3. Değerlendirmede Ölçüt Kavramı.....	24
2.2. Mimarlıkta Değerlendirme.....	25
2.2.1. Mimari Değerlendirmede Nesnelliğin ve Öznelliğin Önemi.....	26
2.2.2. Mimarlıkta Değerlendirme Aşamaları.....	29
2.2.3. Tarihi Süreç İçinde Mimari Yorumların Sınıflandırılması.....	30

2.3. Mimari Değerlendirmede Proje Yarışmalarının Rolü ve Önemi.....	32
2.4. Bölümün Sonuçları.....	35
3. BÖLÜM : P/A AWARDS PROGRAMIN JÜRİ DEĞERLENDİRMELERİ ESAS	
ALINARAK MİMARİ TASARIM KRİTERLERİNİN VE BUNLARIN ÖNEM	
SIRASININ BELİRLENMESİ ÇALIŞMASI.....	38 - 103
3.1. Yarışmanın Genel İçeriği.....	38
3.1.1. Yarışmanın Geçmişi ve Genel Bilgiler.....	38
3.1.2. Kapsamı.....	39
3.1.3. Projelerin İçeriği.....	39
3.2. Her Yıl İçin Ayrı Olarak Kriterlerin Saptanması ve Önem Sırasının	
Belirlenmesi Çalışmasında İzlenecek Yollar ve Kabuller.....	39
3.2.1. Kriterlerin Belirlenmesi Çalışmasında İzlenecek Yol ve	
Kabuller.....	39
3.2.2. Kriterlerin Önem Sırasının Belirlenmesi İçin İzlenecek Yol ve	
Kabuller.....	40
3.3. Kriterlerin Saptanması ve Önem Sıralarının Belirlenmesi Çalışması	41
3.3.1. Kriterlerin Saptanması Çalışması.....	41
3.3.2. Kriterlerin Önem Sırasının Saptanması Çalışması.....	45
3.4. İncelenen Yılların Değerlendirme Kriterlerinin ve Ağırlıklarının	
Kıyaslamasının Yapılması.....	86
3.4.1. Form-fonksiyon-Konstrüksiyon Ana Başlıkları Altındaki Kriterlerin	
Sıralamalarının İncelenmesi	86
3.4.2. Form-fonksiyon-Konstrüksiyon Ayrımı Olmaksızın Kriterlerin	
Karma Sıralamalarının İncelenmesi	93
3.4.3. Form-fonksiyon-Konstrüksiyon Üçlüsünün Sıralamalarının	
İncelenmesi	99
3.5. Bölümün Sonuçları.....	101
4. BÖLÜM : SONUÇLAR.....	104 - 106
KAYNAKLAR.....	107-111

TÜRKÇE ÖZET

Bu çalışma ile bir mimari proje yarışması (P/A Awards Program) jürisinin değerlendirmelerindeki kriterleri araştırmak sureti ile mimari tasarım kriterlerine ulaşmak hedeflenmiştir. Çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır:

1. BÖLÜM' de : 'Mimari tasarım' ın tanımı yapılmış, bir problem çözme süreci olarak sorunlarına değinilmiş, mimari tasarım probleminin ana bileşenlerinden sözedilmiş ve de çalışmanın amacı açıklanmıştır.

2. BÖLÜM' de : Değerlendirmenin tanımlaması yapılmış ve de Eleştiride nesnellik, öznellik ve ölçüt kavramları üzerinde durulmuştur. Değerlendirmenin üç aşamada gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Bunlar;

1. Değer kriterlerinin saptanması
2. Değer kriterlerinin ağırlıklarının saptanması
3. Bunlara göre tüm sistemin değerinin saptanmasıdır.

Ardından tezin ana ilgi alanı olan değerlendirmenin (yukanda adı geçen) ilk iki aşamasının -kriterlerin saptanması ve bunların ağırlıklarının belirlenmesi- çalışmasında neden yarışma projelerinin ve neden P/A (Progressive Architecture) Awards Programın tercih edildiği açıklanmıştır.

3. BÖLÜM : Değerlendirmenin ilk iki aşaması olan değer kriterlerinin saptanması ve önem sıralarının belirlenmesi çabasına yönelik işlemlerin ve bunların genel yorumlarının yer aldığı bölümdür. 36 yıl boyunca aralıksız süregelen 'P/A Awards Program' ın özelliklerinden kısaca bahsedildikten sonra, beşer yıl ara ile incelenen 7 senesinin (1961, 1966, 1971, 1976, 1981, 1986, 1991) jüri değerlendirmelerinden faydalanılarak öncelikle her senenin kriterleri saptanmış, ardından da yine her yıl için tek tek bu kriterlerin önem sıralarının tespitine çalışılmıştır.

Daha sonra bu yılların tümünün kriterlerinin genel bir kıyaslaması yapılmış ve bu yıllar boyunca kriterlerde ve ağırlıklarında gözlenen gelişme ve dalgalanmalar bulunmaya çalışılmıştır.

4. BÖLÜM : Tezin sonuçlarını içermektedir.

SUMMARY

FLUCTUATIONS OF THE ARCHITECTURAL DESIGN CRITERIA : THE P/A AWARDS PROGRAM CASE

In the broadest sense the meaning of the term of "design" is defined as to create an object which is not seen or known before this process occurred. In the light of this definition the "architectural design" is considered as the creation of the best physical environment in certain conditions of possibilities and restrictions to meet a certain set of needs of a certain user. In other words architectural design is to find the best solution from the group of solutions which are solved within the given limits of constraints and possibilities.

Designing is process of problem solving. To be able to come to a solution, the qualities of the solution must be determined. Briefly, the criteria must be openly put forward. In some problems when the aim is objective and the solution is single, like -mathematical problems- this can be very easy. Although problems in architectural design are ill defined problems. When the problems are ill defined, the aim is abstract and can change from person to person. In this case personal value systems and personal design criteria are concerned and problem solving is to find a solution which meets most of the common variables. In architecture there is another problem and that is, being that there are a big group of individuals which have different expectations from the design there can be numerous variables and these variables in some cases can even produce different solutions in opposition. "For instance using some symbolic elements on the facade of the building can increase the price of the building". In this condition not only to determine the criteria but also to sequence them is necessary. If the criteria can be sequenced then it will be possible to obtain a solution which meets the most of the most important variables by defining "the first appropriate solution".

Being that the architectural design problem has much more than one variable, to be able to tackle the problem those variables must be classified, grouped and the main structure of the problem must be defined. For this method the architectural design problem's elements can be clustered as follows :

- **Symbolic and Aesthetic Values:** Accepted values and judgements related with fine arts and values related with the form of the building and its expressions.

- **Functional Values:** The appropriateness of the building in relation with its program its layout 's relation pattern and the objective values.

- **Structural and Technical Values:** It is related with scientific and technological developments. Construction techniques, materials used and the construction program is the basic elements of this value.

After this classification it is important to consider the building as a whole, and a complex system. It must contain the appropriate form that will meet the given program, the structure which will carry the designed building form, and appropriate materials and building techniques for this purpose, and it must also meet aesthetic and meaning demands of the society.

Assessment means to settle or determine the amount of something. The person that does the assessment is a third party which will intrude between the creator and the created building, he sometimes explains, sometimes classifies, sometimes judges and sometimes make comparisons. In some cases the creator or designer when designing can interfere in the creation process. In this case assessment can be divided into two :

1. **Assessment of the design process**
2. **Assessment of the design product**

In the both cases the assessment criteria must be defined before the design process. The criteria in the two areas of assessment are not very different. Only there usage will change. In the first assessment with the help of the criteria it will be possible to choose the appropriate solution from the group of design alternatives, in the other case the design product will be assessed with some or all these criteria.

When the design product is to be assessed, the critique' s can be divided in two groups:

1. **Critique' s who do not belong to the profession**
2. **Professional architects or engineers who are the design team or who are out of the design team**

The designer is responsible of meeting the requirements and protecting the rights of the users, local government, owner other people use that same environment and future generations, and while realizing this he will also combine his personal values and design ability for an optimum solution. The main problem is to decide what are the weights of the criteria.

As pointed out above being that the constraints and their relations are numerous, and also that some criteria can give way to solutions in opposition, this makes the architect more selective. Directly or indirectly related all design parameters of a design problem can not be used in the problem. Therefore in the assessment of a design it is not enough to define the criteria but also their weights of importance as must also be defined. In this case the process of assessments can be simulated certain sieves with different grains. The first sieve is the most important criteria and the design solution which pass through this one are the ones which meet the most important criterion. This process can go on until the last sieve. And the solution or solutions which pass all sieves is/are the best grains. Although we must consider that there are very many sieves or assessment criteria in architecture, it is not possible for an architectural design to pass all of them.

Consequently the assessment of an architectural design will pass three phases:

- 1. The definition of design criteria**
- 2. The definition of their weights**
- 3. The assessment of the architectural design**

Within this system if the first two steps are designed accurately the last step will be successful. The aim of the thesis is to define the first two steps.

It is possible to divide architectural assessment as objective and subjective. In subjective assessments there is no fear of failing and there is no need to prove it. Being that it is based on persons world view, passions, beliefs, etc. Objective assessment is related with the measurable values of a certain thing. In architecture, objectivity is used for common values which can not be measured but which are related with the society. A persons objectivity is something which is not related with personal values but which are related with the society and which are argued to find out the reasons. Therefore a subjective or objective assessment does not only rely on the way the assessment is made, but the values subjectivity or objectivity is also an important factor.

When assessment is done by objective criteria it is much more valuable when its publicity is concerned. Objectivity means reliability, honesty for the society. Because of that most critiques try to do their assessments based on objective criteria. And because of the same reason philosophers of arts, try to rely on unchangable rules or values of art, and objective criteria. But it is not easy to explain art with objective values. Even in positive sciences which try to understand the universe and the natural forces, it is not possible to be all together objective and certain judgements related with subjective values are also included. Therefore, it is not right to think that architecture which lies between science and art, which is related with the community and which contains personal values can not have a subjective character.

Consequently, if an objective assessment method is to be used in assessing an architectural design, this method can help the design to develop, but will not be enough to find the right solution. It is important to consider the subjective values valuable and necessary especially if art is concerned. If only objective values are used in the solutions of architecture, this will give way to non creative, stereotyped solutions. An accurately regulated subjectivity can bring a new dimension in architecture, and can help to obtain new developments in the architectural design, by creative solutions. If we consider architecture as partly art, then it's assessment must also have subjective values. The important thing is to find the optimum of the objective and subjective ingredients.

There are two institutions who must do honest and objective assessments. The educational institutions and the juries of competitions have to be just when assessing architecture designs. Because they do not only argue but also come to a conclusion or a judgement about the work of architecture. If a critique criticizes an architectural design, this will not harm the design or the designer. On the other hand the two institutions quoted above have the power to apply their judgements. They are like a judge in the court. The judge will with his decision sentence a person as guilty or not guilty. And the jury of a competition or an educator will decide about a design as successful or not successful. Because of this, when assessing an architectural design project the decision maker which has a role as a judge and has similar responsibilities will try to minimize his feelings and individual values and decide with more objective criteria or at least try to apply his subjective values equally to each project (to use subjective criteria in an objective way).

It is much easier to do this in competitions as a jury. The design tutor can fail to judge objectively about a design project of his student which he had close relations for a long period. Additionally the person who will judge about the students project will also have to judge himself. Because he is also educator. And it is very difficult to judge oneself in an objective way.

This case is not valid in competitions. Professional competition juries are the most objective groups of people who can assess architectural design projects, being that there is more than one person in the jury which have different backgrounds, personalities and therefore different feelings passions, thoughts and trends, which can balance each other.

There is always a danger in selection of jury members. If the organizer of the competition has certain subjective judgements, his selection can be biased. The selected members should be people who have a personality who can respect the values of other people. Because one of the most important goals of the competitions are to open new views and go beyond the status quo in architectural design. Architectural competitions are one of the best "milieu"s for new ideas to flourish.

To be able to define architectural design assessment criteria and their sequences of importance which is the aim of this thesis, a professional competition's (P/A Awards Program) jury assessments and judgements were studied and the design criteria and the changing weights of these criteria in 30 years were studied by analysing the competitions of the years of 1961, 1966, 1971, 1976, 1981, 1986, 1991.

The weights of the criteria were determined by two different methods. The first one is the frequency of the criteria used for the total awarded projects. In the second method the criteria which were used positively were considered and they had different weights for different prizes. If the criterion was used in the first award, it had a weight of 3 points, if used in one of the awards it had a weight of 2 points and if it was used in a mention then it weighed only 1 point. When the P/A Awards were studied, first the criteria were sequenced for every year and then the total was found for thirty years. The criteria were ranked in three different groups :

- 1.Criteria related with form, function and construction were sequenced separately
- 2.Criteria related with form, function and construction were sequenced all together
- 3.These three different groups were sequenced in an order of their importance

By defining the criteria the results below were found :

- In this research 53 criteria, 30 which were related to form, 13 to function, 10 to construction were defined.
- The most important criterion in the FORM group was sensitivity of the idea although it was less spoken than the criterion simplicity of design. In the FUNCTION group the most important criterion was success in problem solving. In the CONSTRUCTION group although being less spoken than cost , detailing and new structures was the most important criteria.
- When the different years were compared, and the total values of all years were considered, success in problem solving held the first place, second was sensitivity of the idea and third was simplicity of design.
- The list of criteria which were determined by founding total points are listed below :

Frequency of The Criterion Spoken:

1. Success in problem solving (34)
2. Simplicity of design (30)
3. Sensitivity of the idea (29)
4. Space organization-plan (23)
5. Respect to the context (20)
6. Scale (19)
 - Originality (19)
7. The pleasantness of the building' s aesthetic (17)
8. Clarity of the concept (15)
9. Sensation of professionalism (13)
10. Being avantgarde (12)
 - Creating attractive spaces (12)
11. Respect to the nature (10)
12. Feasibility (9)
13. Continuity of interior spaces & orientation (8)
 - The light and air conditions (8)
14. Improvement of resource (7)
 - Well designed elevations (7)
 - Cost control (7)
15. Symbolism (6)
 - Imaginative solution (6)
16. Respect to the human values (5)
 - Giving possibilities (5)
 - Detailing (5)
 - The selection of materials (5)
17. Brave idea (4)
 - Proportions (4)
 - Presentation of drawings (4)
 - Integration of the building elements (4)
 - Clarity of the plan (4)
18. Integration of form/function (3)
 - Pattern of building (3)
 - Success of using colors (3)
 - Full information in presentation (3)
 - Flexibility in planning (3)
 - New structures (3)
 - Clarity of structural idea (3)
19. Open ended design (2)
 - Success on third dimention (2)
 - Typological expression (2)
 - Site planning (2)
 - Landscape design (2)
 - Successful organisation of various functions (2)
20. Integration of form and structure (1)
 - Relations of contrasting elements (1)
 - Use of space (1)
 - Care of functions (1)
 - Skill of using materials (1)
 - Sensitivity of the structural idea (1)
 - Simplicity of the structure (1)
 - Use of new technologies (1)
 - Well used technology (1)

The Place Where The Criteria were Used Positively

1. Success in problem solving (45)
2. Sensitivity of the idea (41)
3. Simplicity of design (34)
4. Space organization-plan (29)
5. Respect to the context (26)
6. Scale (21)
7. The pleasantness of the building' s aesthetic (20)
8. Originality (19)
9. Clarity of the concept (18)
10. Being eventgerde (15)
11. Sensation of professionalism (14)
12. Creating attractive spaces (13)
 - Respect to the nature (13)
13. Continuity of interior spaces & orientation (10)
 - Improvement of resource (10)
14. Feasibility (9)
 - The light and air conditions (9)
15. Symbolism (8)
16. Imaginative solution (7)
 - Respect to the human values (7)
17. Detailing (6)
 - New structures (6)
18. Well designed elevations (5)
 - Cost control (5)
 - The selection of materials (5)
 - Brave idea (5)
 - Proportions (5)
 - Flexibility in planning (5)
 - Clarity of structural idea (5)
19. Clarity of the plan (4)
 - Integration of form/function (4)
20. Giving possibilities (3)
 - Presentation of drawings (3)
 - Site planning (3)
 - Successful organisation of various functions (3)
21. Pattern of building (2)
 - Open ended design (2)
 - Landscape design (2)
 - Integration of form and structure (2)
 - Sensitivity of the structural idea (2)
22. Integration of the building elements (1)
 - Success on third dimention (1)
 - Relations of contrasting elements (1)
 - Use of space (1)
 - Simplicity of the structure (1)
 - Well used technology (1)
23. Success of using colors (0)
 - Full information in presentation (0)
 - Typological expression (0)
 - Care of functions (0)
 - Skill of using materials (0)
 - Use of new technologies (0)

- When percentages of the main group's form, function and construction were compared the below order was defined :

Frequency of The Criterion Spoken:

1. Form (% 67.26)
2. Function (% 25.38)
3. Construction (% 7.36)

The Place Where The Criteria were Used Positively:

1. Form (% 65.43)
2. Function (% 27.13)
3. Construction (% 7.44)

- When the changing weights of criteria were examined in the period of 30 years the following were to be determined : In architecture the parameters are numerous and the problem can not be defined very clearly. Subjective values always exist therefore the weights of the parameters can change with the changing value judgements. In fact some criteria can exist for a time and then disappear for certain periods. For instance after 60' s as a rebel against the highly rationalist (hard rationalist) views and their products respect to the context was a criterion used frequently. But the criteria which are the most important, which take place on the top of the lists do not loose their importance but they sometimes change places within themselves.

- When the competition reports were analysed, it was also seen that there was no systematic assessments done. When the systematic design methods were widely accepted and used in the 70' s the juries did not use numeric (statistical) assessment techniques and personal judgements were considered.

GİRİŞ

Tasarım en genel tanımı ile dünyada henüz varolmayan bir nesne elde etmektir. Buna paralel olarak mimari tasarımın en genel tanımı; kişi ihtiyaç ve talepleri uyarınca eldeki olanaklar dahilinde -mümkün olan en iyi- fiziksel çevreyi yaratma süreci, olmaktadır. Diğer bir deyişle mimari tasarım eldeki olanaklarla istenen verileri karşılayıcı çözümlerin bulunduğu bölge içinden en uygun çözümü seçebilmek ve böylece 'en iyi çözüme' ulaşabilmek çabasıdır.

Mimari tasarımın tanımlanması bu kadar basit olabildiği halde uygulaması hiçte kolay değildir. Bu sorunun temelinde bir problem çözme süreci olan mimari tasarımda problemin iyi tanımlanamaması, değerlendirme kriterlerinin çeşitliliği ve bazı kişisel değer yargıları içermesi, ayrıca bazı kriterlerin birbirine zıt çözümleri doğurması; sonuç olarak da mimari tasarımın çözüm uzayının çok geniş ve çözüm metodunun da tam belirli olmaması yatmaktadır.

Nitekim yakın geçmişimizde ve günümüzde bu konuda çok büyük bir kargaşa yaşanmaktadır. Problemi belirlemek ve kriterlerin ağırlıklarını saptamak konusunda her kafadan bir ses çıkmakta, dünya çapında bir kaos yaşanmaktadır. Geçmişin bir büyük toplumu ve kültürü yansıtan ve üslubu, oranları, tekniği, sonuç olarak çözümü aşağı yukarı belli olan tasarımları terkedilmiş, fakat onların yerini neyin alacağı birtürlü bulunamamıştır. Bir süre fonksiyonun formdan daha önemli olduğu düşüncesi ile hareket edilmiş, bu eğilimde olan mimarların ortaya çıkardıkları binalarla Amerika' nın Japonya' dan, Türkiye' nin Almanya' dan -görsel- farkı kalmamış, evrensel mimari adı altında bir mimari yozlaşma ve kültürel kaos ortaya çıkmıştır. Bugün artık bu anlayışın sakıncaları geç de olsa farkedilmiş ve bu anlayış terkedilmeye başlanmıştır. Fakat problem nedir, buna bağlı olarak kriterler nelerdir ve daha da önemlisi bunların ağırlıkları neler olmalıdır? Bunlar sonucu belirlenemeyen sorunlar olarak karşımızdadır.

Hernekadar bazı sanat felsefecileri sanatın da bilim ilkeleri ile açıklanabileceğini iddia etmiş ve kanıtlamaya çalışmışlarsa da sanatın sadece nesnel değerlerle açıklanması çok zordur. Bu düşünce herşeyden evvel sanatın özüne ters düşmektedir. Kaldı ki

bilimde bile, işin içine insan girdiği için, kişisel duygu ya da beğenilere yer vermekten kaçınılmadığı ve bunun, bir yere kadar, faydasının görüldüğü itiraf edilmektedir. İkinci bölümde bu konu üzerinde daha ayrıntılı durulacaktır.

Sonuç olarak tam manası ile nesnel ölçütlerden oluşan bir değerlendirme modeli geliştirmek ve bir çözüm metodu belirlemek mimari tasarıma bir katkı sağlamakla birlikte 'en doğru' çözüme ulaşmamızı sağlayamayabilir. Çünkü öznel ölçütlerde gerekli ve değerlidir. "Tasarım problemlerine çözüm aramada rasyonel temellendirmeler, tasarımın insanla ilişkisi ve dolayısıyla da subjektif ve karmaşık yanının açık olarak görülmesi ve hesaba katılmasıyla daha gerçekçi olacaktır". [1]

Bunun yanında nesnel ve öznel ölçütlerin saptanması da değerlendirme için yeterli olmayacaktır. Bahsedildiği gibi tüm kriterleri aynı problemde çözüme ulaşmak için kullanmak mümkün olamamaktadır. Bir kritere çok uygun olan bir çözüm diğer kritere ters düşebilmektedir. Öyleyse değerlendirmede ikinci aşama bu kriterlerin ağırlıklarının saptanması olmalıdır. Değerlendirme bir bakıma önem sırasına göre altalta dizilmiş olan eleklerle benzetilebilir. En üstteki elekten geçemeyen çözümler elenir. Bu yolla en fazla elekten geçen çözüm 'en uygun çözüm' kabul edilir (Belki elekler çok daha fazladır, ama eleklerin tümünden geçebilen bir çözüm bulmak çok zor, belki de imkansızdır).

Bu tezde asıl amaç mimari tasarıma katkı sağlaması arzusuyla mimari tasarımın değerlendirilmesinde kullanılan kriterleri saptayabilmek ve yaklaşık önem sıralarını belirleyebilmektir. Bunu yaparken de bir dayanak noktası belirlemek ve bunu esas alarak sonuca ulaşmak gerekmekte idi. Değerlendirme bazı kaynaklara göre başlıca iki alana ayrılmaktadır : 1- Dizayn süreci içindeki değerlendirme, 2- Salt uç ürünün değerlendirilmesi. Her iki alan içinde değerlendirme kriterlerinin önceden, tasarlama sürecinden evvel bilinmesi gereklidir ve her iki alandaki değerlendirmede ortaya çıkan, ortaya konan kriterler çok farklı değildir. Sadece iki süreç içinde bunların kullanılış biçimi farklılık gösterir. Birincisinde bu ölçütler yardımı ile ortaya çıkan alternatifler arasından seçim yapmak şeklinde iken, diğerinde ortaya çıkmış olan ürünün bu ölçütlere göre değerlendirmesi yapılmaktadır. Kullanılan toplu kriterler (Grupların [mallsahibi, kullanıcı, meslekten mimarlar vb.] kriterlerinin tümü) heriki değerlendirmede de hemen hemen aynıdır.

Zaten mimari tasarım birtakım kişilerin istek ve taleplerini karşılamak, bunu yaparken de birtakım başka ihtiyaç ve beklentilere de (belediye yönetmelikleri, kamuoyunun estetik ve psikolojik beklentileri gibi) cevap vermek zorunda değil midir ? O halde tasarımcı sadece kendi kişisel düşünce ve inançlarına ve de işverenin talep ve isteklerine değil, çok daha farklı grupların beklentilerine de cevap vermek durumundadır.

Burada; bu konuda en üst düzeyde kurumlardan biri olduğundan, eleştirmeden ötede yargılayıcı bir konumu olmasından dolayı kararlarını mümkün olduğunca nesnel ölçütlere oturtmaya çalıştığından ve de değerlendirmenin tek kişiye bırakılmayıp bir kurula verilmesinin getirdiği 'kararın adil olduğuna olan güven' in artması avantajından dolayı çok jüri üyeli bir mimari yarışmanın değerlendirmelerinin esas alınması tercih edildi. Ayrıca diğer gruplar daha ziyade kendi beklentilerine göre projeyi değerlendirirken, bu tür yarışmalarda jürinin projeyi tüm grupların beklentilerini gözönüne alarak incelemesi de bir avantajdır.

Yarışma olarak ise P/A Awards Program seçilmiştir. Bunun üç önemli nedeni vardır. Birincisi P/A Program 38 yıldır süregelen oturmuş bir yarışmadır ve bu yarışmayı takibetmek suretiyle değerlendirme kriterlerinin kalıcı ve değişken olanlarını tespit etmek, bunların ağırlıklarındaki değişme ve dalgalanmaları gözlemek ve bir anlamda onların evrimini incelemek de mümkün olabilecektir.

İkinci olarak programda bugüne dek - akademik düzeyde - dünyaca ünlü mimarlar jüri üyeliği yapmıştır ki bunlardan bazılarının kişisel eğilimleri, hangi akıma dahil oldukları herkesçe bilinmektedir. Bu mimarların değerlendirmede sergileyecekleri tavır incelemenin de değerlendirmede nesnellik/öznellik kavramlarının araştırılması açısından bir kolaylık sağlayabileceği düşünülmektedir.

Bir diğer sebep ise diğer birçok yarışma sonucunda ihmal edilen bir gerekliliğin burada atlanmamış olması, aksine jüri üyelerinin kazanan projelerin herbiri için yaptıkları yorumlara ve bazen tartışmalara geniş olarak yer verilmesidir.

Bu avantajları sebebi ile tercih edilen P/A Awards Program'ın jüri değerlendirmelerinden yararlanılarak tasarımın değerlendirme kriterlerine ulaşabilmek hedeflenmiştir.

BÖLÜM 1. MİMARİ TASARIM PROBLEMİ

1.1. Mimari Tasarım Olgusu

1.1.1. Tasarımın Tanımı :

Tarihsel gelişim içinde 'tasarım' ve 'mimari tasarım' olgusu çok çeşitli biçimlerde ortaya konulmuş ve tanımlanmıştır. B.Archer' a göre tasarım "amaca yönelik bir problem çözme eylemi" [2] iken, C.Alexander onu "fiziksel bir yapının en uygun fiziksel bileşenlerini bulmak" [3] olarak tanımlar, E.Matchett' e göre "şartların belirli bir cümlesi halindeki gerçek ihtiyaçlar toplamına optimum çözüm" [4] J.B.Reswick' e göre "evvelce varolmayan yeni ve faydalı birşeyi meydana getirmeyi içeren yaratıcı bir eylem" [5], M.Asimow'a göre ise "hatanın büyük zararlarla sonuçlanacağı belirsizlik durumlarında karar verme" dir [6]. Bunlar genel olarak tasarlama kavramına ilişkin yapılmış tanımlardır ve herbiri kendi içinde doğruluk sergilemekle birlikte hiçbir tanımlama tam ve mükemmel olamamaktadır. "Bu kadar yaygın olmasına rağmen hala tasarımın strüktür özellikleri ve hatta tanımı üzerinde yoğun tartışmalar günümüzde de sürüp gitmektedir" [7] .

1.1.2. Mimari Tasarımın Tanımı ve Özellikleri :

Mimarlık kullanıcı ihtiyaç ve talepleri dikkate alınarak mevcut olanaklarla (mimara göre) en iyi fiziksel çevrenin tasarlanması ve gerçekleştirilmesi olarak tanımlanabilir. Mimari tasarım olgusunu A.Yücel şöyle ifade etmektedir. Bina bir etkenler topluluğu sonucunda meydana gelir. Bu etkenler insanın çevresiyle olan ilişkilerinin ortaya koyduğu verilerdir. Tasarlama bu verilerle belirtilen ihtiyaç ve taleplerin imkanlarla orantılı olarak karşılanması için en uygun çözümün veya çözümlerin aranması ve bulunması demektir [8]. Diğer bir deyişle tasarlama kendi başına varolan bir olgu değildir. İnsanın çevresiyle ilişkisinin sonucu olan çok sayıda etkenin yolaçtığı farklı isteklerin yerine getirilmesi için ortak bir çözüm arama çalışmasıdır; bir sentezdir. Mimari tasarımda amaç gerçek dünyada mevcut olmayan bir nesneyi 'yoktan varetmek' dir. Başka bir deyişle tasarlama terimi, amacı yeni bir nesneyi sentez etmek olan problemler için kullanılır. "Mimari tasarım amacı sentez olan bir problem

çözme sürecidir" [9]. Mimari tasarım olgusuna A.Öke' nin getirdiği tanım ise şöyledir: Bina tasarlaması bina kavramına giren somut nesnelerin çözümlendiği bileşenlerden herbirinin gelecekteki durumlarının ve bu durumlara ulaşılması için gereken eylemlerin karşılaştırılmasıdır [10].

Neden mimarın yerleşme düzeni (layout) yaparken 'sentez yaptığını' ve 'yaratıldığını' düşünürüz sorusunun cevabını G.Sağlamer şöyle dile getirmektedir. Çünkü mimar problemini geniş bir kombinatorik uzay içinde bir elemanı diğerinin arkasından tasarıma ekleyerek veya halihazırda yerleşmiş olanı çıkararak veya yeniden düzenleyerek çözer [11]. Aynı sorunun cevabını Pratt Yüksek Mimarlık Enstitüsü (NewYork) profesörlerinden Lebbeus Woods' un şu sözleri de verebilir: Dizayn bir sentezdir, bir sürü parçayı alıyor ve bunların genel toplamından daha büyük olan bir 'bütün' oluşturuyorsunuz. Bu özel kabiliyet isteyen bir iştir [12].

1.1.3. Problem Çözme Süreci Olarak Mimari Tasarım :

Daha önceki bölümlerde tasarım 'amaca yönelik bir problem çözme süreci' olarak tanımlanmıştı. O halde konuya problemin tanımı ile başlamak yerinde olacaktır. Bilinen problem tanımlarından bazıları şöyledir :

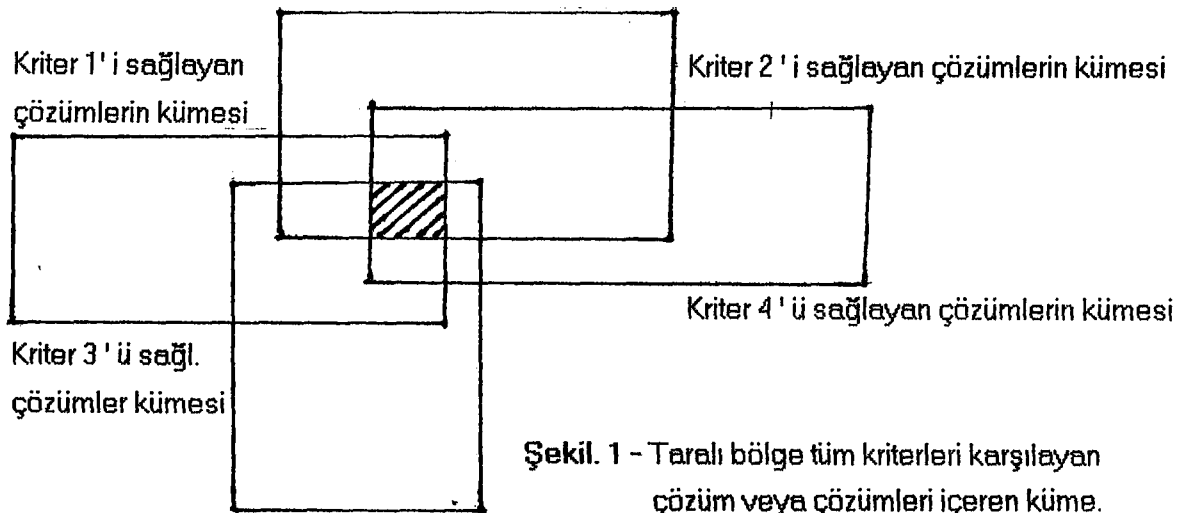
- Bir kimseyi düşünmeye ve harekete geçmeye yönelten belli bir düzeye ulaşmış bir tatminsizlik durumudur (Raybould, The Role of Creativity in Problem Solving)
- Kişiyi cevap aramaya veya eyleme geçmeye sevkeden herhangi bir sorudur (Nadler, Work Design a System Concept)
- Amaca giden yolda bir engeldir (Polak, Problem Identification for Design) [13].

Sözlük anlamıyla problem "önceden öğrenilmiş bulunan teoriler ya da kurallar yardımıyla çözülmesi istenen sorun" dur [14]. En genel anlamıyla problem belirlenmiş bir amaç uğruna sonuca ulaşmak için gerekli eylemlerin saptanması çabası olarak tanımlanabilir. Problem nasıl tanımlanırsa tanımlansın sonuçta yeni kararları, değişiklikleri ve düzenlemeleri gerekli kılan amaçların neler olduğunun önceden belirlenmesi gerekmektedir. Probleme en iyi çözüme ulaşmak için, çözümle ulaşmayı düşündüğümüz sonuçların niteliklerinin belirlenmiş olması gereklidir. "Amaçlar kişilerin hedefi ile algıladığı dünya arasındaki köprüyü sağlar , kişi amaçlar takımını formüle ettiği zaman onun problemi belirlediği söylenebilir " [15].

Bu durumda amacı doğru özümlmek gerekliliği aşıkardır. Amaç bazen çok somut olabilmektedir: 1m. çaplı bir kürenin içine sığabilecek en büyük kübün kenar uzunluğunun saptanması, vb. Bu gibi problemlerde 'iyi çözüm', 'daha iyi çözüm' şeklinde bir değerlendirme yapılamaz. Önceden belirlenmiş olan 'sabit' teori ya da kurallar yardımıyla ulaşılan sonuç, elde edilen çözüm, tekdir. Amaç bu doğru çözümü bulmaktır .

Öte yandan amaç soyut olabilir. Dünyanın en güzel kadınının seçilmesi, vb. Bu tür problemler iyi tanımlanmamış problemlerdir ve değerlendirme ölçütlerini saptamak kolay değildir. Eflatun 'un Meno adlı eserinde Sokrat 'a sorulan soru da bunu yansıtmaktadır: Bilmediğin şeyi nasıl arayacaksın Sokrat ? Arayacağın şeyi nasıl belirleyeceksin, ve eğer istediğini bulursan bunun o bilmediğin şey olduğunu nereden anlayacaksın ? " [16].

Bu tip iyi tanımlanmamış problemlerde sonuç çözüm her birey için aynı olmayabilir. Bu problemlerde kişisel değerlendirme ve kriterler sözkonusudur ve sonuca ulaşmak için izlenecek yol ortak olan kriterlerden en fazlasını karşılayan çözümün saptanması olabilir. Biraz daha açmak gerekirse; kriterlerin herbiri geçerli çözümlerin bulunduğu bölgeyi tanımlar. Diğer bir deyişle; herbir kriter, elemanları 'kriterlerin gerekliliklerini karşılayan çözümlerin tümü' olan bir küme olarak düşünülmektedir. Tüm bu kriterleri karşılayan, matematiksel ifadeyle bu kriterlerin bileşim kümesindeki, çözümler 'en uygun, en iyi' çözümler olarak tespit edilebilir [şek.1]. (Çözümler uzayının sınırları çok geniş, çözüm ölçütlerinin kesin belirlenmemiş olduğu ve kişisel değer yargıları içerdiği bu tür iyi tanımlanmamış problemlerde sonuç çözüme 'en doğru' sıfatını yüklemek doğru olmayacaktır). "İyi tanımlanmamış problemlerin çözümleri 'doğru' veya 'yanlış' olamaz. Sadece 'iyi' veya 'kötü' olarak değerlendirilebilir " [17].

Fakat mimarlık gibi değer kriterlerinin çok fazla, problemin çok değişkenli ve iyi tanımlanmamış olduğu alanlarda çözüm uzayı da çok büyüktür. Problemin değişkenleri arasındaki ilişkiler ve çözümü belirleyecek ölçütler açık seçik belli değildir. Ayrıca kişilerin dünya görüşlerine, duygu, inanç ve tutkularına bağlı olarak yargıları da sürece ister istemez katılmaktadır. "Herbir bina için birden fazla yorum tarzı vardır. Yorum tarzının seçimi, bu seçimi yapanın dünya görüşüne bağlıdır ki bu görüş problemin çözümünü de belirler" [18].

Ayrıca mimari tasarımda olası çözümler setinin sınırları açık, çözüm ölçütleri ise kesin değildir. Kesin bir formülasyon yoktur. Tasarım süreci boyunca sabit kalmaz. Süreç boyunca bilgi ve görüşlerin sonucu olarak sınır şartları ve ölçütleri sürekli değişebilir. Sıkıntı sadece değişkenlerin çokluğundan değil, bunların değerlerinin tasarım süreci boyunca gösterdiği belirsizlikten kaynaklanır [19].

Bu durumda, yukarıda açıklanan yolla, çok fazla sayıda olan ve belirsizlik sergileyen tüm bu ölçütleri karşılayan 'tek bir çözüm' bulmak mümkün olmadığı gibi 'tek bir çözüm kümesi' ne ulaşmak dahi zordur. Öyle ki bazen bir açıdan uygun olan bir çözüm diğer bir kriterle göre hatalı olabilir. Örneğin bir konutta çok güzel olan manzaradan olabildiğince yararlanılması için yerleştirilen boydan boya pencere ısıtmanın çok pahalıya malolmasına, mahremiyet ve emniyet sorunlarına yolaçması veya cephede anlama yönelik birtakım sembollerin kullanılması yine maliyeti artırması gibi.

Bu durumda bu kriterlerin kendileri kadar, belki daha da fazla, önem sıralarını saptamak gerekliliği ortaya çıkmaktadır. En önemli kriterlerin tespit edilmesi mümkün olursa, daha sonra bunların (bu kriterlerin) kesiştiği bölge 'birinci dereceden uygun çözümler kümesi' olarak seçilebilir ve bu yolla 'en uygun' çözüme ulaşmak mümkün olabilir. "Hiçkimse hatasız olamaz, en iyi olan en küçük hatayı yapandır" [20].

1.2. Mimari Tasarım Problemi Ana Bileşenleri :

Problemi en genel anlamda amaca giden yolda bir engel olarak tanımlamış, mimari tasarım probleminin diğer birçok probleme nazaran çok fazla sayıda bileşeni olduğundan ve değişkenlerin belirsizliğinden söz etmiştik. Gerçekten de tasarım sürecinde karşımıza çıkan problemler tasarlamayı, değerlendirmeyi, yapımı ve kullanmayı güçleştiren engellerdir.

Tarihi veya oluşmuş bir çevrede tasarlanan binanın, yeni işlevler, teknoloji ve malzeme ile eskiyi taklit etmeden çevresi ile uyumu; hastane binası tasarımında olduğu gibi, farklı fonksiyonların organizasyonu, kütüphane binalarında geniş okuma salonlarında doğal ışık sağlanmasının yanısıra güneş, gürültü ve ısı kontrolü sorunlarının değiştirilmesi, toplu konutlarda değişik istek ve beğenideki kullanıcıların ihtiyaçlarının çok sayıda farklılıklara gitmeden karşılanması, içinde pek çok alt problemleri içeren büyük ölçekte ürüne yönelik problemlerdir [21].

Bu pek çok alt problemi bir şekilde sınıflandırmak ve belli başlıklar altında toplamının problemin ana strüktürünü belirlemek ve değişkenleri belirlemeyi kolaylaştırmak açısından gerekli olduğu inancındayız. Ana başlıklar altında toplanan bu -pekçok- alt problemi daha sonra bu strüktür altında tanımlamak ve tüm problem içindeki yerini ve önemini belirlemek daha kolay olabilecektir .

Bu düşünceden hareketle mimari tasarım probleminin parametreleri üç ana grupta sınıflandırılabilir :

- **Strüktürel ve Teknik Değerler**
- **Fonksiyonel Değerler**
- **Sembolik ve Estetik Değerler**

Bu ana başlıklar altında toplanan pek çok alt bileşenin herbirinin ayrı ayrı incelenip anlaşılır terimlerle ifade edilerek çözülmesi ve sonra parçaların yeniden bir bütün haline getirilmesi yoluyla çözüme yaklaşılabılır. Bu yaklaşımın en olumlu yanı incelenmesi ve belirlenmesi çok zor olan fazla sayıdaki değer kriterlerini bir kurulu strüktür altında toplayıp , incelenmesini daha sistematik ve kolay hale getirmesidir.

Evvvelce pekçok mimar bu sınıflamayı kendince yapmaya çalışmıştır. Örneğin Bruno Zevi ' ye göre mimari belirli sayıda koşullarla saptanmıştır. Bunlardan en önemlileri :

- **Sosyal koşullar:** Tüm binalar bir program sonucudurlar.
- **Düşünsel koşullar:** Bundan öncekinden farkı , burada sadece toplumun ve birimin ne olduğundan değil, aynı zamanda ne olmak istediğinden ve düş dünyalarından, sosyal efsanelerden, dini inançlarından türemesidir .

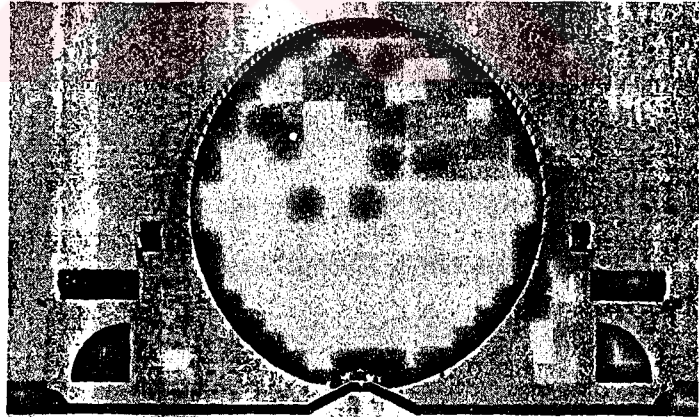
- **Estetik koşullar:** Bunlar güzel sanatlara ait kabul ve yorumların tümüdür. Bu yaratma çabası ile bütün sanatlar işbirliğindedirler. şiişsel güç,renksel buluş plastik duyu, müzikal diziler, iç mimari ve terzilik .
- **Teknik koşullar:** Bu koşullar bilimsel gelişmeleri ve bunların endüstri ve zenaatteki uygulamalarını kapsamaktadır ve en büyük önem inşa tekniklerine ve bina inşasının programına verilmiştir [22].

Biz bu sınıflamaya karşı olmamakla birlikte düşünsel koşullarla estetik koşulları aynı ana başlık altında toplamamızın daha doğru olabileceği inancındayız. Bundaki amaç bazı değerleri heriki koşul içinde geçerli olduğundan ortaya çıkacak olan karmaşıklığın önüne geçmektir.

Gerçekten de bir binada birtakım sembolik ifadelere yerverilmesini düşünsel koşullara mı, yoksa estetik koşullara örnek olduğunu tartışmak gereksizdir. Çoğu zaman fikir ve estetik birbiriyle kardeş gibidir. Aralarında kuvvetli bir bağ mevcuttur .

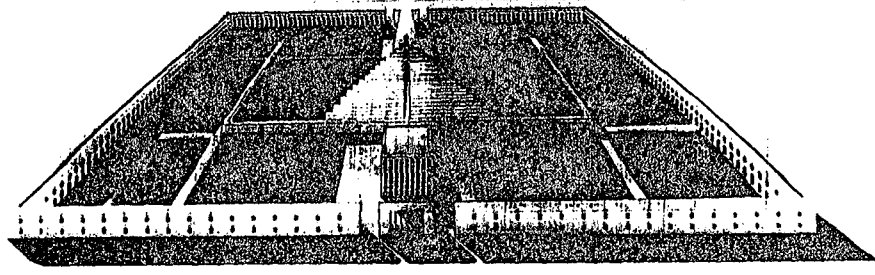
Boulle' nin 1784 yılında Newton için düşünülmüş anıt gömüt projesinin estetik değerleri ayrı, düşünsel değerleri ayrı incelenebilir mi ?

Yapı Newton' un mekanik yasalarını buluşuyla açıklanan yıldızlı gökleri" [23] yansıtmaktadır. Böyle bir simge yapıda, estetikle fikir birbiri ile bütünleşmiş, birbirini tamamlamaktadır[şek.2]

Şekil . 2 - Isaac Newton için düşünülmüş anıt, Etienne-Louis Boullée , 1784

Aynı şekilde Aldo Rossi' nin Modena' daki mezarlıkta gerçekleştirdiği altı kat penceresi olan, fakat içinde döşemesi olmayan anıt mezar bu biçimiyle muazzam bir ölüm simgesi olup estetikle düşüncenin ortak bir ürünüdür. [şek.3].

Şekil . 3 - Modena ' da Anıt Mezar , Aldo Rossi , 1977

Eski Romada sadece Sezar' ın Senato kararı ile kullanabildiği prestij simgesi üçgen alınlığın daha sonraları 'tapınak konuttan çıkmıştır' [24] düşüncesi ile ilk kez konutta, ardından da 20. yy. da postmodernist mimarlarca pek çok farklı tipte binada kullanılması yine estetik düşüncenin ortak bir sonucu olarak ifade edilebilir .

Sonuç olarak biz düşünceyi estetikten ayırmamayı problemin çözümünü kolaylaştırmak amacı ile daha uygun buluyor ve bu iki koşulu 'sembolik ve estetik' ana başlığı altında toplamayı uygun buluyoruz. Nitekim ünlü Yunan mimar-düşünür Vitruvius' un antik çağdan beri bilinen sınıflaması [25] da bu sınıflamaya çok yakındır. O' na göre üç temel etken; fonksiyon, teknik ve biçimdir. Aşağıda bu üç ana bileşen daha ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

1.2.1. Strüktürel ve Teknik Değerler :

Strüktür yapıyı ayakta tutan sistem, kuruluş biçimi olarak tanımlanır. Biçim malzemeyi salt malzeme olmaktan kurtarıp ayağa kaldıran bir düzendir. Bu düzen kendini yaşatacak, ayakta durmasını sağlayacak bir iskelete gerek gösterir [26]. Bu iskelet strüktürdür... toplumun olanakları ve sahip olduğu teknik bilgiyle doğru orantılıdır. Dolayısıyla malzeme ve yapım yöntemlerinden tamamıyla bağımsız bir kavram olarak kabul edemeyiz. Strüktür yapım yöntemleri ve malzeme ile sınırlıdır; betonarme ya da çelikten yapılan bir strüktürü kerpiçle tekrar edemeyiz [27]. Genelde toplumun sahip olduğu teknik bilgi yapım sınırlarını belirler. Tekniğin ilerlemesi sadece eski malzemelerin daha elverişli koşullar altında kullanılmasını değil, yeni malzemelerin ortaya çıkmasını sağlayarak yeni biçim ve strüktür olanaklarını artırır [28].

1.2.2. İşlevsel (Fonksiyonel) Değerler :

İşlev öncelikle yapı öğelerinin, tek veya tüm, amaca uygunluğu anlamına geliyor. Bu plan özellikleri için olduğu kadar biçim özellikleri için de geçerlidir. Örneğin her yapı bölümü kendi içinde belli bir işlevin gereksinimlerini karşılayacak şekilde planlanır.

Bir sınıf belli sayıda öğrenci alacaktır, yeterli yoğunlukta aydınlanma, yeterli hacimde hava gerektirir,..... Bir konser salonunun akustiği iyi olmalıdır; bahçeye, yeşile açılması, kışın güneş alması istenir..... Sinemada her seyirci perdeyi iyi görmelidir, ışıklar gözü kamaştırmayacak, merdivenler de karanlık olmayacaktır [29].

İşlev terimi bir yapının farklı amaçlarla kullanılan bölümleri arasında kullanmanın gerektirdiği bir sıralamayı da ifade eder. Nasıl herhangi bir eylem birbirini izleyen olaylarla belirlenirse, bir yapının tasarısı da birbirini izleyen bölümlerle kurulur [30].

Yapılacak bir binanın verilen ihtiyaç programına uygun olması kullanıcı tarafından özellikle arzulanır. Bununla birlikte işlevi tam olarak hem bu ihtiyaç programına hem de yukarıda belirtilen sayısal ve nesnel değerlere uygun olarak tasarlanan bir yapının en yeterli çözüme ulaştığı söylenemez. "Çoğu kez öznel ve simgesel istekler, tanımlanabilen işlevsel isteklerle karşıtlaşır" [31]. Tam manasıyla işlevsel olmak güzellik gereksinimini de ihtiva etmek üzere insanın tüm ihtiyaçlarını ve beklentilerini beraber gerçekleştirmekle mümkündür. A.Colquhoun' a göre de işlev mimari biçimi tek başına belirleyecek bir kavram olamaz. 'Mimari biçim' programın mekanik bir sonucu değil, onun yorumu ya da ifadesidir. Dolayısıyla estetik ve sembolik boyutlar içerir [32].

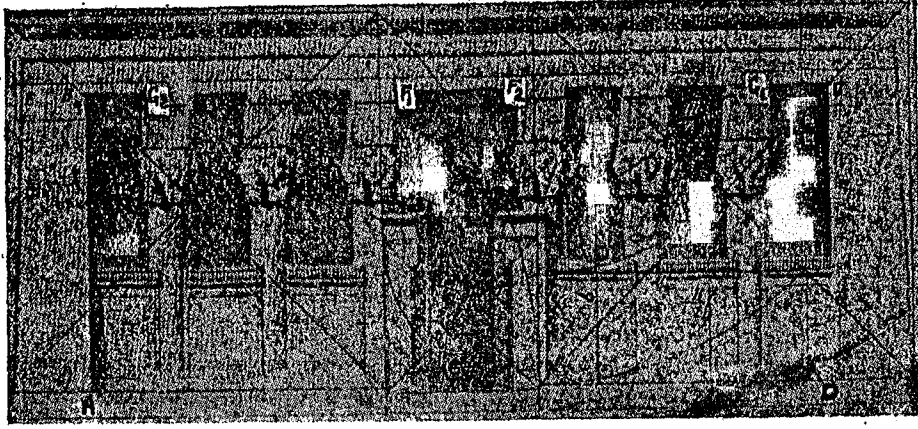
1.2.3. Estetik ve Sembolik Değerler :

Antik çağdan bugüne değin bir yapının 'sanat yapıtı' kabul edilebilmesi için yapının tümünün ya da onu meydana getiren parçaların uyması gereken düzenleme kuralları sepienmaya çalışılmıştır. Antik Yunan oranlar şeması [şek.4], eski Mısır oranlar şeması [şek.5], yine bunların daha yakın dönemlerdeki uzantısı modüller [şek.6] hep aynı çabanın; estetiği belli kurallara oturtma ve bunu yaparken de insan ölçülerini esas alma arzusunun sonucudurlar.

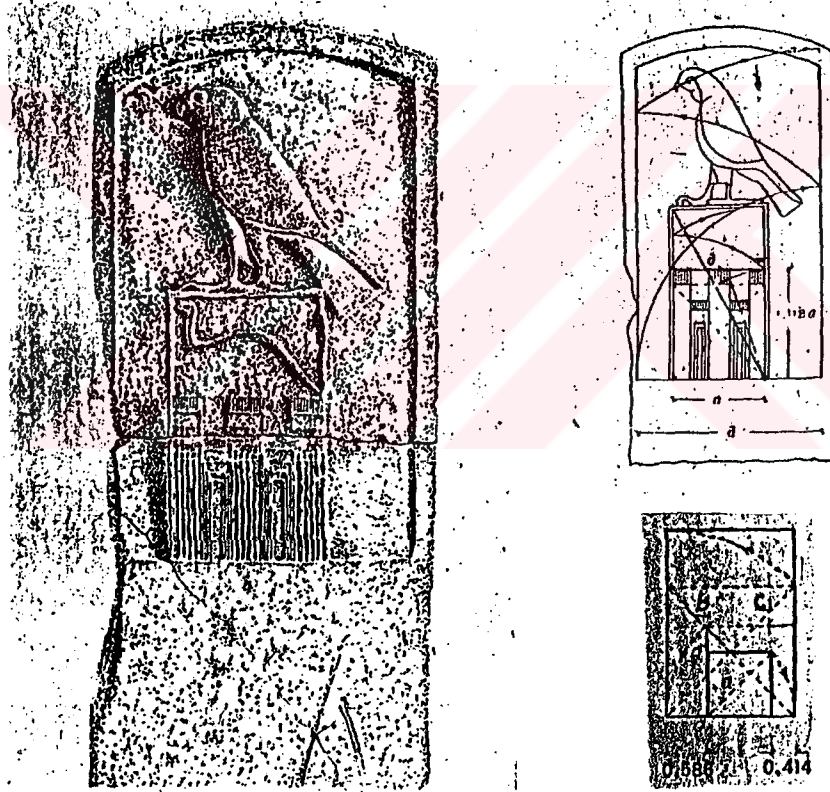

Şekil.4 - Leonardo da Vinci' nin Vitruvius

Uyarlaması İnsan Oranları Şeması

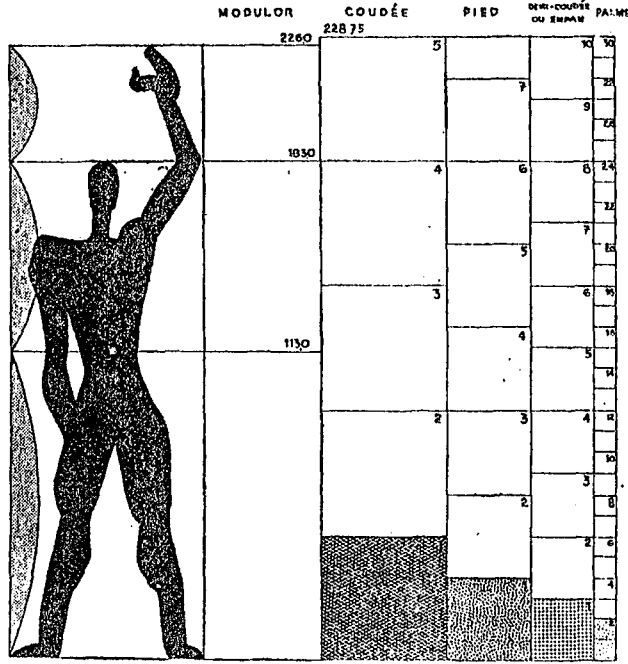

Şekil. 5a - Dendorada Hator Tapınağı Üzerinde Nispet Çalışması

Şekil. 5b - Firavun Seti Anıtı üzerinde Nispet Çalışması

Gerçi soyut ilkelere bağlı bir estetikle yapı yapmak kolay değildir, ama 'yine de mimarlık estetiğinde ve günlük eleştirilerde çokça kullanılan birlik, oran, ölçü, birim, ritm, simetri, vb. kavramlar mimarlık olgusunu daha iyi anlama bakımından yararlı çözümlere olanak sağlarlar' [33].

Şekil. 7 - İtalya' da bir yerleşim

Şekil. 8 - Avrupa' da bir yerleşim

Şekil. 9 - Mali'de bir yerleşim

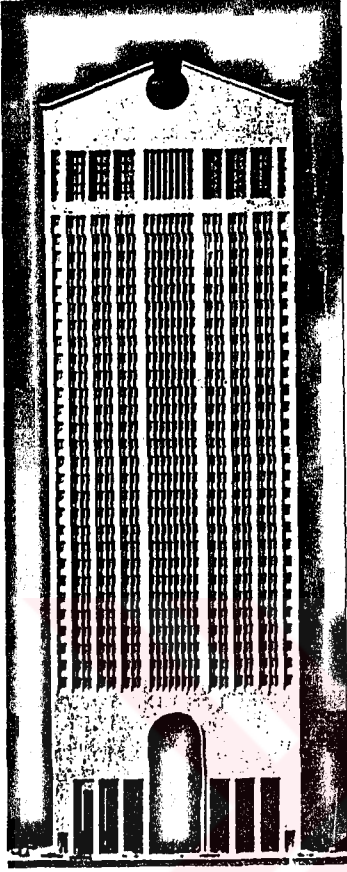
"Neue Sachlichkeit mimarları, mimarın biricik görevinin çözümleyici etkinlikte yattığına inanıyorlardı, fakat Le Corbusier gibi daha karmaşık kafa yapısı bahsedilmiş olanlar, 'nesnel' gereksinimlerin duyurulmasının ötesinde geniş bir eğretilme ve şiir alanının bulunduğunu, bunun da herkesin elinin altında olmasına karşın ancak mimar tarafından ve onun biçimi denetlemesi ile kullanılabilir hale getirileceğini farkettiler. Böylece mimarın 'biçim verici' rolünün kullanıcının mutluluğunu/rahatını sanatsal yaratının aracılığı ile doğrudan artırdığı savlandı [35]. Yine Colquhoun' a göre teknik ve sosyolojik problemler ancak bir fikir olarak soyutlanabilirler. Bir problemin mimari çözümüne geçildiğinde, estetik ve sembolik ifade işin içine zaten karışmıştır bile. Nitekim modern mimarinin en beğendiğimiz örnekleri, teknik problemleri çözdüğü için değil sembolik ifade düzeyinde başarılı oldukları için güzeldirler [36]. Eleştirin eleştirisi adlı yazısında N.Öğüt "Yapı malzemesi ve teknolojiadaki gelişmelerin, mimarları biçim vermek konusunda giderek özgürleştirdiği günümüzde, mimarlığın asıl sorunu anlam ve değer sorunudur" [37] diyerek bu konudaki düşüncelerini belirtmektedir .

Demek ki estetik fikirle değer kazanır. Yapının eğretilme vb. yolla belirli anlamlar içermesi, belli mesajlar vermesi, belli bir fikri yansıtması yapının değerini artırmakta, onun sadece bir 'yapı' olmaktan çıkıp, 'sanat yapıtı' olarak değerlendirilmesinde önemli bir role sahip olmaktadır. Başka bir açıdan fikir de biçimle vardır. Biçim almamış bir düşünce henüz söylenmemiş bir söz gibidir. Demek ki anlam araştırması oluşmuş bir biçimde yapılır. Algılanan biçim içerikten ayrılmaz bir bütündür .

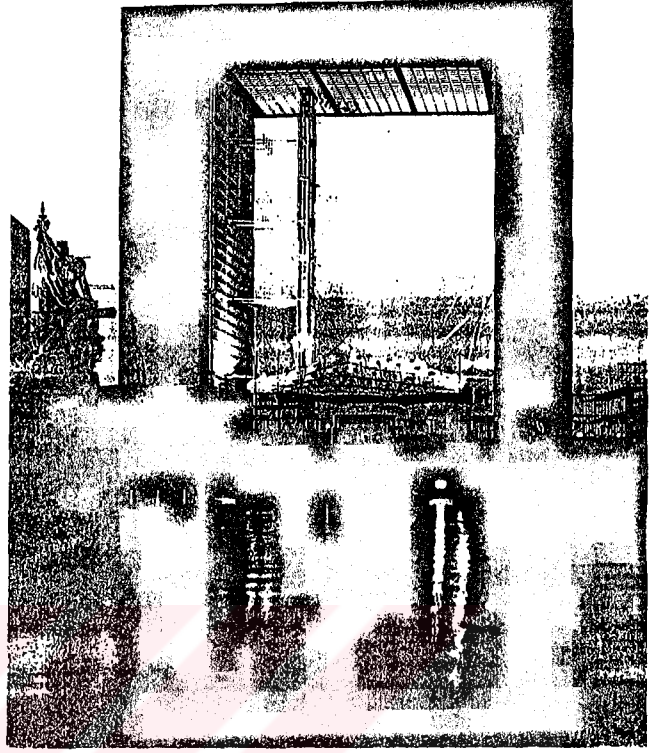
Anlam kavramı çok geniş bir alan içeren, çok yönlü incelenmesi gereken bir kavramdır. Çok genel olarak iki türlü anlamdan sözedilebilir [38]:

- **Yapıya bilinçlice yüklenen anlam**
- **Yapının kendiliğinden ilettiği anlam**

• Birinci türden anlam çok daha değerlidir. " Şiirsel anlamlar , prestije ilişkin anlamlar, gizemci simgeler içeren anlamlar ve betimleyici (doğanın taklidi) anlamlar " [39] bu sınıfa dahildir. P.Johnson' ın ATT binasının tepesindeki biçimin prestije ilişkin simgesellik içermesi [şek.10], Fransadaki ölmemiş bir biçim olan Zafer anıtının aksı üzerinde yerleştirilen La Defence' in içerdiği sembolik anlam [şek.11], Osmanlı ve Hristiyan mimarlığında kubbenin gök simgesi olarak kullanılması [şek.12], yine Selçuklularda birçok kutsal mekanda kullanılan havuzların sekizgen olmasının içerdiği çok eskilere dayanan anlamlarda olduğu gibi [şek.13] tevrattan, incilden, vb. kutsal kitaplardan çıkarılan 'kutsal' sayıların yapıda kullanılması bu tip anlamlara örnektir .

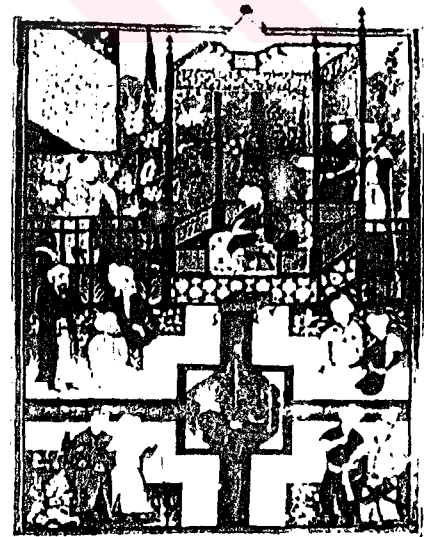
Şekil. 10 - ATT Binası , Philip Johnson , 1980

Şekil. 11 - La Défense , Johan Otto Van Spreckelsen , 1989

Şekil. 12 - Gökkubbe

Şekil. 13 - Sekizgen havuza verilen önem

• Yapının kendiliğinden ilettiği anlam ise tüm sanatlar için sözkonusudur. Bu anlamın yansıttığı şey toplumdur. Toplum ve ekonomi, sanatı ve kültürü belirler. Diğer bir deyişle her toplumda toplumsal/ekonomik bir altyapı mevcuttur ve sanat ve kültür onu belirtir. Sonuç olarak ortaya çıkan binalarda toplumu ve ekonomik durumu yansıtır .

Strüktürel/teknik değerleri, fonksiyonel değerleri ve estetik/sembolik değerleri bu şekilde kısaca açıkladıktan sonra şunu bir kez daha belirtmekte yarar vardır. Yapı pekçok değeri bünyesinde barındıran bir bütündür ve istenen programa uygun biçimi, o biçimi ayakta tutacak olan strüktürü, uygun malzeme ile, yapım tekniğinin olanakları içinde belli estetik ve anlamsal gerekliliği de yerine getirerek gerçekleştiren bir sistemdir .

En güzel, en olumlu yapının hangi öğeleri, hangi ölçüde yanyana getirdiği, işlevselliğinin mi, simgeselliğinin mi beğeni ölçütü olduğu, her zaman geçerli bir gerçek olarak söylenemez [40]. Mimarlıkta üsluplar her zaman için bunlardan birine veya birkaçına daha öncelik veren eğilimlerle karşımıza çıkmıştır. Zaman zaman ya strüktüre, ya süslemeye ya da simgelere önem veren yaklaşımlar mevcuttur. "Mimarlar değişik etkiler altında bazen işlevin veya yapının, bazen güzel oranların, güzel yaratmanın mimarlığın ana görevi olduğunu söylerler. Böyle önyargılarla tasarıma başlayan mimarlar yapıtlarında bazen işlevi, bazen strüktürü yansıtmaya çalışmışlar ve bu yoldan güzele varacaklarını düşünmüşlerdir" [41].

Oysa hiçbir insan eylemi tek bir bileşenin sürekli etkisi altında meydana gelmez. Yapı da çoğu kez çözümlemesi çok güç olan değerlerin bileşiminden meydana gelir. Mimarlık alanında yapıyı oluşturan tüm etkenler diğer sanatlara oranla çok daha çeşitlidir. " Bu çok sayıda etken kendi aralarında da çok sayıda karşılıklı etki ve ilişkiye sahiptirler. Bu durumu daha da karmaşık bir niteliğe sokmaktadır.... Herbir etken için etki konusunu insan teşkil etmektedir ve etkiler böylece karşılıklı olduğundan 'ilişki kanalları' daha da çoğalmaktadır " [42]. Ayrıca herbir kültür ve toplum içinde farklılık kazanan kişisel/toplumsal değer yargıları sözkonusu olup bu ölçütler de mimari olguyu yönlendirmektedir. Öte yandan, bu bilinen bir gerçek olmakla birlikte, yapıyı öznel seçimin niteliklerine bağlı olarak tanımlamak ve 'sanat yapıtı' özelliğine sahip olup olmadığını saptamak da zordur. " Herkesin üzerinde anlaşabileceği tek nokta, yapı eyleminin salt nesnel isteklerin belirlediği amaçları aşan bir yönde gelişmiş olmasıdır " [43].

Belirli konularda uzmanlaşan birçok kişi ve kurum kendilerini diğer uzmanlık konularından soyutlamakta ve giderek bilimin birliği düşüncesinden ve bilgileri bütünleyerek tümevarımcı niteliğinden uzaklaşmaktadır. Uzmanlık alanlarının bu kopukluğu yapısal bütünlüklerin biçim, işlev, estetik birliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Yapının değişik alanlardaki yansıması olan biçim, işlev ve estetik konularını birbirinden kopuk olarak düşünmekle kalmayıp, birbirlerini engellediği düşüncesine dahi yer verilmektedir.... Biçim, işlev, estetik birliğini yaratmak üzere herhangi bir nesneyi çeşitli anlatım araçlarıyla yineleyen, nesnenin yalnızca özyapısını yansıtan, öğeleri belli tasar ilkelerine göre sentezleyen, öğeleri kişisel yargılara göre birarada dengeleyen ya da dışavurumcu bir davranışla bütüne ulaşmayı amaçlayan bu yapı oluşturma yöntemlerinin geçerliliğine duyulan inanç, temelden sarsılmaktadır. Sonuç olarak bu devingen ortam içerisinde kısa sürelerde geçerliliğini yitiren çözümler yerine sistematik netliğe, seri üretime, gelişime, doğal çevreyle bütünleşmeye ... ve biçim, işlev, estetik birliğine olanak veren ve geniş zaman dilimlerinde çözüm sağlayan yapı oluşturma yöntemlerine duyulan gereksinim giderek artmaktadır [44].

1.3. Bölümün Sonuçları :

- Tasarım amacı sentez olan bir problem çözme sürecidir ve her problemde çözüme ulaşmak için amacı doğru tayin etmek ve çözüm ölçütlerini saptamak gerekir. Bu işlem amacın somut, çözümün tek olduğu problemlerde çok kolay olmakla birlikte pekçok bileşenli bir problem olan tasarım olayında o kadar kolay olamamaktadır.
- Bu tür iyi tanımlanamayan çok değişkenli problemlerde bu değişkenlerin (kriterlerin) herbiri geçerli çözümlerin bulunduğu bölgeyi tanımlar. Tüm bu kriterleri karşılayan, matematiksel ifadeyle bu kriterlerin bileşim kümesindeki çözümler 'en uygun, en iyi' çözümler olarak tespit edilebilir.
- Çözümler uzayının sınırlarının çok geniş, çözüm ölçütlerinin kesin belirlenmemiş olduğu ve kişisel değer yargıları içerdiği bu tür problemlerde sonuç çözüme 'en doğru' sıfatı vermek doğru olmayacaktır.
- Mimari tasarım da iyi tanımlanamayan bir problemdir ve sonuç çözüm her birey için aynı olmayabilmektedir. Problem çok değişkenli ve çözüm uzayı çok geniştir. Öte yandan bazı değişkenler birbirine zıt çözümleri doğurmakta ve bir açıdan çok doğru görünen bir çözüm diğer bir kritere göre hatalı olabilmektedir.

- Bu durumda kriterlerin kendileri kadar ağırlıklarını (önem sıralarını) saptamak gerekliliği söz konusudur. Kriter hiyerarşisi elde edilebilirse buna göre en önemli kriterleri sağlayan çözümlerin kesiştiği bölge 'birinci dereceden uygun çözümler kümesi' olarak adlandırılabilir ve bu yolla 'en uygun çözüm' e ulaşmak mümkün olabilir. Ancak şu da unutulmamalıdır ki 'en uygun çözüm' kararı veren için geçerlidir. Çünkü kriterler objektif olduğu kadar subjektif de olabilmektedir ve bu mimarlık açısından doğaldır.

- Mimari tasarımın bahsedilen bu pekçok değişkenini belli ana başlıklar altında toplamak onları bu strüktür altında tanımlamak ve önem derecelerini belirlemek açısından daha kolay olabilecektir. Buna göre mimari tasarım probleminin parametreleri üç ana grupta sınıflandırılabilir:

1. Strüktürel ve Teknik Değerler
2. Fonksiyonel/işlevsel Değerler
3. Sembolik ve Estetik Değerler

- Bu sınıflama değişkenleri belirlemeyi ve önem sıralarını saptamayı kolaylaştırmak amacı ile yapılmıştır. Aslında yapı birçok değeri bünyesinde barındıran bir bütündür ve istenen programa uygun biçimi, bu biçimi ayakta tutacak olan strüktürü, uygun malzeme ile, yapım tekniğinin olanakları içinde belli estetik, anlamsal, toplumsal beklentileri de yerine getirerek gerçekleştiren bir sistemdir.

BÖLÜM 2 . MİMARİ TASARIMIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE PROJE YARIŞMALARININ ROLÜ VE ÖNEMİ

2 . 1 . Genel Olarak Değerlendirme :

Değerlendirme sözlük anlamıyla [45] bir çalışmanın sonucu üzerinde varılan yargı, bir şeye değer biçme olarak ifade edilir. Tanımdan da anlaşılacağı gibi bir değerlendirme eyleminin sözkonusu olabilmesi için en az üç unsurun varlığı gereklidir. Üreten kişi, üretilen ürün ve eleştiren kişi.

Eleştiri; insanın doğasında zaten mevcut olan bir tutku olarak kabul edilebilir. Genellikle her insanın içinde bir başkasının çalışmasına ve yarattığı sonuç ürüne müdahale etmek arzu ve ihtiyacı yatar. Yapılanları kimi zaman över, kimi zaman yerer, kimi zaman da, kendine göre, önerilerde bulunur.

İnsan üretilen ile üreten arasına üçüncü bir şahıs olarak girmek sureti ile eleştiri eylemini gerçekleştirdiği gibi, bazen de kendisi üreten konumundayken kendi yaratma sürecine müdahalede bulunmak ihtiyacını hisseder. Bu insanın vazgeçilmez tutkusu olduğu gibi, aynı zamanda çalışma - üretme süreci için de gerekli ve olumlu bir tutumdur. Her nerede 'yaratma' eylemi varsa orada 'değerlendirme' eylemi de olmalı; hernerde 'yaratan kişi' varsa orada 'eleştiren kişi' de olmalıdır. "Tenkit belki güzel birşey değildir, ama lüzumludur. Ağrı ile aynı işi görür; zira ağrı da vücutta bir arıza olduğunu haber verir " [46].

2.1.1. Değerlendirmenin Tanımı :

Değerlendirme ve ona paralel olarak (değerlendirmeden sonraki yorum olan) eleştiri kavramı yukarıda en genel şekliyle ele alınıp, açıklanmaya çalışıldı. Eleştiri eyleminin gerçekleşmesi için en azından bir yaratılanın (dolayısı ile onu yaratanın) bir de yaratılana değer biçecek eleştirici şahsın gerekli ve yeterli olduğuna değinildi .

Gerçekten de eleştiri doğada insanın yaratma eylemine paralel olarak daima varolmuştur. Çok bilinen ve kullanılan bir kavram olmakla birlikte eleştirinin tanımı, işlevi, amacı kişiden kişiye değişik biçimlerde ifade edilebilmektedir. Birkaç örnek vermek gerekirse:

- Eleştiri (yapıtlardan) zevk almak, onlarla duyumları inceltmek ve zenginleştirmek sanatıdır (Lemaitre) [47].
- Eleştirinin konusu yargılamak , sınıflamak , açıklamaktır (Brunetiére) [48].
- İnsanın alternatifler arasında birini fikri veya fiziksel bir model seçimi 'değerlendirme' kavramlarının özünü teşkil eder (M.Tapan) [49].
- Eleştirinin amacı methetmek ya da yermek değil, yapıtın görünürdeki orijinalliğinin ardında yatan ideolojik çerçeveyi açığa çıkarmaktır (A.Colquhoun) [50].
- Değerlendirme (evaluation) bir nesne veya düşünce ürününü ilişkin değer ölçütleri ile karşılaştırma sürecidir (C. Yıldırım) [51].
- Eleştirinin amacı bakış açılarının sorgulanması, dayanan düşüncelerin geçerliliğinin, insanın kültürel varlığı için taşıdıkları anlam ve değer tartışılmasıdır (N.Öğüt) [52].
- Eleştiri temelde doğru ile yanlışın birbirinden ayrılmasını; daha açık konuşmak gerekirse, varolan bir durumun (toplumsal ilişkiler, kurumlar, eylemler, düşünceler, insan yapısı, çevre, vb.) çeşitli açılardan irdelenip anlamının, değerinin ve sorunlarının ortaya konmasını, bu sorunlara nasıl yaklaşılması gerektiği ve ne tür alternatif çözümlerin önerilebileceği konusunda yol göstermeyi amaçlar (N.Öğüt) [53].

Tüm bu farklı ifadelerin ardında gözle görünür ortak bir özellik vardır. O da eleştiren/değerlendirenin yaratıcı ile yaratılan arasına üçüncü bir şahıs olarak girerek, bunlarla ilgili düşüncelerini bildirmesi; bazen açıklaması, bazen sınıflaması, bazen yargılaması ve bazen de karşılaştırmasıdır. Bu durumda eleştiri de en genel anlamda "başka birinin dolaylı ya da dolaysız olarak sunduğu herhangi birşey hakkında düşüncelerini belirtmek" [54] olarak tanımlanabilmektedir.

2.1.2. Değerlendirmede Nesnellik / Öznellik İkilemi :

Yukarıda izah edilmeye çalışıldığı gibi eleştiri her insanın içinde varolan bir tutku olup, günlük yaşamda pekçok alanda yapılmaktadır. Yapılan bu eleştirilerin hangi

anlayışı, hangi ölçütleri gözönüne alarak yapıldığını saptamak çoğu zaman çok güçtür. Bu olay günlük yaşamda genelde 'eleştirci' konumundaki kimsenin değer yargılarına, dünya görüşüne ve belki o konudaki (doğru veya yanlış) saplantılarına bağlı olarak gerçekleşmekte; kimi zaman eleştirci kişi ortaya koyduğu nedenlerin başkalarınca onaylanıp onaylanmadığına aldırmaksızın, hatta zaman zaman sebep de göstermeksizin fikrini ortaya koyabilmekte, "iyi, nefis, berbat, rezalet " gibi yargılara varabilmektedir.

Günlük yaşam içinde bu tarz eleştiri çok sakıncalı olmayabilir. Sonuçta: yapılan eleştiri çok fazla kişiyi etkilemeyecek; ne yaratan kişi, ne de yapıtı bu eleştiriden çok olumsuz yönde etkileneyecektir . "Bir filmin kaderi 3 - 4 milyon kişiye bağlıdır, oysa en tutulan eleştirmen bile 10 - 20 binden fazla seyirciyi etkileyemez" [55]. Bu tür bir ortamda eleştirmenin getireceği eleştiri hiçbir şekilde bağlayıcı değildir; bu nedenle de -bir yargıç yetkisine sahip olmadığı için- işin içine kişisel değer yargılarını ne derece kattığı kaygısını taşımayabilir. Aynı sebeple eleştirilerinde subjektif olması başkalarınca hoşgörülü karşılanabilir .

Oysa eleştirmenin eleştircilikten öteye yargı verme durumu söz konusuysa (eğitimde ve yarışmalarda olduğu gibi) bu durumda yargılayıcının eleştirilerini daha objektif gözle yapması, nesnel kriterlere otutması istenir. Değerlendirmesini nesnel ölçütlere oturttuğu zaman hem kendisi hem de gözlemleyenler için kararın doğruluğu hususunda güvence sağlanmış olacaktır. Çünkü "Nesnel olma bir savdır ve tutturulması zor bir düzeydir. Oysa öznel olma bir kabul, bir itirafır. Ayrıca kanıtlanması da gerekmez" [56]. Dolayısı ile nesnellik, özellikle sonunda 'başarılı' veya 'başarısız' gibi kesin bir yargıya varılacaksa ve sonuç eleştirilene büyük zararlar verebilecekse, çok daha değerli olmaktadır. Sonuç kararın saygınlığının kanıtlanması açısından...

Yukarıda açıklanmaya çalışıldığı gibi eleştiriye nesnel ve öznel olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Fakat bu iki eleştirinin tanımına geçmeden önce bir şeyi belirtmekte fayda vardır. Hiçbir normal insan kendi duygu ve inançlarını, tam olarak, yaptığı değerlendirmenin dışında tutmayı başaramaz ve yine hiçbir insan kendi fikir ve kararlarını kimseye aldırmaksızın kayıtsız-şartsız ileri süremez; bir takım ölçütlere oturtmak zorunluluğunu hisseder. Bu konuya ilerki bölümlerde daha ayrıntılı olarak değinilecektir.

2.1.2.1. Değerlendirmede Öznellik :

Öznel (subjektif) kavramı bilimde "kişiye özgü olan, kamunun denetimine kapalı" [57] şeklinde ifade edilir. Türkçe sözlükte ise "özneye ilişkin olan, öznenin düşünce ve duygularına dayanan" [58] ifadesi ile anlatılmaktadır.

Bu tanımlamalar gözönünde bulundurularak öznel eleştiri; eleştiri yapan kimsenin kendine has duygu ve inançlarına bağlı kalarak, kamunun değer yargılarına aldırmadan, toplumdaki diğer kimselerin ne düşündüğünü gözönüne almadan ve hiçbir neden göstermeden veya gösterdiği nedenlerin başkalarının onaylanıp onaylanmadığına aldırmadan değerlendirmesini yapması olarak tanımlanabilir.

'Nefis bir maç', 'berbat bir hava', 'saçma bir düşünce', 'harika bir kadın' türünden ifadelerle anlatılan, açıklaması yapılmayan değerlendirmelerin öznel değerlendirme örneği olduğu söylenebilir. Bu tür eleştirilerde yanılma kaygısı, kanıtlama ihtiyacı hissedilmez. Kişinin bakış açısı, dünya görüşü, tutku ve inançlarına bağlı olarak oluşan 'içgüdüsel' [59] bir eleştiridir bu.

Bu eleştiri tutarsız gibi görünmekle ve birtakım yanlışlar yapma ihtimali yüksek olmakla birlikte "tartışma konusu edilebilecek belli bir tutarlılık düzeyinin altına düşmemek koşuluyla kalıpları zorlama olanağını... birtakım yanlışlıklar yapmak pahasına da olsa bulabilmektedir" [60]. Denilebilir ki öznel eleştiri bilinçsizce yapılmadığı sürece belki de eleştiriye daha önceden irdelenmemiş olan farklı yönleri kaydırarak, konuya yeni boyutlar kazandırması mümkün olabilecektir. Diğer bir deyişle öznel eleştiri gelişmenin yollarını daha hızlı açabilir ve kalıplaşmayı, standartlaşmayı önleyebilir. Bu açıdan statükoculuğun önüne geçmeyi kolaylaştırdığı söylenebilir. Bu sebeple öznel eleştiri hiçbir yararı olmayan yüzeysel, taraflı ve zararlı bir eleştiri türü olarak kabul etmek her zaman için doğru olmayabilir.

2.1.2.2. Değerlendirmede Nesnellik :

C.Yıldırım nesnellik kavramını "kişiye özgü olmayan, kamunun gözlemine açık" [61] sözleriyle ifade eder. Yukarıda açıklanan öznellik kavramının tam manasıyla zıt anlamlısı olan nesnellik "öznenin düşünce ve duygularına göre değil, nesnenin gerçeğine dayanan" [62] olarak tanımlanabilir. Bu durumda nesnel eleştiri de kısaca eleştirmenin kendi dünya görüşüne paralel olarak biçimlenen inanç, duygu ve düşüncelerini, değer yargılarını katmaksızın, eleştirdiği şeyde sadece kendisi için

değil, herkes için geçerli olan birtakım yargılara vardığı ve söylediklerini ilgili toplumca kabul edilebilen birtakım nedenlere bağlayarak açıkladığı bir eleştiri türüdür.

Lord Kelvin' in şu tümcesi önemlidir: "Ölçebilir ve sayısal olarak ifade edebilirsiniz o şey hakkında birşey biliyorsunuz demektir" [63]. Daha önce de bahsedildiği gibi söz konusu eleştirinin olabildiğince çok kişi tarafından kabul edilen (olabildiğince çok) ölçüte dayandırılması eleştirinin doğruluğunun, saygınlığının, 'haklı'lığının kanıt olduğundan; bilhassa sonucu eleştirileni ve yapıtını olumlu veya olumsuz yönde etkileyecek olan, sonunda 'başarılı' veya 'başarısız' gibi kesin yargılara varılması gereken değerlendirmelerde nesnellik büyük önem taşır. Eğitimde ve yarışmalarda yapılan değerlendirmelerde kararların nesnel ölçütlere oturtulması bu sebeple önemle arzulanır.

Bununla birlikte değerlendirmenin gelişmeyi engelleyecek kadar katı kalıplara oturtulması, statüko dışına çıkabilmeyi engelleyip, kalıplaşmaya yolaçması tehlikeli olabilir. Nesnellik olmalıdır, fakat kalıplaşmaya yolaçmamalıdır; özellikle mimarlık, resim, heykel gibi standardizasyonun hoş karşılanmadığı sanat dallarında.

2.1.3. Değerlendirmede Ölçüt Kavramı :

Önceki bölümlerde eleştiri bilimsel olarak bir nesne veya ürünü ilişkin değer ölçütleri ile karşılaştırma, açıklama ve bazen yargılama olarak tanımlanmıştı. Bilindiği gibi bilim "evrenin ya da olayların bir kısmını konu edinip deney yolları ile ve gerçekliğe dayanarak yasalara yükseltmeye" [64] çalışır. Dolayısı ile bilimsel olması beklenen eleştirilerin belli kriterlere dayandırılarak doğruluğunun kanıtlanmasına çalışılması gereklidir. Ölçüt (norm, criterion) veya diğer adıyla 'kriter'i Bilim Felsefesi kitabında C.Yıldırım şöyle tanımlamaktadır: "Verilen birşeyi değerlendirmek için başvuru olan araç" [65]. Kriterler çözümün karşılaması istenen gerekliliklerdir ve aynı zamanda çözüm bunlara göre değerlendirilir. Diğer bir deyişle, kriterler "amaçların karşılanmasında çözümün kapsayacağı ve sonradan çözümün denenebileceği gerekliliklerdir [66].

Demek ki kriterler belli bir bilim uğruna çözümün kapsayacağı ve sonra çözümün değerlendirilebileceği amaçları saptamak yolunda çok önemli değerlerdir. Olayı bilimsel bir çerçeveye oturtmak için bunların önemle saptanması gereklidir. Daha önceki bölümlerde bahsedilen 'değerlendirmede öznel veya nesnel olması' da aslında bu kriterlerin öznel veya nesnel olarak belirlenmesinden kaynaklanmaktadır.

2.2. Mimarlıkta Değerlendirme :

Mimarlık alanı içinde başlıca iki temel değerlendirme alanı söz konusudur. Bunlar ;

- Mimari ürünün oluşumundaki , yani dizayn süreci içindeki değerlendirme
- Salt uç ürünün değerlendirilmesi [67].

Her iki alanda da değerlendirme kriterlerinin önceden, yani tasarlama sürecinden önce, belirlenmiş olması gereklidir ve bu iki alandaki değerlendirmelerde ortaya çıkan -veya ortaya konan- kriterler birbirinden çok farklı değildir. Sadece bu iki farklı süreç içinde bu ölçütlerin kullanış biçimi farklılık gösterir. Birincisinde bu değerler yardımıyla ortaya çıkan alternatiflerin oluşturduğu çözüm uzayı içinden seçim yapma durumu söz konusu iken, diğesinde ortaya çıkmış olan ürünün bu ölçütlere göre değerlendirilmesi yapılmaktadır. Dolayısıyla da her iki değerlendirme için saptanacak kriterlerin birbirine çok yakın olduğunu belirtmekte fayda vardır. Salt uç ürünün değerlendirilmesindeki 'eleştirmen' ler de ikiye ayrılabilir :

1- Kullanıcı ya da ilgili

2- Kullanıcı ya da ilgili olmayan (profesyoneller)

Bunlardan birinci sıradakiler değerlendirmeyi daha kişisel ve kendi çıkarlarına uygun ölçütlerle yapıp, bazı kriterleri görmezlikten gelebilirken; profesyonel olanların daha nesnel ve 'dolaylı veya dolaysız olarak ilgili herkesin-her kesimin' beklentilerini gözönüne alarak yapmaları beklenir (Beklentilerin ne olduğuna ise eleştirmenin bizzat kendisi karar verir). "Bir mimarlık eleştirisinden beklenen anlamlı bir fiziksel çevrenin oluşturulmasına olanak sağlayan, üzerinde anlaşılabilir bir değer sisteminin ortaya konması olmalıdır" [68]. Bu konuda M. Tapan' ın görüşü şudur: "Bir mimari ürünün oluşmasında katkıları bulunan grupların (işveren, kullanıcı vs. gibi) değer sistemlerinin karşılıklı etkileşimleri de bilinçli olarak saptanarak, optimum çözümler geliştirilebilir" [69]. Yaklaşım doğru olmakla birlikte sadece mimari ürünün oluşmasına katkısı olan grupların değil, sonuç üründen dolaylı olarak etkilenecek olan grupların (Çevre sakinleri vb) beklentilerinin de gözönüne alınması gerekmektedir. "İyi binayı, müşterilerin beklentilerini karşılamak, iyi mimarlığı ise üçüncü şahısların hak ve beklentilerini de karşılamak, örneğin çevreye saygılı olmak olarak düşünebiliriz... Üçüncü şahısların (yani olaya doğrudan karışmayanların) haklarına saygı, günümüzde uygar olmanın ön koşulu durumundadır" [70].

Bilindiği gibi mimarlık; fizik gibi pozitif bilimlere ve resim, heykel gibi sanat dallarına göre çok ilginç bir konumdur. O bir yönüyle sanat, diğer yönüyle bilimdir. Ne bir yana ne de öteki yana, tam olarak, oturtulabilir. Bu sebeple bir mimari değer kriterlerinin tümünün fiziksel birimlerle ölçülmesi mümkün olamamaktadır. 'Maliyet Analizi' türünden analizler için ortaya konan ölçütler fiziksel birimlerle ifade edilebildiğinden bunun için bir değerlendirme modeli geliştirmek daha kolaydır.

"Karar vermede çelişkileri tümü ile ortadan kaldırmak ancak tam anlamı ile objektif bir değerlendirme ile sağlanabilir" [71]. Oysa mimari bütünü oluşturan alt bileşenler o kadar fazla sayıdadır ve bu öğelerin birbiriyle ilişkileri o kadar karmaşıktır ki, bunları değerlendirmek daha da zordur. Bunun yanısıra bu bileşenlerin ve ilişkilerinin pek çoğunun nesnel olarak ölçülmesi de çok zordur. Bu da mimari değerlendirmenin tam manasıyla nesnel kriterlere oturtulabilmesini engeller.

M.Tapan bu durumu şöyle ifade etmektedir: Kuşkusuz bugüne dek mimari değerlendirmelerde temel işlem mimari bütünün parçalara bölünmesi, bunların analizleri, 'fayda değeri analizi' nde görüldüğü gibi değer kriterlerinin saptanması biçiminde başlar. Daha sonra kriterlerin saptanması, onların ağırlıklarının verilmesi, alternatiflerinin ortaya çıkmasıyla, bu alternatiflerin karşılaştırılmaları mimari değerlendirmenin temel aşamalarını oluşturur.... Halbuki değer kriterlerinin bazıları fiziksel birimlerle ölçülebilirler, bu değer kriterleri için nicel performans değerleri saptanabilir. Ancak bir mimari sentezi oluşturan parça sistemlerinin tümünün, aynı birimlerle ölçülememesi ve en önemli olarak birçok parça sistemin kullanıcının subjektif değer yargısına bağlı olarak değerlendirilmesi, bir mimari uç ürünün bugün için tek nicel değerlerle ifade edilmesinin sözkonusu olmadığını gösterir... [72]. Bu demektir ki mimari bütün kendisini oluşturan değerlerin genel toplamından daha büyüktür. Herbir parça kadar, bu parçaların birbirleri ve bütün ile ilişkileri de sonucu etkiler.

2.2.1. Mimari Değerlendirmede Nesnelliğin ve Öznelliğin Önemi :

Daha önce de belirtmeye çalıştığımız gibi bir değerlendirmenin nesnel kriterlere göre yapılmasının o değerlendirmenin kamunun gözündeki değerini yükselttiği, saygınlığını artırdığı bir gerçektir. Çünkü nesnellik toplumun gözünde dürüstlüğü, tarafsızlığı, doğruluğun ifadesidir. Bu nedenle çoğu eleştirmen eleştirilerini

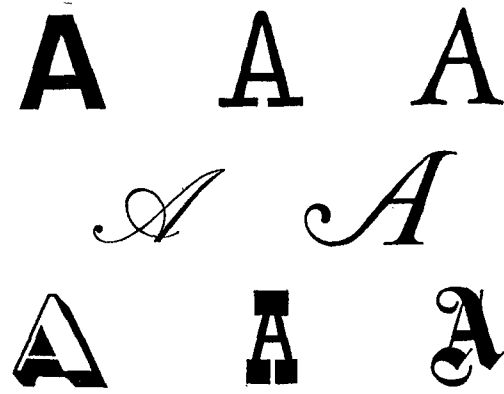
nesnel ölçütlerle gerçekleştirmeye gayret ederler. (Bununla birlikte 'bir eleştiride kullanılan ölçütlerin nesnel olması, o eleştirinin nesnel olmasının gerek koşuludur ama, yeter koşulu değildir [73], eleştirinin konuyu bu nesnel ölçütlere göre yine nesnel olarak değerlendirmesi gereklidir. Aksi takdirde ölçütler nesnel olduğu halde sonuç nesnel olmayacaktır. Benzer şekilde değerlendirme ne kadar objektif gözle gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin, başlangıçta belirlenen değerler öznelse sonuca tam anlamı ile nesnel denilemez. Örneğin bir nesnel/sayısal çalışmada, yöntem nesnel olduğu halde kullanılan sayısal değerler kişinin şahsi kararına göre belirlenmişse sonucun tam manası ile nesnel olduğunu iddia etmek yanlış olur).

Aynı sebepten ötürü bazı sanat felsefecileri, sanatında bilim ilkeleriyle açıklanabileceğini ve değişmez kanun ve kurallara, nesnel ölçütlere bağlanabileceğini iddia etmektedir. Bunlardan biri Hippolyte Taine' dir. Taine yalnız tarihin ve psikolojinin değil, sanatın ve edebiyatın da bilim ilkeleri ile açıklanabileceği görüşündedir. Ona göre "insanla eserleri arasında en gelişigüzel, en ele avuca sığmaz görünen, rüzgar gibi keyfince estiğine insanın inanacağı gelen sanat eserlerinin bile, esen rüzgar gibi açık şartları ve değişmez kanunları vardır. Mesele onları bulup açığa çıkarmaktır" [74]. Görüldüğü gibi Taine' in bütün bu çabalarının altında eleştiriyi değişmez kanunlara bağlamak ve eleştirideki değer yargılarını gelişigüzel olmaktan kurtarıp belli kalıplara oturtmak, onu bilimsel ilkeler üzerinde oluşturup öznellikten kurtarmak yatmaktadır.

Oysa sanatın yalnızca nesnel değerlerle açıklanması zordur. Bu iddia sanatın özüne ters düşmektedir. Amerikalı sanat bilimci Thomas Munro sanatı şöyle tanımlamaktadır: "Tatmin, edici estetik yaşantılar meydana getirmek amacıyla dürtüler (stimulus-muharrik) sağlama becerisi" [75]. Sanat Türkçe Sözlükte ise şöyle açıklanmaktadır: Bir duygunun, tasarımın ya da güzelliğin kişiyi etkileyen anlatımı [76]. Onu kişisel duygulardan ayırmak, katı somut ilkelere bağlayarak çözümlemeye kalkmak hemen hemen imkansız görünmektedir.

Bu konuda sanatı bilimden ayıran en belirgin niteliklerden birinin; onun zaman zaman aynı amaç için apayrı çözümler verebilmesi olduğunu belirten B.Özer' in bu konuda verdiği örnek ilginçtir [77] :

O ' na göre A harfi gibi fonksiyonu fevkalade belirli ve sınırlı bir öçe için dahi, görsel açıdan farklı, hatta bambaşka etkiler uyandırabilecek işaretlerin söz konusu olabilmesi, sanatın niteliği ve gücü hakkında basit, fakat ilginç ve inandırıcı bir kanıttır" [şek.14]

Şekil.14 - A Harfinin Uyarlamaları

Demek ki sanatı biliminki kadar katı kurallara oturtmak doğru olmaz. Kaldı ki bilimde dahi işin içine insan girdiği için, bir yere kadar, kişisel duygu ya da beğenilere yervermekten kaçınılamadığı iddia edilmektedir. "Bilim objektiftir. Birçok kimse bilimsel objektifliği mutlak bir anlamda yorumlarlar. Bu doğru değildir. Kuşkusuz bilgin doğruyu arama çabasında kişisel eğilim, istek ve önyargılarının etkisinde kalmamaya, olguları olduğu gibi saptamaya çalışacaktır. Ancak unutulmamalıdır ki bilim; sanat, edebiyat, felsefe gibi bir insan uğraşdır. Bir hipotezin kurulmasında veya seçiminde bilim adamı, ister istemez bazı değer yargılarına, hatta bir ölçüde kişisel duygu ya da beğenilere yervermekten kaçınmaz. Bilimde özellikle bulma, belli kurallara indirgenebilen bir süreç değildir. Yeni bir hipotez ya da teoremin ortaya konması, aklımıza olduğu kadar, hatta belki daha fazla, sezgi ve muhayyilemize dayanan yaratıcı bir oluşumdur..... Fiziğin felsefeyle karıştığı eski çağlarda ya da çağımız uzay biliminde, kimi eleştirilerin öznel ve kurgusal boyutu ağır basabilmektedir [78].

Olgusal bir disiplin olan, evreni anlama ve doğa kuvvetlerini denetleme yolunda bunları en kesin kanıtlarla ispatlama/doğrulama sürecini içeren bilim alanında dahi tam objektif olunamadığı, işin içine azda olsa değer yargılarının katıldığı itiraf edildiğine göre; bilimle sanat arasında biryere oturan mimarlık alanındaki ürünlerin ve olguların değerlendirilmesinde ne kadar nesnel olunmaya çalışılırsa çalışılsın, kişinin şahsi değer ve ölçütlerinin de devreye gireceği aşıkardır ve de bir ölçüye kadar gereklidir. Bunu inkar etmek veya önüne geçebileceğini iddia etmek yanlış olur.

İnsanın toplumla ilgili bir konudaki değerlendirmesinde toplum ve toplumsal hayat hakkında kişisel değerler taşıması normaldir ve bu da eleştiriye-değerlendirmeye ister istemez dahil olduğundan onu subjektifleştirecektir.

Sonuç olarak tam manasıyla nesnel ölçütlerden oluşan bir değerlendirme modeli geliştirmek ve bir çözüm metodu belirlemek, mimari tasarıma bir katkı sağlamakla birlikte 'en doğru' çözüme ulaşılmasını sağlamaya yetmeyebilir. Zira nesnel ölçütlerin yanında öznel ölçütlerin de olduğunu itiraf etmek ve bir yere kadar (özellikle sanatta) bunların değerli ve gerekli olduğunu kabul etmek gerekir. Kişisel değerlerin tasarımdan ve değerlendirmeden tamamen soyutlanması mimariye getireceği kalıplaşma ve monotonluk tartışma götürmeyecek kadar açıktır. Mimarlık otomobil endüstrisinden farklı bir alandır. Ortaya konulan sistemler mimariye standardizasyonu getirmemeli, onun sanatsal yönünü köreltmemelidir. Mimarlık yarı yarıya bir sanat ise o halde tasarımın ve değerlendirmenin öznel yanı da mutlaka olacaktır, olmalıdır.

Nesnellik ile öznellik arasındaki ilişkiyi G.Tümer denge durumu olarak nitelendirdikten sonra şöyle devam etmektedir: "İnsanın gerek eleştirilerinde, gerekse davranışlarında bu dengeyi koruması çok zordur. İlgüdüsel bir öznenin yanında, eleştirinin nesnel olmasını da ister insan..." [79].

2.2.2. Mimarlıkta Değerlendirmenin Aşamaları :

Yukarıda hiçbir eleştirinin ne tam nesnel, ne de tam öznel olamayacağı açıklanmaya çalışıldı. O halde sorun bir eleştirinin ne kadar nesnel, ne kadar öznel olduğunun saptanması sorunudur. Bu da ölçüt kavramıyla bağlantılıdır. Bir değerlendirme yapılırken onun belli ölçütlere dayanıp dayanmadığı ve bunların nesnellik/öznellik derecelerinin saptanması gerekmektedir. Bir konuda bir fikir söylendiği, özellikle pek çok eleştiride olduğu gibi bir yargıya varıldığı zaman bunun neye, hangi ölçütlere dayandırıldığını saptamak zor da olsa mümkündür. Bunların nesnel mi yoksa öznel mi olduklarını tespit etmek ise o kadar kolay değildir. Kimi zaman çok nesnel görünen bir fikir öznel olabilmekte, öznel gibi görünen bir fikir de aslında nesnel kriterler üzerine kurulmuş olabilmektedir. "Bir eleştiride kullanılan ölçütlerin nesnel olmaları, o eleştirinin nesnel olmasının gerek koşuludur ama yeter koşulu değildir. Böylece bir nesnellığe ulaşmak için eleştirmenin ele aldığı konuyu bu nesnel ölçütlere göre doğru olarak ölçmesi gerekir. Başka bir deyişle yalnızca ölçüt değil, eleştiri konusu yapılan yapıtın bu ölçüte uyup uymadığının, ya da ne kadar uyduğunun değerlendirilmesi de nesnel olmalıdır. Bu koşulu yerine getirmek ölçmenin esas olduğu, matematik, fizik gibi dallarda büyük bir sorun değildir. Oysa toplumsal bilimlerde, sanatta ve mimarlıkta çok zordur" [80].

Bunun yanısıra bir ölçütün nesnel ölçüt olmasının ön koşullarından biri 'tutarlı' olması, her sanat ürünü için geçerli olduğunun ispat edilmesidir. "Bir yorumun anlamlı olması için, onun mimarının kalıcı bir görünümünü gün ışığına çıkarması gerektir, yani her yapının analizinde etkinliğini kanıtlamaya zorunludur" [81].

Öte yandan ölçütlerin saptanması da değerlendirmenin sağlıklı yapılabilmesi için yeterli olmayacaktır. Daha evvelce de bahsedildiği gibi mimaride ölçülecek öğe ve ilişki sayısının çok fazla olması sebebi ile, belirlenen tüm kriterlerin aynı problemde çözüme ulaşmak için kullanılması mümkün olmayacaktır. Değerlendirmeyi yapan birey ister istemez belli yönler ağırlık vermek zorunda kalacaktır. "Çoğu eleştirmen bütün ölçütlerin tam bir dökümünün yapılmasının ve değerlendirilmesinin zorluğu karşısında bir seçmeciliğe yönelmektedir" [82].

Şu da bir gerçektir ki; bir kriter çok uygun olan bir çözüm diğer bir kriter ters düşebilmekte, zıt kriterler birbirine zıt çözümleri doğurabilmektedir. O halde değerlendirmede -kriterlerin saptanmasından sonra - ikinci bir aşama da bunların önem sırasının belirlenmesi olmalıdır. Giriş bölümünde de belirtildiği gibi değerlendirme süreci önem sırasına göre ardarda sıralanmış elek dizisine benzetilebilir. Birinci elek en önemli elek olup, çözümlerin öncelikle bundan geçirilmesi şarttır. Bu elekten geçen çözümler ikinci eleğe (ikinci dereceden önemli kriter) tabi tutulur. Bu şekilde en fazla elekten geçmeyi başaran çözüm 'en başarılı', 'en uygun', 'en iyi' çözüm kabul edilir. Şunu ifade etmek gerekir ki mimari değerlendirmenin 'elekleri' çok fazladır ve bir mimari yapının sonuna kadar tüm eleklerden geçip sonuca ulaşması mümkün değildir. "Eleştirmenin en küçük bir mimari yapıyı bile her yönüyle ele alamayacağı bilinmelidir" [83].

Sonuç olarak değerlendirmenin üç aşamada gerçekleştirildiği söylenebilir:

- 1- Değer kriterlerinin saptanması
- 2- Değer kriterlerinin ağırlıklarının saptanması
- 3- Bunlara göre tüm sistemin değerinin saptanması [84].

2.2.3. Tarihi Süreç İçinde Mimari Yorumların Sınıflandırılması:

Mimarlığın tarihi gelişimi boyunca mimarlık ve mimari tasarım olgusu farklı biçimlerde ele alınmış ve yorumlanmıştır. Dolayısıyla da mimari ürünün tanımlanması gibi değerlendirilmesi de aynı gelişim ve değişime paralel olarak gelişmiştir. Bu yorumlar çoğu kaynaklarca başlıca üç kümede toplanmıştır:

- 1- İçerik Yorumları
- 2- Psiko-Fizyolojik Yorumlar
- 3- Biçimci Yorumlar

G. Atalık bunları kısaca şöyle tarifler: İçerik yorumları tarih boyunca görülen 'siyasi, felsefi-dini, bilimsel, sosyo-ekonomik, materyalist veya teknik' davranışları mimari fenomen (phenomene)' in nedenleri olarak gösterirler. Fizyo-Psikolojik yorumlar estetik heyecanı seyircinin strüktürle kendi arasında kurabileceği his özdeşliği veya antropomorfik eğilimde ararlar. Biçimci yorumlar, 'birlik, simetri, denge, tezat, nispet, doğruluk, üslup' gibi 'a priori' * unsurlarla mimariyi tenkid etmeye çalışırlar [85].

Bruno Zevi ise yorumları biraz daha geniş tutmakta üstte sayılan yorumların yanına dördüncü bir yorum olarak 'mekansal yorumlama' yı ilave etmektedir. B. Zevi' nin sınıflaması [86] şöyledir:

1- İçerik Yorumları :

1.1- politik yorumlama	1.4- felsefi-dini yorumlama
1.2- bilimsel yorum	1.5- ekonomik ve sosyal yorum
1.3- materyalist yorumlar	1.6- teknik yorum

2- Psiko-Fizyolojik Yorumlar :

2.1- yatay çizgi	2.4- düşey çizgi
2.2- doğru ve eğri çizgiler	2.5- helikoidal çizgiler
2.3- küp	2.6- daire, elips

3- Biçimci Yorum

3.1- birlik	3.5- oran
3.2- simetri	3.6- ölçü
3.3- denge	3.7- ifade veya karakter
3.4- vurgu	3.8- gerçek
3.9- zıtlık	3.10- işlev
3.11- görgü	3.12- stil

4- Mekansal Yorumlama

* A priori : Gözleme gitmeksizin bilinebilen

Ancak bu tür yorumlara bağlı olarak mimari bir ürünün değerlendirilmesi yapıldığında, mimari ürünün sadece bir alt sisteminin ya da ögesinin ele alınabileceği görülür. Bu öge bütünü bir parçası olmakla beraber bütün hakkında tam bir fikir veremez. Çünkü yukarıda sınıflandırılmış olan yorumların hepsi mimari bütünü kendilerini ilgilendiren parçasını ele almakta, değerlendirmelerini de kendi kriterlerine göre yapmaktadır. Mimari bütünü bileşenlerinin tek tek ele alınıp, incelenmesi önemlidir tabii ki. Ancak tümünün ayrı ayrı ele alınıp incelenmesi bütünü değeri hakkında kesin sonuca götürememektedir. Herbiri mimariyi kendi bakış açılarına göre tanımlamakta ve değerlendirmelerini de bu kısıtlı çerçeveye içinde yapmaktadır. "İncelenen yorumlar mimari bütünü bütünlüğünü parçalamış ve bu ögelerden bir tanesi üzerine eğilmişlerdir. Bu öge, gerçekte, mimari bütün'ün bir parçası olmakla, yorum da mimari yorum' un bir parçası olmaktadır. Fakat bir bütünü bir parçasının eleştiri ve yorumu, bütün' e açıklık getirmekten uzaktır " [87].

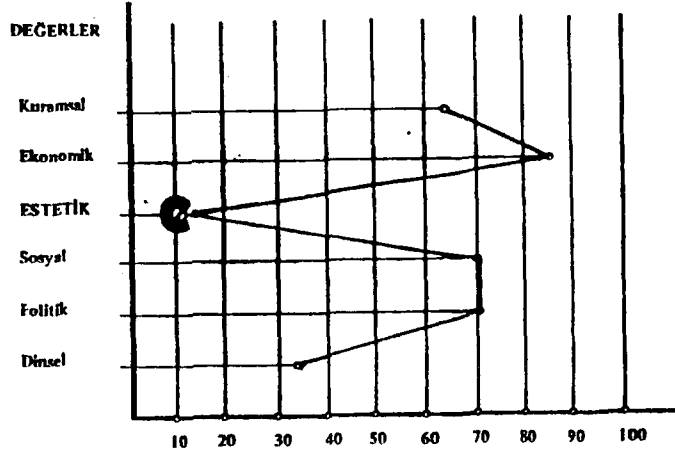
Ayrıca bu yorumların tümünde saptanabilecek bir başka ortak eksiklik de gerçekte mimarlıkta her zaman sözkonusu olan kişisel duygu ve değerleri ve "bazılarının değinmiş olmalarına rağmen (örneğin, fizyolojik ve formalist yorumlar) mimari-insan ilişkilerine yeterince eğilmemiş olmalarıdır. Büyük bir kısmı, mimariyi salt bir 'sanat' olarak ele aldıklarından 'mimari yapıt', bir resim bir heykel gibi görmüş ve yorumlamışlardır" [88].

Bugünkü anlamda mimarlıkta değerlendirme yukarıdaki ayrı ayrı yaklaşımlarla mimari olguyu yorumlamaktan daha farklı bir işlemi gerektirmektedir. Bu işlemin temeli ise belki yukarıdaki herbiri kendi içinde doğruluk sergileyen yorumların beraberce ele alınıp, incelenmesi olabilir.

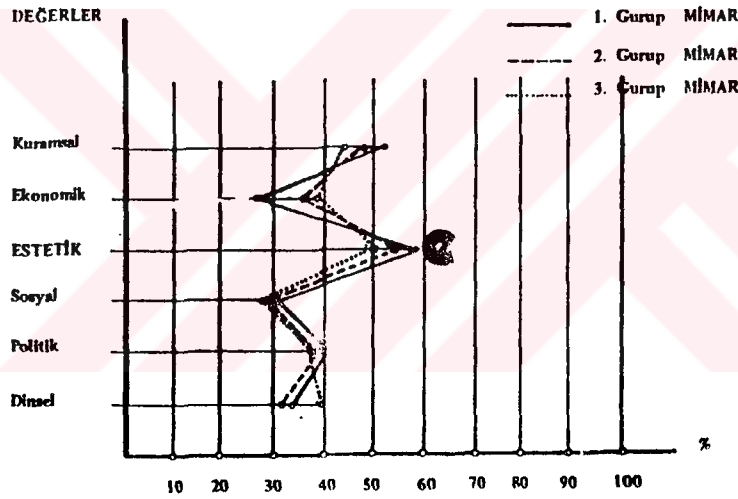
2.3. Mimari Değerlendirmede Proje Yanşmalarının Rolü ve Önemi :

İşin içine pek çok farklı sınıftan bireyin katıldığı her alanda olduğu gibi mimarlık alanında da ortaya çıkan mimari ürünün değeri gruptan gruba değişebilir. Kullanıcı sonuç ürünü daha ziyade kendi kullanım rahatlığı açısından değerlendirirken, mülksahibi maliyet yönüne ağırlık verecektir. Belediye onu kendi yönetmeliklerine göre inceleyecek, inşaat mühendisi taşıyıcı sistemiyle ilgilenecektir. "Değer sentezlerinde eşitlik yoktur" [89]. Mimarlık mesleği dışından olan insanlarla - mimarlar arasında değer hiyerarşisinde görülen farklılığı mimar K.Öztürk iki şekil ile açıklamaktadır. W.H. Whyte' dan uyarlanmış [şekil. 15]' deki grafikte görüldüğü gibi yapılan araştırmalarda insanların... en az estetiğe en çok ise ekonomiye önem

verdikleri görülmektedir... Mac Kinnon' un 3 grup mimar üzerinde yaptığı araştırmalarda ise [şekil.16]' deki grafiklerde görüldüğü gibi en çok estetik değerin önem kazandığı saptanmıştır [90].

Şekil. 15 - Profesyonel olmayanların değer hiyerarşisi

Şekil. 16 - Profesyonel mimarların değer hiyerarşisi

Oysa o yapıyı gerçekleştirecek olan mimar tüm grupların kriterlerini gözönüne alarak kendi kriterlerini geliştirmek durumundadır. Bu durum şöyle ifade edilebilir: Tasarımı yapacak olan mimar; tasarıma doğrudan dahil olan grupların (kullanıcı, malsahibi, belediye, vb) beklentileri (kullanım rahatlığı, maliyet gibi) ile doğrudan dahil olmadığı halde sonuç ürünün onları da etkileyeceği 3. şahısların (çevre sakinleri, vb) beklenti ve haklarını (çevreye-doğaya saygı, insancıl-hoş çözüm gibi) birlikte karşılayacak, bunu yaparken de kendi kişisel değerlerini de olaya katacak optimum bir çözüm bulabilmelidir. Bununla birlikte bu farklı grupların kriterleri zaman zaman birbiriyle taban tabana zıt olabilmektedir. Bu durumda hangi kriterin daha öncelikli olacağı hangi kriterlere göre saptanacaktır ? Bu büyük bir sorundur.

Öte yandan yukarıda bahsedildiği gibi kullanıcı ve/veya malsahibinin kriterlerinin genellikle mimarınkinden çok farklı yönlerde olması iyi mimari yapılabilişinin müşterinin tutumuna bağlı olduğunu göstermektedir. Bu durumda yarışmalar yolu ile proje elde etme, müşterinin daha fazla mimariye fırsat vermesi olarak değerlendirilebilir. Başka bir deyişle, yarışmalar mimari düşüncelerin geliştirilmesi için daha uygun ortamlar olarak görülebilir.

Daha önce de sözedildiği gibi değerlendirmelerini son derece dürüst ve objektif yapmak zorunda olan iki kurumun varlığı söz konusudur. Eğitim ve yarışma kurumları. Bunların yaptıkları değerlendirme son derece adil olmak zorundadır. Çünkü yaptıkları değerlendirme sonunda, sadece mimari ürünün değerini tartışmakla kalmayıp, aynı zamanda bir yargıya varmak zorundadırlar. Herhangi bir eleştirmen mimari ürünü eleştirdiğinde bu eleştirinin ne mimara ne de ürününe çok fazla zararı olacaktır. Oysa bu iki kurum yargılarını uygulatma gücüne sahiptir. Bu durumda görevleri bir mahkeme yargıcının görevinden çok farklı değildir. Biri verdiği kararla bir sanığı 'suçlu' veya 'suçsuz', diğeri bir yaratıyı 'başarılı' veya 'başarısız' ilan edecektir. Verilen karar karşı tarafı (eleştirilen kimseyi) son derece etkileyecek bir niteliğe sahip olduğundan bu gibi durumlarda değerlendirmenin adilliğinin önemi artmaktadır. Bu tür değerlendirmelerde yargılayıcının sorumluluğu ve vicdanı onu, değer yargılarını ve duygularını en aza indirip, daha nesnel ölçütlerle karar almaya veya en azından kullandığı subjektif değerleri her projeye eşit derecede uygulamaya zorlamaktadır.

Yarışmalarda bu olay eğitime oranla daha kolay gerçekleştirilebilir. Eğitim alanında öğretmenin -bütün dönem boyunca- öğrenci ile birebir ilişkisi söz konusudur ki bu da onun, duygularını tam manası ile değerlendirmeden soyutlayabilmesini engeller. Aylarca karşılıklı diyaloga girdiği ve belki bu aylar boyunca özel yaşamı ile ilgili sorunlarını da yakından takip ettiği öğrencilerinin yaratıklarına karşı objektif bakabilmeyi başaramayabilir. Öte yandan burada yargılayıcı kişi kendini de yargılamak durumundadır. Çünkü o aynı zamanda eğiten kişidir. Kişinin kendini yargılamak tarafsız-nesnel olabilmesi de çok kolay değildir.

Bu durum profesyonel mimari yarışmalardaki değerlendirmelerde geçerli değildir. Bu tür yarışmaların çoğunda (az sayıda da olsa bazen değerlendirme tek jüri üyesine bırakılabilmektedir) projeler bir kurum (jüri) tarafından değerlendirilmektedir. Değerlendirmenin tek kişiye bırakılmayıp bir kurula verilmesinin getirdiği 'tarafılık' ten mümkün olduğunca kaçınılması durumu bir avantajdır. Böylece "kurul üyelerinin kimisinin daha öznel, kimisinin daha nesnel davranacağı, bunun sonucunda ortalama

bir nesnelliğe ya da ortalama bir öznelliğe ulaşılacağı varsayılmaktadır" [91].

Tabii ki bu tür değerlendirmelerde de birtakım aksaklıklar olabilir. Fakat bunları minimuma indirgeyerek değerlendirme yapan birinci kurum da yarışma jürileri olabilir. Hem yargılayıcı niteliklerinin getirdiği bir vicdani sorumluluktan; hem de birtek kişinin değil, değer yargıları, inançları, yaklaşımları farklılık sergileyebilen birden fazla kişinin ortak karar alma zorunluluğunun getirdiği denge durumundan dolayı. (Burada şunu belirtmekte fayda vardır: Bazen kurulun seçimi yarışmayı düzenleyen subjektif görüşleri doğrultusunda olabilir. Aslında seçicilerin, kendi değerleri dışındaki değerlere de değer verebilen yapıda kişiler olması gerekir. Çünkü yarışmaların bir önemli amacı da statüko dışına çıkabilmeyi, yeni-güzel ufuklar açtırabilmeyi sağlamaktır.

Tüm bu sebeplerden dolayı ana hedefin 'mimari tasarımın kriterlerini belirlemek ve bunların önem sıralarını saptamak' olduğu bu çalışmada bir profesyonel yarışma ele alınarak bunun jüri değerlendirmeleri incelenecek, belli bir süreç için bu kriterlerin ve ağırlıklarının gelişme ve/veya dalgalanması araştırılacaktır.

2.4. Bölümün Sonuçları

- Değerlendirme ve onun bir uzantısı (yorumu) olan eleştiri kavramları çok farklı biçimlerde ifade edilmekle birlikte hepsinin ardındaki ortak özellik şudur: Değerlendiren/eleştiren yaratıcı ile yaratılan arasına üçüncü bir şahıs olarak girerek bunlarla ilgili düşüncelerini bildirmekte; bazen açıklamakta, bazen sınıflamakta, bazen yargılamakta, bazen de karşılaştırmaktadır. Bu insanın vazgeçilmez bir tutkusu olmanın yanında çalışma, üretme süreci içinde gerekli ve olumlu bir tutumdur.

- Değerlendirmeyi öznel ve nesnel olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Öznel değerlendirmede yanılma kaygısı, kanıtlama ihtiyacı hissedilmez. Bu kişinin bakış açısı, dünya görüşü, tutku ve inançlarına bağlı olarak oluşan "içgüdüsel" bir değerlendirmedir. Nesnel değerlendirme esas olarak ölçülebilen değerlere dayandırılan değerlendirmedir. Mimaride ise nesnel kelimesi genelde geçerli olan (ancak ölçülemeyen) ölçüt değerleri için de kullanılır. Nesnellik kişinin değerlendirdiği şeyde sadece kendisi için değil, herkes için geçerli olan birtakım yargılara vardığı ve söylediklerini ilgili toplumca kabul edilebilen birtakım nedenlere bağlayarak açıkladığı bir değerlendirmedir.

- Nesnel değerlendirme bir anlamda 'haklılığın, doğruluğun kanıtıdır ama tamamen nesnel kalıplara oturtulan çözümler statükoyu-kalıplaşmayı doğurabilir. Bilinçsizce yapılmayan, değerlendirmede dengesi iyi septanan bir öznellik konuya daha önce farkedilmemiş yeni boyutlar kazandırabilir ve gelişmenin yollarını daha hızlı açabilir.

- Subjektif değer ölçütleri objektif işlenirse sonuç değerlendirme objektif olmaz. Aynı şekilde objektif değer ölçütleri subjektif yolla işlenirse sonuç yine objektif olmayacaktır.

- Değerlendirme kriterleri amaçların karşılanmasında çözümün kapsayacağı ve sonradan çözümün denenebileceği gerekliliklerdir. Bilimsel olması beklenen değerlendirmelerin bu kriterlere dayandırılarak doğruluğunun kanıtlanmasına çalışılması gereklidir.

- Mimarlık alanında başlıca iki temel değerlendirme sözkonusudur :

1. Mimari ürünün oluşumundaki (tasarım sürecindeki) değerlendirme
2. Salt uç ürünün değerlendirilmesi

Heriki alanın değerlendirilmesinde ortaya çıkan kriterler birbirinden çok farklı değildir. Birincisinde bu değerler yardımı ile ortaya çıkan alternatiflerin arasından seçim yapma durumu sözkonusu iken, diğerinde ortaya çıkmış olan ürünün bu ölçütlere göre değerlendirmesi yapılmaktadır. Mimaride değerlendiriciler de ikiye ayrılabilir:

1. Meslekten olmayan doğrudan (kullanıcı,vb) ya da dolaylı (çevre sakinleri, vb) ilgililer
2. Profesyonel mimarlar (tasarımcı ya da dışardan gözlemleyen)

Bunlardan birinci sıradakiler değerlendirmeyi öncelikle şahsi çıkarlarına uygun ölçütlerle yapabilirken, profesyonel olanların daha nesnel, dolaylı ve dolaysız ilgili olan herkesin beklentilerini gözönüne almalı ve kendi kriterlerini de katarak sonuca ulaşmaları beklenir.

- Tam manası ile nesnel ölçütlerden oluşan bir değerlendirme modeli geliştirmek ve bir çözüm metodu belirlemek mimari tasarıma bir katkı sağlamakla birlikte 'en doğru' çözüme ulaşılmasını sağlamaya yetmeyebilir. Nesnel ölçütler kadar öznel ölçütlerin de olduğunu ve özellikle sanat gibi insan duyguları ile çok yakın ilişkide olan bir

alandaki bunların -bir ölçeğe kadar- değerli ve gerekli olduğunu kabul etmek gerekir. Kişisel değerlerin mimariden tamamen soyutlanması mimariye standardizasyonu getirebilir ki bu da onun sanatsal yanını köreltir.

- Değerlendirmenin üç aşamada gerçekleştirildiği söylenebilir :

1. Değer kriterlerinin saptanması
2. Değer kriterlerinin ağırlıklarının saptanması
3. Bunlara göre tüm sistemin değerinin saptanması

- Değerlendirmelerini dürüst ve objektif yapmak zorunluluğunda olan iki kurumdan (eğitim ve profesyonel yarışmalar) yarışma kurumu hem yargılayıcı niteliğinin getirdiği vicdani sorumluluktan; hem de bir tek kişinin değil, değer yargıları, inançları, yaklaşımları farklılık sergileyebilen birden fazla kişinin ortak karar alma zorunluluğunun getireceği denge durumundan dolayı değerlendirme yapan gruplar arasında en objektif olanıdır denilebilir.

BÖLÜM 3. P/A AWARDS PROGRAMIN JÜRİ DEĞERLENDİRMELERİ ESAS ALINARAK MİMARİ TASARIM KRİTERLERİNİN VE BUNLARIN ÖNEM SIRASININ SAPTANMASI ÇALIŞMASI

3.1. Yarışmanın Genel İçeriği

3.1.1. Yarışmanın Geçmişi ve Genel Bilgiler:

P/A (Progressive Architecture) Awards Program derginin 1954 yılından bu yana aralıksız süregelen bir geleneği olmuştur. Her yıl verilen ödül ve mansiyonlar Progressive Architecture dergisinin Ocak sayısında duyurulmakta ve jürinin hem o yılki yarışma ile ilgili genel yorumları, hem de ödül alan projelerle ilgili tek tek değerlendirmeleri yayınlanmaktadır.

Jüri üyeleri her sene değiştirilmekte ve jüriye mimarlık mesleği boyunca bütün bina tipleri ile uğraşmış olan tecrübeli ve -genelde- tanınmış mimarlar seçilmektedir. 1971 yılında editör J.Wilson' ın bu konudaki açıklaması şöyledir: 'Yaşamları boyunca bütün bina tipleri ile uğraşan mimarlar çabuk değerlendirmelere muktedirler. Bina tiplerine aşinadırlar ve strüktürlerin karşılayabileceği problem ve programı bilirler. Bu az adamla kısa zamanda fazla sayıda değerlendirme yapmayı mümkün kılan jüri sisteminin temelidir. Bu yargılar genelde değerlendircilerin tecrübelerine bağlıdır [92] .

Yarışmaya her kategoriden ve her ülkeden projeler katılabilmektedir. Bu projeler profesyonel mimarlarca yapılan, müşterisi belli, uygulanacak projelerdir.

Bu araştırmada beşer yıl atlanarak 1961, 1966, 1971, 1976, 1981, 1986, 1991 yıllarının jüri değerlendirmeleri incelenecektir. Bu yaklaşımın değerlendirme kriterlerindeki değişimi görmeyi ve senelerin kıyaslamasını yapmayı kolaylaştıracığı düşünülmektedir.

3.1.2. Kapsamı:

Programda 1971 yılına kadar birlikte, aynı jüriye incelenip değerlendirilen mimarlık ve şehircilik projeleri, bu yıldan itibaren ayrılmıştır ve ödüller mimari proje, şehircilik projesi ve araştırma projesi olmak üzere üç ayrı grupta verilmektedir. Bu üç ayrı grup için yine üç ayrı jüri grubu oluşturulmaktadır. Bunlardan mimari proje grubuna dahil projeler arasında da bir sınıflama yapılmakta, projeler konularına göre ayrılarak (sağlık binası, eğitim binası, dini yapı, konut, vb) değerlendirilmektedir ve ödüllerin dağılımı belli olduktan sonra bu alt grupların aldığı ödüllere göre birbiri ile kıyaslaması yapılmaktadır.

Bu çalışmada sadece mimari proje grubu jürisinin değerlendirmeleri gözönüne alınacak ve incelenecektir. Mimari proje grubundaki -konulara göre- alt sınıflama ise dikkate alınmayacaktır.

3.1.3. Projelerin İçeriği:

Herbir projeden istenen tanıtım listesi aşağıdaki gibidir:

- İlgililer: Mimarlar, Mühendisler, Müşteri
- Proje konusu
- Program
- Arsa çevresi
- Çözüm
- Konstrüksiyon ve Malzeme

Dergide ödül ve mansiyon alan projeler bu sıralama ile tanıtılmakta ve herbirinin ardından jüri üyelerinin değerlendirmeleri gelmektedir.

3.2. Her Yıl İçin Aynı Olarak Kriterlerin Belirlenmesi ve Önem Sırasının Saptanması Çalışmasında İzlenecek Yollar ve Kabuller:

3.2.1. Kriterlerin Belirlenmesi Çalışmasında İzlenecek Yollar ve Kabuller:

Kriterlerin belirlenmesi ve önem sıralarının saptanması çalışmasının ilk aşaması olan jüri değerlendirmelerindeki kriterlerin belirlenmesi çalışması iki aşamada sunulacaktır.

- İlk olarak incelenilen 7 yılın ödül alan her projesi için dergide basılmış olan jüri değerlendirmelerinden çıkarılan kriterler her yıl için ayrı ayrı hazırlanan tablolarda (her proje için tek tek gösterilecek (Tablolar)
- İkinci olarak ise yine her yıl için aynı olmak üzere belirlenen bu kriterlerin bir dökümü yapılacaktır (Kriter Listeleri)

Tabloların hazırlanmasında izlenecek yol:

- 1- İncelenen yılların (1961, 1966, 1971, 1976, 1981, 1986, 1991) herbiri için ayrı bir tablo hazırlanacaktır.
- 2- Bu tabloda ödül ve mansiyon alan tüm projeler yeracaktır.
- 3- Ödül ve mansiyon alan projelerin değerlendirmeleri üç ana başlık altında (form, fonksiyon ve konstrüksiyon) incelenecektir (Form adı altında belirtilmek istenen estetik ve sembolik değerler, konstrüksiyon adı altında belirtilmek istenen strüktürel ve teknik değerlerdir).
- 4- Tabloda; mimarinin bu üç ana değerine göre sınıflanan kriterlerin ödüllendirilen projelerde olumlu olarak mı, olumsuz olarak mı yereldiğini belirtmek üzere herbir ödülün kriterleri negatif ve pozitif olarak ([+] ve [-]) iki kategoriye ayrılacaktır.
- 5- Tabloda sadece -belirlenen- kriterler değil, bunların metin içinde ne gibi bir yorumla geçtiği de tırnak içinde verilecektir.

Kabuller:

- 1- Jüri üyelerinin (incelenen 7 yıl boyunca) herbir proje için dergide yayınlanan tüm değerlendirmesi dikkatle incelenecek ve kriterler bu değerlendirmelerden -mümkün olduğunca tarafsız gözle- çıkarılmaya çalışılacaktır.
- 2- Jüri üyelerinin görüş ayrılığına düştüğü kriterlerde (olumluluk-olumsuzluk konusunda) çoğunluğun kararı esas alınacaktır.

Bu açıklamaların ışığı altında hazırlanan tablolar ve daha sonra bu tablolar vasıtasıyla saptanan kriterlerin dökümünün yapılması sureti ile değerlendirmenin ilk aşaması olan kriterlerin tesbiti aşamasını gerçekleştirmek ve ikinci aşama olan kriterlerin önem sırasının saptanması çalışması için zemin hazırlamak amaçlanmıştır.

3.2.2. Kriterlerin Önem Sırasının Saptanması İçin İzlenecek Yollar ve Kabuller:

Kriterlerin yukarıda anlatılan şekilde tesbitinin ardından ikinci aşama bunların önem sıralanının belirlenmesidir ki bu her yılın kriterlerinin kendi içinde değerlendirilmesi yolu ile elde edilecektir. İncelenen 7 yılın kendi içinde değerlendirilmesinde izlenecek yollar ve kabuller şöyledir:

- **Kriterlerin Değerlendirmelerde Kullanılma Frekansına Göre Sıralanmaları:** Bu aşamada kriterlerin olumlu veya olumsuz olarak geçiyor olması önemsenmeksizin, o yılki tüm değerlendirmeler boyunca geçme adetlerinin saptanması ve bu miktarlara bağlı olarak birbirine göre sıralamalarının yapılması amaçlanmaktadır. Bu tip sıralama üç ana başlık altında gerçekleştirilecektir:

1. Form, fonksiyon, konstrüksiyon ana başlıkları altında kriterlerin sıralanması,
2. Form, fonksiyon, konstrüksiyon ayrımı olmaksızın kriterlerin (karma) sıralaması,
3. Form-fonksiyon-konstrüksiyon üçlüsünün sıralamasının yapılması.

- **Olumlu Kriterlerin Geçiş Yerlerine Göre Sıralanması:** Yukarıdaki sıralamalar kriterlerin değerlendirmede geçiş miktarı gözönüne alınarak yapılacaktır. Bu sıralamalarda kriterlerin (değerlendirmelerde) nasıl geçtiği gözönüne alınmamaktadır. Oysa bu kriterlerden bazıları olumsuz olarak geçmektedir. Daha doğru bir önem sırası oluşturmak amacı ile bu olumsuz geçen kriterlerin olumlu olanlardan ayrılması gerekmektedir. Bu aşamada kriterlerden sadece olumlu bahsedilenlerin sıralaması yapılacaktır. Bu sıralamada kriterlerin ödül ve mansiyonlardan hangisinde yer aldığı da önem taşımaktadır. 1. Ödül'den mansiyona doğru inildikçe kriterlerin değer katsayıları azaltılacaktır. Değer katsayıları: 1. Ödül (First Award) için: 3,
Ödüller için: 2,
Mansiyonlar için: 1, olarak kabul edilmiştir.

Herbir ödül içindeki kriterlerin bu şekilde değerleri saptandıktan sonra bu türden sınıflamaları yine üç ana başlık altında gerçekleştirilecektir:

1. Form, fonksiyon, konstrüksiyon ana başlıkları altında kriterlerin sıralanması,
2. Form, fonksiyon, konstrüksiyon ayrımı olmaksızın kriterlerin (karma) sıralaması,
3. Form-fonksiyon-konstrüksiyon üçlüsünün sıralamasının yapılması.

- **İncelenen yılın genel değerlendirmesinin yapılması:** Saptanan bu sıralamaların ışığı altında o seneki değerlendirme kriterlerinin genel bir değerlendirmesi yapılacaktır.

3.3. Kriterlerin Saptanması ve Önem Sıralarının Saptanması Çalışması:

3.3.1. Kriterlerin Saptanması Çalışması:

- Kriterlerin saptanmasını kolaylaştırmak amacı ile -her sene için ayrı ayrı- hazırlanan tablolar sırası ile şöyledir:

Tablo . 1 - Kriterlerin Tespiti Çalışması (Eight Annual Progressive Awards Program, January / 1961)

1961 - SEKİZİNCİ YARIŞMA			1
KONU.	ÖDÜL	JÜRİ DEĞERLENDİRMESİ	SAYFA
		OLUMLU (+) OLUMSUZ (-)	YAPILAN DEĞERLENDİRMELER
FORM	1. ÖDÜL (BÜRO BİNASI)	(+)	* Yüksek büro binası teşebbüsünde en anlamlı ifade " (Fikrin akla yatkınlığı) * Fikir çok kolay anlaşılıyor " (Fikrin kolay anlaşılması) * "Devrimci" (Devrimcilik) * Çok güçlü ve orijinal bir eğitim " (Orijinallik)
	MANSİYON. 1	(-)	* Dış formun iç fonksiyonu yansıtmamasından üzüntü duyuldu " (Formun fonksiyona uyumu)
	MANSİYON. 2 (BÜRO BİNASI)	(+)	* Cesur bir çözüm... Ford açıklık ve yüceliliği esasında " (Cesareli) * Küçük ölçekli, iyi oranlanmış bir bina " (Ölçek, oran araştırması) * Şakayla ve dikkatsizce yapılmış tehlikeli olurdu ama bu ciddi bir mimarlık ürünü ve öyle değerlendirilmeli " (Realistlik-oddlılık) * Bu açık bir bina ve açığın kapakıyla ilişkisini olağanüstü iyi ele almış buldum " (Oran-açığın kapalı ile ilişkisi) * Basit ve hayalgüçlü kuvvetli bir çözüm " (Çözümün basitliği ve hayalgüçünün kuvvetliliği)
	MANSİYON. 3 (ALÜŞVERİŞ M.)	(+)	
	ÖDÜL. 1 (BANKA)	(+)	* Çözümün basitliği takdir edildi " (Çözümün basitliği)
	MANSİYON. 5 (HIGH SCHOOL)	(-)	* Orijinal bir eğitimsel ya da mimari fikir içermiyor " (Orijinallik)
	MANSİYON. 8 (HASTANE)	(+)	* Sağlık binaları arasında en birbirini tutan ifade " (Fikrin akla uygunluğu)
	ÖDÜL. 2 (YÜZME KLÜBÜ)	(+)	* Derli toplu, düzenli çözüm, basit sinetir " (Çözümün basitliği)
	MANSİYON. 8 (HOTEL)	(+)	* Alışmış oasifallikden yoksun basit bir çözüm " (Basit-mütevazı çözüm)
	ÖDÜL. 3 (BÜRO BİNASI)	(+)	* Konutlarla ilgili planlamanın ilerlemesine yardımcı oluyor " (Devrimcilik)
FONKS.	ÖDÜL. 4 (YANGIN İSTAS)	(+)	* Çok imajınatı ve güçlü şema " (Hayalgüçünün kuvvetliliği, fikrin akla uygunluğu)
	MANSİYON. 1	(+)	* Çok yönlü iç alana hayran olundu " (Zengin-çok yönlü mekan)
	MANSİYON. 2	(+)	* İç alanlarda son derece ilgili bir süreklilik var " (Süreklilik) * Brütalite çözüm bu bina için için haklı bir çözüm " (Probleme uygun çözüm) * Temelde önemli bir fonksiyon yarattı kullanıcının bir hayli ötesinde önemsenmiş " (Fonksiyonların gereği kadar önemsenmesi)
	MANSİYON. 4	(-)	* Küçük, çok amaçlı havalandırma problemi iyi çözülmüş " (Probleme uygun çözüm)
	ÖDÜL. 1	(+)	* Yaygın olan parça parça birleşim için hürmetli bir çözüm " (Probleme uygun çözüm)
	ÖDÜL. 2	(+)	* Derli toplu, düzenli çözüm " (Düzenleme, probleme uygun çözüm)
	MANSİYON. 5	(+)	* Birçok karmaşık fonksiyonu bir zafın içine yerleştiriyor " (Karmaşık fonksiyonları bir araya getirme yeteneği)
	MANSİYON. 7	(+)	* "Ustaca iç alan düzenlemesi " (Düzenleme)
	MANSİYON. 8	(+)	* Birçok gereksinim iyi çözülmüş " (Probleme uygun çözüm)
	1. ÖDÜL	(+)	* Burada bu kule ile yeni bir özgürlüğe sahip oluyoruz " (Devrimcilik) * Bu strüktürel fikir çok kolay anlaşılabiliriyor " (Strüktürel fikrin netliği)
KONST.	MANSİYON. 8	(+)	* Malzemenin iyi kullanımı, pahalı olmayan çözüm " (İyi malzeme kullanımı, maliyet)
	ÖDÜL. 2	(+)	* Projenin sonuçları başlangıç dikkatli deaylamaya, iyi malzeme seçimine, ustaca montajla bağlı " (Deaylama, iyi malzeme seçimi)
	MANSİYON. 7	(+)	* Strüktürel ve mekanik olarak basit ve ekonomik çözüm " (Basitlik ve maliyet)
	ÖDÜL. 3	(+)	* Beton konstrüksiyonun gelişiminde mimariye önemli bir katkıda bulunuyor " (Devrimcilik)

1966 - ONÜÇÜNCÜ YARIŞMA				2
KONU	ÖDÜL	JÜRİ DEĞERLENDİRMESİ		SAYFA
		OLUMLU (+)	OLUMSUZ (-)	
FORM	1. ÖDÜL (ŞEHİR MERKEZİ)	(+)		127
	ÖDÜL 1 (SERGİ ALANI VE KONGRE ÜNİTELERİ)	(+)		128
	ÖDÜL 2 (BÖLGE PL.)	(+)		134
	MANSİYON. 1 (KONGRE GRUBU)	(+)		138
	ÖDÜL 3 (LABORATUAR)	(+)		142
	MANSİYON. 2 (SANAT MERKEZİ)	(+)		148
	MANSİYON. 3 (SPOR KLÜBÜ)	(+)		151
	MANSİYON. 4 (SAĞLIK BİNASI)	(+)		154
	1. ÖDÜL	(+)		127
	ÖDÜL 1	(-)		128
	ÖDÜL 2	(+)		134
	ÖDÜL 3	(-)		142
FONKSIYON	MANSİYON. 2	(+)		148
	MANSİYON. 4	(+)		154
	1. ÖDÜL	(+)		127
	ÖDÜL 3	(-)		142
KONST.	MANSİYON. 4	(+)		164

* Mühşem bir duyarlılık. Bu tip her şeyi kontrol ve organize eden projelerde bir tür kabalık vardır. Burada kesitlikte yok.

(Çözümün basitliği)

* "Dağa saygılı..." (Çevreye saygı)

* Hicbir zaman geliştirilmeyen 1918' larin projeleri içinde bu tip kavramlara dair geniş emsaller var... Sadece bu dizayn çok daha mantıklı, çünkü mevcut bir meydanı aşığı diyor" (Kaynağı ile ilgili taşıma + Fikrin akla yakınlığı)

* Eğer bir talebedilen (makaleleştirilmiş, ekleli) bir çevrede yaşamak zorunda kalacaksa, toplumda gerçekleşen şey doğa ile daha yakın olarak birleştirilmiştir. (Doğaya saygı)

* Formal hayalgücünün mühür şovunun paritili bir örneği" (Hayalgücünün kuvvetliliği)

* Çok güçlü bir şema, soyut anlamda mimari tarama ediyor" (Fikrin akla yakınlığı)

* Hayal problem formal analizin ne olduğunu..." (Analizin kolay anlaşılması)

* Zekaya, zekice bir alyaz, benzerlik anlayışına sahip" (Profesyonelliğin fark edilmesi + orijinallik)

* Oryantili, peşin bir form. Bu daima karşı olduğumuz şeydir" (Oryantili olmamak)

* Mükemmel ve insanoli bir yaklaşıp" (İnsanoli olması + çözümün basitliği)

* Tüm fizik çevre doğal kurgu ile ilişkili olarak kuruluyor" (Doğaya saygı)

* Mimarin saygınlıkla beşerdiği çok mütevellid bir problem" (Mükemmellik)

* Ölümlüz ve gelişen şehir dokusuna güzel bir katkı olacak" (Çevreye saygı, doku)

* Ölçek karmen doğru" (Ölçek araştırması)

* Fonksiyona bağlı olarak form problemi çözölmeye, bir güce ve kaliteye sahip bir şeydi bulunmaya gelişmiş" (Formun lq fonksiyona uyumu)

* Başarılı bir form, bir heykel ve ben onu sevdim" (dizaynın hoş-hazverici olması)

* İçinde eskid binaya, caddeye ve bölgeye karşı sorumluluk taşıyan küçük bir biçim değıştirme işlemi" (Çevreye saygı)

* Bazi hoş şeyleri basit bir yolla gerçekleştirmiş" (Çözümün basitliği)

* Ölçek e kadar dikkate ele alınmamış" (Ölçek araştırması)

* Bu proje çok anlamlı" (Fikrin kolay anlaşılması)

* Profesyonelliğini başınızda tasdik ediyorum" (Profesyonellik)

* Bu tip dizayn geçmişte gereğinden çok takdir edildi... Mimar çok türevci" (Orijinallik)

* Çok fazla basit ve açık" (Çözümün basitliği)

* Diğ küllüye biraz fazla özzenilmiş, ama genelde çok basit, ilkel bir kavram. Bir çeşit sadelik ve saygınlık" (Sadelik-mükemmellik)

* Gördüğümüz formların çoğundan daha akla yakın" (Fikrin akla yakınlığı)

* Toprağa zarar vermemek için yoğunluk problemini nasıl çözeceğimizi gösteriyor" (Probleme uygun çözüm)

* Kondorlar kesit boyunca gidiyor. lq mekan kaba olabilir" (Düzenleme)

* Plan düzeni iy" (Düzenleme)

* Verilen dizayn problemini aşan mimari çalıma sözünusu" (Problem çözüme yeteneği-probleme uygun çözüm)

* Fonksiyona dair hiçbir şey yok. Fonksiyonel problem; daha basit, daha iy gelişen bir bina içinde gözlemek kolay olablardı."

(Basit düzenleme, şirelilik)

* lq yaklaşım hoş" (Düzenleme)

* Planlar iy düzenlenmiş, sağıp ve uygun yerine oturuyor" (Düzenleme)

* Strüktürel kavramlar konusunda açıklık var. Çok parlak bir kavram; zengin, katışık" (Strüktürel hırcın anlaşılması, zenginlik)

* ...daha az paralı, bir şekilde görmek mümkün olablardı" (malzeme)

* Strüktür mükemmel bir malzeme kullanımı sergiliyor. Beton ağır bir malzeme. Burada uygun şekilde kullanılmış ve de mimariyi vasıtlıyor" (Doğru malzeme kullanımı)

Tablo . 3 - Kriterlerin Tespiti Çalışması (Eighteenth Annual Progressive Awards Program, January / 1971)

1971 - ONSEKİZİNCİ YARIŞMA				3
KONU	ÖDÜL	JÜRI DEĞERLENDİRMESİ	YAPILAN DEĞERLENDİRMELER	SAYFA
FORM	1. ÖDÜL (KONUT)	OLUMLU (+) OLUMSUZ (-)	"Tepenin meyline uyuyor" (Doğaya saygı) "Kıyın karda oldukça levkalede. Kar onu tepe ile bütünleştirerek, üzerinde kayak yapabileceğiniz. Aoebe neden daha fazla insanı doğayı altüst etmemek için bir şekilde kamula edilen konular yapmıyor" (Fikrin akla yakınlığı) "Bu emsalsiz. Çünkü yerleştiği coğrafya oldukça iyi giden ve yerleşimine uygun olan bir yaşam çeşidine sahip bireysel bir mimari. Ev tüm diğer yapılarak formları dikkate alarak, çevreye hürmetine karşılık veriyor." (Çevreye uyum) "İnanılmaz bir ölçek..." (Ölçek araştırması)	81
	ÖDÜL 1 (ORTAOKUL)	(+)		83
	ÖDÜL 2 (İLKOKUL)	(+)	"Paylaşılan alan fildi sadece iyi bir fikir değil, aynı zamanda burada çok ustaca başarılmış..." (Fikrin akla yakınlığı + fikrin kolay anlaşılması) "Bunların Haritern' daki terk edilmiş dükkanda meydana getirildiği gerçeği onu yeni binalardan daha alimli yapıyor" (Çevreye-geçmişe saygı) "Son derece basit ve alçakgönüllü olması onun 'minimum' ile yapılmış olmasından kaynaklanıyor" (Çözümün basitliği) "Bu bir yenileştirme. Çevrenin ölçek ve dokusunu koruyor, eski, alışılmış bina kalmıyor. Bu hünerli bir yaldayım" (Ölçek araştırması)	85
	ÖDÜL 3 (HASTANE)	(+)	"Tüm bu katışkacılıklarla ilgili bir çevre sağlarken insanı ölçeği koruyor ki bu hastane de bir süre kalacak insanın arayacağı bir şey" (Ölçek araştırması)	87
	MANSİYON 1 (HENTBOL)	(+)	"Fikir minimum kargaşa ile yapılmış ve fikriden doğan form da ılgın ve hoş" (Fikrin kolay anlaşılması + Formun hoş-hazretici olması + orijinallik)	75
	MANSİYON 2 (KONUT)	(+)	"Onu küçük ölçekle test ettiklerini söylüyorlar, aoebe tamiri edilecek şekilde gelişti mi ?" (Fikrin akla yakınlığı-İkna edilebilirliği)	77
	MANSİYON 3 (TOPLUM HABİTASİ)	(+)	"Gerçek önemli ve heyecan verici taraflar için tümü ile yeni prefabrikasyon sistemi icad etmek gibi anlamsız haddini bilmezliğe düşmüştür" (Çözümün basitliği-mütevazilik)	79
	MANSİYON 4 (BÜRO BİNASI)	(+)	"Birileri artık tamamlanmış birşeye ödüli vermek zorunda değil. Belki süreden araçları, insanlarla konuşma araçları da sonuç ürün kadar önemli" (Tamamlanmamışlık)	81
	MANSİYON 5 (ARTS CENTER)	(+)	"İyi oranlanmış, akla uygun şema" (Oran + akla yakınlık) "Kat yüksekliklerinde ona zenginlik katan yerleri çeşitlilik var" (Çephe gelişmesi-cepheinin monoton olmaması) "Bu basit, anonim, açık ofis binası ile beraberim" (Çözümün basitliği)	83
	MANSİYON 6 (AÇAĞIKLI İNZİVA KOŞESİ)	(+)	"Yüksek ve alçak yapıların bir şehir mekanı olarak beraberliğini sunuyorum" (Bina parçalarının uyumu) "Bu kompetan... Bu yelkenek diğer birçoğunda olmayan bir tarzda göze çarpıyor" (Potesyonelliğin takdir edilmesi)	84
FONKSIYON	MANSİYON 7 (MODÜLER EV)	(+)	"Bu bir bakıma gördüğümüz en ılgın şey" (Orijinallik) "Bu mimari-her şeyi doğa. Belki bütün edil yapılarımızdan daha iyi" (Doğaya saygı) "Bu kaybedilmiş bir boyut. Şehir hakkında öyle çok konuşuk ki bizi gerçeğe olduğumuz şey yapan tüm bunlardan ayrıldık. Açıkta çok geniş boyutları sevdim ve kendimi bu boyda 46 derece kalınlardan daha yakın hissettim" (Doğaya saygı) "Bu hayalgücünün takti bir tür. Bir deneme, bir şifir" (Hayalgücünün kuvvetliliği) "Bu süreç için geliştiriyor, bitirmiş bir dizaynı yapılmıyor" (Tamamlanmamışlık)	86
	MANSİYON 8 (COMPUTER CENTER)	(+)	"Özen içinde sunulan projelerin en iyisi" (Sunuş teknikliği) "Ödül onun yapıyı yönteminden ziyade fikre verildi" (Fikrin akla yakınlığı)	88
	ÖDÜL 1	(+)	"Mekanik mimarinin çok güçlü bir örneği" (Kıymetli ileriye taşıma) "Bina muhimmelen çok iyi olacak" (Dizaynın uygulanabilirliği-realite)	83
	ÖDÜL 2	(+)	"Bu gibi inanılmaz bir ölçekle; birinci olarak düzen, ikinci olarak da yönlenme sunmayı başarıyor" (Düzenleme + yönlenme-mekan sürekliliği) "Bir toplum hissi var; bir büyük okul yapma yolu olarak ve sonra da bir eve sahip olmamız için onu ayrılmış" (Problemler uygun çözüm)	65
	ÖDÜL 3	(+)	"Çocukların içinde meraka dolacağı kuyru mekanlar oluşturacak bölümler elemanlar kullanılmış. Bunu çocuklar için minnat olabileceklerini düşünüyoruz" (Problemler uygun çözüm) "Gelecekteki gelişme ve büyümleri düşünerek yapılmış, ilişkiler ve komplice fonksiyonlara ilgili bir bina" (Esnelik + Karmaşık fonksiyonların biraraya gelime yeteneği) "Çeşitli hastalıklar için aynı mekanı kullanmaktasınız" (Problemler uygun çözüm) "Plan aşırı ılgın" (Düzenleme)	67
	ÖDÜL 4 (KONUT GRUBU)	(+)	"Karmaşılaşmış bir ılgınlaşım burada çok fazla anlama sahip. Ünlü içlerinde yürümek nefis şeyler hissettiriyor" (Düzenleme + Zengin-yaşar mekanlar yaratma) "En fazla ışık ve hava, en iyi yönlendirme ve en iyi sirkülasyona sahip şema bu" (Işık-hava kalitesi + mekan sürekliliği-yönlenme + düzenleme) "Bu park yerleşimi önemli bir problemi ortaya çıkıyor ve mimarlar bunu iyi ele almışlar" (Problemler uygun çözüm)	69
	MANSİYON 1	(+)	"Bölge için ilgili çözümler. Yağmur yağdığında oynayabilmek için iyi korunmuş korılara sahip oluyoruz" (Problemler uygun) "Nefis şed çatlı bir eve benziyor, nefis ışığa sahip" (Işık kalitesi)	75
	MANSİYON 7	(+)	"Bu doğrudan doğruya... problemi ile ilgiliyor. Bunu başarıyor" (Problemler uygun çözüm)	66
	MANSİYON 8 (SAĞLIK BİNASI)	(+)	"Bu katlı bir arsa. Sanırım fonksiyonel sebepler bu sahalı plana neden oluyor. Mimarlar bu zorluğu iyi ele almışlar" (Düzenleme)	81
	MANSİYON 10 (YÜZME HAVUZU VE PAVYONLU)	(+)	"Tepeye yakın operasyon odalarına sahip ki bu onu mantıklı bir çözüm yapıyor" (Problemler uygun çözüm) "Şema çok hoş, pat'lerden, yeşilliklerden, ağaçlardan bir kamere sahip, tüm caddelere hakim, ve pavyonun olduğu yerdeki alan bir odak noktası sağlıyor...Patika önemli fak başına pavyon için manşiyona karşı olabilmem" (Peyzaj)	82
KONSTR.	ÖDÜL 1	(+)	"Elemanları 'megasütler' içindeki tanınabilir evlere ayrılmış çok ustaca başarılmış" (Strüktürel fikrin kolay anlaşılması)	63
	ÖDÜL 3	(-)	"Mekanik tekniklerdeki değişimlere adapte olamayacak gibi" (Teknikteki değişimlere adapte edilebilirliği)	67
	MANSİYON 5	(-)	"Alışılan yapılmış olduğu gerçeğine rağmen onu onaylıyorum... Bu zayıflık, beton bloklar olarak yapılabilir" (Doğru malzeme seçimi)	83

Tablo . 4 - Kriterlerin Tespiti Çalışması (Twentythird Annual Progressive Awards Program, January / 1976)

1976 - YIRMIÜÇÜNCÜ YARIŞMA				4
KONU	ÖDÜL	JÜRİ DEĞERLENDİRMESİ	YAPILAN DEĞERLENDİRMELER	SAYFA
FORM	ÖDÜL 1 (ADLIYE)	OLUMLU (+) OLUMSUZ (-)	* Sadece bir temel fikir görüyorsunuz. Bu mükemmel yapılmış * (Fikrin kolay anlaşılması + Fikrin akla yakınlığı) * Bu sade ve zevkli bir şey; tek fikir binası * (Çözümün basitliği-eadeilik) * Cesur bir fikir, değerli meyilli plaktan geliyor * (Cesurluk) * Yalnız çevre düzenliliğinde nasıl durduğu merak konusu * (Çevreye saygı) * Sürealist. Çok güçlü olmasına rağmen narin bir fikir.Eğer yanarda yüksek bina veya önünde yüksek bir direk olsa idi bu mimar kavrayışta ZARF,ZEĞİNGİ * (Realistlik)	60
	ÖDÜL 2 (SOSYAL YAPI)	(+)	* Gerçekten basit ve çok zengin * (Çözümün basitliği) * Geometrinin doğrusal özelliği mevcut konutluğu ve şehir planını aksatılmakta ve güçlendirmekte...Bina mimarisel ile şehir mimarisel birliktedir * (Çevreye uyum) * Aynı zamanda tek alle ederinin ölçüsüne sahip * (Ölçek araştırması) * Büyüleyici,çünkü eşzamanlı çok şey var. Bu aşırı, tek bakış açılı, ısrarlı dizaynlardan değil... duygusal,akla uygun, estetik olarak çok başarılı bir bina * (Fikrin akla yakınlığı + ısrarcı olmamak + dizaynın hoş-hazverici olması) * Çatışık dille ele alınmasının yanında, insanlar ve toplumsal problemlerle de ilgili kuran tek proje "insancıl olması"	62
	MANSİYON. 1 (KREŞ)	(+)	* İdi takti ölçekte de çok iyi...küçükken ölçüsüne inisiini sevdi * (Ölçek araştırması) * Ona 2-3-4 yaşındakilerin gözüyle bakıyorum. Yumurtaklara ağı bir alan, ılık ve stüktür olarak Bu eşiden çok iyi * (Fikrin akla yakınlığı) * Sahip olduğum tek kaygı keskin yaş ayımı.Bu modası geçmiş bir tulum * (Devrimcilik)	64
	MANSİYON. 2 (KONUT)	(+)	* Çok ustaca. Formlar ve fikirler kabul edilebilir görünüyor * (Profesyonellik + Fikrin akla yakınlığı) * Çok basit bir bina * (Çözümün basitliği) * Geliştirilmiş fikirler çok ilginç. Mimar eski nesneleri alıyor,bileğ başında biliyor ve bunu son derece iyi yapıyor * (Fikrin kolay anlaşılması)	66
	MANSİYON. 3 (KONUT)	(+)	* Cephe birşey vermiyor,bunlar sadece renkli banılar * (Cephe çalınması + renk kullanımı) * Yaralan bazı ekler çok hoş olacak ama bir tür tek boyutlu bina bu... Üç boyutta nasıl başarılı olacağını öğrenmesi gerek * (Üç boyutlu düşünme)	68
	MANSİYON. 4 (KONUT)	(+)	* Ev çok ustaca ve zarf, çizimler ise görkemli * (Profesyonellik + Sürüş leknliği + dizaynın hoş-hazverici olması) * Birçok estetik yadaşımı ele almış ve tümünü akillica ortaya koymuş * (Fikrin kolay anlaşılması + Fikrin akla yakınlığı)	68
	MANSİYON. 5 (TELEFON SANTRALI)	(+)	* Üç boyutta diğerlerinden daha başarılı * (Üç boyutta çalıma) * Zengin mühter için yapılmış bir tür olmasına rağmen dizayn hem parçalarında hem bütünde yüksek stil seviyesiyle yapılmış * (Kaynağı ilenye taşıma) * ...çok ustaca * (Profesyonelliğin farkedilmesi)	70
	MANSİYON. 6 (SANAT MERKEZİ)	(+)	* ...renk bütünlüğünden anlıyor * (Renk kullanımı) * Samimiyetiz * (Fikrin akla yakınlığı) * Ölçeği ağır * (Ölçek araştırması)	71
	MANSİYON. 7 (BARINAK)	(+)	* Çok iyi yapılmış bir Mies Stii * (Kaynağı ilenye taşıma) * Diğer projelere göre çok değerli.Dğerleri çok eğilip bükülmüş (yorucu), bu ise herhangi bir eğri aşya sahip değil * (Çözümün basitliği-eadeilik) * Bu bir sanat okulu projesi ve bu bina tıf ve empoze edilmiş bir yanıt gibi görünüyor * (İsrarcı olmamak)	72
	ÖDÜL 1	(+)	* Belli bir problem olan basit bir çözüm * (Çözümün basitliği) * Olağandışı hafif,basit ve pek hoş bir ifade * (Fikrin kolay anlaşılması + Fikrin akla yakınlığı + dizaynın hoş olması) * Emsalsiz,tek,aynı,bellirgin bir fikr * (Orjinallik) * Başarılması düşünülen şeylerin tümü başarılmış olarak inşa edlip edilemeyeceği konusunda kaygılanmıyorum * (Uygulanabilirlik-realistlik)	60
FONKSİYON	ÖDÜL 2	(-)	* Mevcut bir yapıyı şirsel şekilde geri getirmek iyi bir yaklaşımdır * (Probleme uygun çözüm) * Sirkülasyonun fazlaca gözden geçirildiğinden emin değlim * (Düzenleme-ıq plan) * Girişte halk alanındaki ışığın kalitesi soaba yeleri mi ? * (Işık kalitesi)	62
	MANSİYON. 1	(+)	* Etnak... bir bina * (Etnaklık) * Mimar binayı yokuş aşığı surlanmış ve her yaş grubu için ayrı bir asimetrik alan oluşturmaya çalışmış- bu çok hoş * (Probleme uygun çözüm)	64
	MANSİYON. 2	(+)	* Mimar süper bir plana ulaşmış * (Düzenleme-ıq plan)	66
	MANSİYON. 4	(+)	* Çok sınırlı parameteler içinde çok ustaca * (Probleme uygunluk)	68
	MANSİYON. 5	(+)	* Büyük çaba ve hüner isteyen bir iş yapılmış * (Probleme uygun çözüm) * Peyzaş-sihhileşime-renk bütünlüğünden anlıyor * (Peyza)	70
	MANSİYON. 6	(-)	* Problemi anlaması açısından bakılırsa; bina doğu-baa yönünde uzamış olup, bu çok fazla sıcak ışık alması anlamına gelir * (Probleme uygun çözüm)	71
	MANSİYON. 7	(+)	* Bir mimar olarak düşünmeğim ve bir bannak olarak kullanabileceğim bir ev * (Probleme uygun çözüm)	72
	ÖDÜL 1	(+)	* Gösterilen detaylar bu ölçekte çok ilna edici değilse de düzenlerce şeyi gerçekleştirilen felsefede * (değerleme)	80
	KONSTR.	(+)		

Tablo .5 - Kriterlerin Tespiti Çalışması (Twentyeight Annual Progressive Awards Program, January / 1981)

1981 - YIRMİSEKİZİNCİ YARIŞMA			5
KONU	ÖDÜL	JÜRİ DEĞERLENDİRMESİ	SAYFA
YAPILAN DEĞERLENDİRMELER			
FORM	ODÜL. 1	OLUMLU (+) OLUMSUZ (-)	120
		(+)	
		(-)	
	ODÜL. 2 (MÜZE)	(+)	122
		(+)	
		(-)	
	MANSİYON. 1 (KONUT)	(+)	125
		(+)	
		(-)	
	MANSİYON. 2	(+)	126
		(+)	127
		(-)	
	MANSİYON. 3 (ZİYARETÇİ MERKEZİ)	(+)	128
		(+)	
FONKSIYON	MANSİYON. 4 (KONUT+OFİS)	(+)	130
		(-)	
	MANSİYON. 5	(+)	132
	MANSİYON. 6 (APARTMAN)	(+)	135
	MANSİYON. 7 (KONUT)	(+)	136
		(-)	
	MANSİYON. 8 (BÜRO BİNASI)	(+)	138
		(+)	
	MANSİYON. 9 (İNCEKUM NAKİL KOMPLEKSİ)	(+)	140
	MANSİYON. 10 (KONUT GRUBU)	(+)	142
		(-)	
	MANSİYON. 11 (KONUT)	(+)	144
		(+)	
KONSTR.	MANSİYON. 12 (APARTMAN)	(+)	147
		(-)	
	MANSİYON. 13 (KONUT)	(+)	150
		(-)	
	MANSİYON. 14 (KONUT)	(+)	153
		(-)	
	ODÜL. 1	(+)	120
	ODÜL. 2	(-)	122
	MANSİYON. 1	(+)	125
	MANSİYON. 2	(-)	126
	MANSİYON. 3	(+)	128
		(-)	
	MANSİYON. 4	(+)	130
	MANSİYON. 5	(+)	132
	MANSİYON. 6	(-)	135
	MANSİYON. 7	(+)	136
		(-)	
	MANSİYON. 8	(+)	138
	MANSİYON. 11	(+)	144
	MANSİYON. 12	(+)	147
		(-)	
	MANSİYON. 14	(-)	
	ODÜL. 1	(+)	120
	MANSİYON. 3	(-)	128
	MANSİYON. 9	(+)	140

Tablo . 6 - Kriterlerin Tespiti Çalışması (Thirtythird Annual Progressive Awards Program, January / 1986)

1986 - OTUZÜÇÜNCÜ YARIŞMA			6
KONU	ÖDÜL	JÜRİ DEĞERLENDİRMESİ	SAYFA
YAPILAN DEĞERLENDİRMELER			
FORM	ODÜL 1 (KONUT)	(+)	86
			88
	ODÜL 2 (KONUT)	(+)	90
	MANSİYON. 1 (ELÇİLİK)	(+)	93
		(-)	94
			83
			94
	MANSİYON. 2 (MÜZE)	(+)	97
		(-)	
FONKSIYON	MANSİYON. 3 (BUZ SARAYI)	(+)	89
	MANSİYON. 4 (ÇOK AMAÇLI BİNA)	(+)	102
		(-)	103
	MANSİYON. 5 (KONUT)	(+)	104
		(-)	
	ODÜL 1	(+)	84
			86
	ODÜL 2	(+)	90
KONSTR.	MANSİYON. 1	(+)	83
	MANSİYON. 2	(+)	94
	MANSİYON. 3	(+)	97
			98
	MANS. 6	(-)	106
	MANS. 1	(+)	93
	MANS. 3	(+)	99
		(-)	

Tablo. 6 - Kriterlerin Tespiti Çalışması
(Thirtythird Annual Progressive Architecture Awards Program, January / 1986)

KONU	ODUL	JURİ DEĞERLENDİRMESİ	YAPILAN DEĞERLENDİRMELER	83
FONKSIYON	ODUL 1 (MİMARLIK OKULU)	(+)	" Onunla ilgili hoşlandığım başka şey onun soyul bir konsept olması " (Fikrin akla yakınlığı- beğenilmesi)	86
		(-)	" Bu kesin bir tarafsızlık, esneklik ve aşk uçluluk gerektiren bina tiplerinden biri olmasına rağmen aşın dışarıda özgün ve kişisel bir ifade " (Bina tipine göre estetik ifade)	
		(+)	" Beni şaşırtan şey bir mimarlık okulunun bundan sonra okulun imajının bu olacağına bilincinde olarak çok başarılı tanımlanan bir mimariyi seçmiş olması " (Hükmedici-empoze edici olmamak)	
	ODUL 2 (KONUT)	(+)	" Bence yeni bir soluk getiren konsepti var... Bu oluşmuş bir sürü yapılan doğmasına sebep olmuş bir bina " (Devrimlilik)	89
		(+)	" Bence o hala çok güzel " (Dizaynın estetik olarak hoş olması)	
		(+)	" Onunla ilgili güçlü olan şey sal benzermezliği " (Orjinallik)	
	ODUL 3 (KİMYEVİ)	(+)	" Çok güzel ve inandırıcı bir tartışmaya sahip " (Fikrin akla yakınlığı)	91
		(+)	" Onu anlarsanız orjinal bir proje olduğunu görürsünüz " (Orjinallik)	
		(-)	" Yüksek dercede yönelmiş ve bu çok ustaca becerilmiş " (Profesyonelliğin fark edilmesi)	
	MANS. 1 (KONUKEVİ)	(+)	" Doğal çevreye, ekli manzaraya... olan sorumluluğu " (Doğaya saygı)	94
		(+)	" Estetik sözkonusu olduğunda çok yüksek bir dizayn kalitesi ile yapılmış " (Dizaynın -estetikde- hoş olması)	
		(-)	" Tekdüze... basit fikri buluyorum " (Orjinallik)	
	MANS. 2 (MÜZE)	(+)	" Fazla işlenmekten canı çıkmış durumda " (Çözümün basitliği-sadelik)	101
		(+)	" Dışta duvarların ele alması projenin en başarılı yönü... Bir bütün olarak oldukça iyi bir proje " (dizaynın -estetik olarak- hoş olması)	
		(+)	" Nefis, düşünceli, arka fonlu " (Fikrin akla yakınlığı)	
FORM	MANS. 5 (BÜRO BİNASI)	(+)	" Şehrin geri kalanı labirent gibi. Bina birleşmeyi sağlıyor " (Çevreye karşı sorumluluk)	102
		(+)	" Onu takdir ediyorum. Yılların gelişmesini gösteriyor " (Kaynağı ileriye taşıma)	
		(+)	" Oldukça zarif bir form içinde oldukça masif olabilen birşey yaptığı görüldüğü " (Dizaynın -estetikde- hoş olması)	
		(-)	" Bazi resmi stratejiler alıyor, bazı hakça doğru jestler yapıyor " (Fikrin akla yakınlığı)	104
		(-)	" Context' e karşı sorumluluğu iyi " (Çevreye saygı)	
		(-)	" Çok fazla informasyon yok " (Informasyonun tam olması)	
	MANS. 6 (YAŞILARA UCUZ DAİRELERİ)	(+)	" Eğer bina iyi anlaşılırsa hayret verici olabilir " (Fikrin kolay anlaşılması)	106
		(+)	" Büyük bir ölçekte aşın hoş " (Ölçek + dizaynın -estetik olarak hoş olması)	
		(-)	" Eğer inşa edilse gerçek vurgu üzerinde sakinleştirici etkisi sahip " (Realistlik-inşa edilebilirlik)	
		(+)	" Onu sevdim, çünkü aynı anda hem iddiasız, hem de hırslı " (İsrarcı-empoze edici olmamak)	108
		(-)	" Urbanizm açısından iyi şeyler yapmakta " (İnsancıl olması)	
		(-)	" Komşuların ölçeğini korumaya çalışıyor ki bunu beğendim " (Çevreye saygı)	
	MANS. 7 (WORKSHOPS)	(+)	" Mimar gözünde gerçiklikler içinde mübalağalı davranılmış " (Sunuş tekniği)	110
		(-)	" Fazla çalışmaktan canı çıkmış ve gergin " (Çözümün basitliği)	
		(-)	" Bu tam olarak anlaşılmasını akıllı bir proje " (Fikrin akla yakınlığı)	
ONSTR.	MANS. 8 (BANKA)	(+)	" Bu tam olarak anlaşılmasını akıllı bir proje " (Fikrin kolay anlaşılması)	112
		(-)	" Mimarlar context' i daha fazla sorgusalsardı daha yardımcı olurdu " (Sunuşta informasyonun tam olması)	
		(-)	" Yeni ile eski arasındaki ayrımı bulanlıkta nereden çok açık belli ve bu laketel içinde onu çok iyi bir şekilde yapmaya çalışmışlar " (Fikrin kolay anlaşılması + Yapı parçalarının uyumu)	
		(-)	" Ben bu projeyi çok dâvereci buldum... bulanlıkta anlaşılmış olanı, belli belirsiz lesal " (Fikrin akla yakınlığı)	114
		(+)	" Onu ölçeksiz ve ayarlanamamış buldum " (Ölçek)	
		(+)	" İki grana duran binayı binaya bağlamak tutunuyor " (Çevreye saygı)	
	MANS. 9 (BÜRO BİNASI)	(+)	" Yorumlanmış görünen cephele kadar plaza yüzeyi de saygıyla hak ediyor " (Cephe çalışması)	116
		(-)	" Oldukça nefis yapılmış... " (Dizaynın hoş olması)	
		(+)	" Ama hiçbir orjinalliği yok " (Orjinallik)	
	MANS. 10 (KONUT)	(+)	" Cesur bir proje " (Cesarelilik)	118
		(+)	" Son derece güzel " (Dizaynın estetik olarak hoş olması)	
		(-)	" Öyle bir fikir var ki bu çok orjinal " (Orjinallik)	
FONKSIYON	MANS. 11 (OKUL)	(+)	" Şehir ölçeği bakımından bir hassasiyetle sahip " (Ölçek + Çevreye saygı)	89
		(-)	" Biraz fazla zorlanmış " (Çözümün basitliği-sadelik)	
		(+)	" Gerçek ustalığa sahip " (Profesyonellik)	
	MANS. 12 (ÇOK AMAÇLI BİNA)	(+)	" Gerçekten çok güzel beşelenmiş, bu peyzaj içinde çok mütevazı bir bina " (Çözümün basitliği + Dizaynın hoşluğu)	91
		(-)	" Mimarlar binayı peyzajı kaynaştırmaya çalışmış " (Doğaya saygı)	
		(+)	" Buradaki buluş jüri değerlendirmeye kriterlerimizden biri " (Hayatgücünün kuvvetliliği)	
		(-)	" Yenilikçi birşeylere sahip olduğunu hissediyorum " (Devrimlilik)	94
		(-)	" Gereksiz bazı zorlamalar var " (Çözümün basitliği)	
		(+)	" Eğer bu gerçekten su ise onu kullanamazsınız " (Realistlik)	
	MANS. 13 (DÖKÜMİHANE)	(+)	" Açık bir basitlik var " (Çözümün basitliği)	96
		(+)	" Muhtemelen -iyi inşa edilirse- güzel olabilir " (Dizaynın hoş olması)	
		(+)	" Meyilli arsaya ele alışı gerçekten nefis " (Arsaya yerleşim)	
FONKSIYON	ODUL 1	(+)	" İşin yürütme yoluna suzülerek geliyor oluşu çok nefis " (İşik kalitesi)	83
		(+)	" Fonksiyonel elemanların organizasyonu çok fonksiyonel bir anlayışla ortaya konmuş... güneşi alabilmek ve ortak iç alan yaratılmak için yunusluk bir kavir içinde mevut bina etrafında dolanıyor " (Probleme uygun çözüm)	
		(+)	" Son derece maharetle ortak alanlar var " (Zengin-hoş-yaşanır iç alanlar)	
	ODUL 3	(+)	" Hareket zindine olan sorumluluğu iyi " (Mekan sürekliliği)	89
	MANS. 1	(-)	" Ev mekanların farkız olması sebebi ile çok ilkel " (Zengin-hoş mekanlar)	
	MANS. 2	(+)	" Bina içinden yürüyebilirsiniz, ben bunu çok sevdim " (Hoş-yaşanır mekanlar yaratma)	
	MANS. 3 (EVSİZ ANNELERE KONUT)	(+)	" İşik kondisyonu çok nefis olacak " (İşik kalitesi)	96
		(+)	" Bu gerçekten çocuklar için güvenli bir alan yaratıyor ve onu barınma üniteleri ringi ile çeviriyor " (Probleme uygunluk)	
	MANS. 4	(+)	" Çok düzenli bir konut " (Düzenleme)	
		(-)	" İşin geri dönmeye izin verecek yalıtımlıkla transparen değı " (İşik kalitesi)	98
	MANS. 5	(+)	" Ofis mekanlarına iyi bir iç kondisyonu sağlıyor " (İşik kalitesi)	
	MANS. 6	(+)	" Tahrik edici ve içinde yürürken yaşantı zenginliği sağlamaya çalışıyor " (Zengin-yaşanır mekanlar)	
ONSTR.	MANS. 7	(+)	" Gördüğümüz projelerin çoğundan farklı olarak program onu belirliyor " (Probleme uygun çözüm)	100
		(-)	" Bu objeler daha transparent olmalı idi " (İşik kalitesi)	
	MANS. 9	(+)	" Yönlendirme ile bazı ilişkiler içinde " (Mekan sürekliliği-yönlendirme)	
	MANS. 11	(+)	" Makul düzenlenmiş " (Düzenleme)	103
	MANS. 12	(+)	" Ana birimlerin mekansal kalitesini ele alışı, kestirdi ele alınıp ve estetikten dolayı ödül verilebilir " (Zengin-hoş mekanlar + Esneklik)	
	MANS. 13	(+)	" Binanın neden yapıldığı gerçeği önemli ve içteki aktivite ile ilgili yapılan birşey bu " (Probleme uygunluk)	
	MANS. 1	(+)	" Manzara ve güneş kontrolü açısından teknolojiye bir rasyonellik görüyorum " (Doğru teknoloji kullanımı)	91
	MANS. 3	(+)	" Ekonomi burada gerçekten çok önemli " (Maliyet)	
	MANS. 4	(+)	" Büyük ekonomili " (Maliyet)	
		(+)	" Delaylama düşünülmüş, mimar her birleşimi düşünmüş " (Delaylama)	96
		(-)	" Çok pahalı " (Maliyet)	
	MANS. 10	(-)		
		(-)		110

• Yukarıdaki tablolar aracılığı ile her yıl için ayrı olarak hazırlanan kriter listeleri şöyledir:

1961 Yılı için oluşturulan tabloda belirlenen kriterler şunlardır:

FORM	FONKSİYON	KOSTRÜKSİYON
• Çözümün basitliği	• Probleme uygun çözüm *	• Strüktürde devrimcilik
• Fikrin kolay anlaşılması (netliği)	• Çok yönlü iç alan	• Strüktürel fikrin kolay anlaşılması
• Fikrin akla yatkınlığı (anlamlılık)	• Mekan sürekliliği	• Doğru malzeme seçimi
• Devrimcilik	• Fonksiyonlara gereği kadar önem verilmesi	• Maliyet
• Dizaynın orijinallliği	• İyi düzenleme (planda)	• Detaylama
• Cesaretlilik	• Birçok karmaşık fonksiyonu biraraya getirme yeteneği	• Strüktürel çözümün basitliği
• Ölçek		
• Oran		
• Realistik (ciddiyet)		
• Hayalgücünün kuvvetliliği		
• Formun iç fonksiyona uyumu		

1966 Yılı için oluşturulan tabloda belirlenen kriterler şunlardır:

FORM	FONKSİYON	KOSTRÜKSİYON
• Çözümün basitliği	• Düzenleme	• Maliyet
• Çevreye-geçmişe- saygı	• Mekan sürekliliği	• Strüktürel fikrin kolay anlaşılması
• Kaynağı ileriye taşıma	• Probleme uygun çözüm	• Malzeme seçimi
• Doğaya saygı		
• Hayalgücünün kuvvetliliği (yaratma gücü)		
• Fikrin akla yatkınlığı		
• Fikrin kolay anlaşılması		
• Profesyonellik		
• Hükmedici olmamak		
• Ölçek araştırması		
• Formun iç fonksiyona uyumu		
• Dizaynın orijinallliği		
• Çözümün insancıl olması		
• Dizaynın hoş -haz verici- olması		
• Doku çalışması		

1971 Yılı için oluşturulan tabloda belirlenen kriterler şunlardır:

FORM	FONKSİYON	KOSTRÜKSİYON
• Doğaya saygı	• Probleme uygun çözüm	• Strüktürel fikrin kolay anlaşılması
• Fikrin akla yatkınlığı	• Peyzaj düzenleme	• Teknikteki değişimlere adapte olabilmesi
• Çevreye-geçmişe saygı	• Düzenleme (iç plan)	• Doğru malzeme seçimi
• Ölçek	• Süreklilik (yönlendirme)	
• Fikrin kolay anlaşılması	• Karmaşık fonksiyonları biraraya getirme yeteneği	
• Çözümün basitliği (mütevazilik)	• Esnek planlama	
• Profesyonellik	• Işık-hava sağlama	
• Oran	• Zengin mekan yaratma	
• Yapı parçalarının uyumlu olması		
• Dizaynın orijinallliği		
• Sunuş tekniği		
• Kaynağı ileriye taşıma		
• Realistik (dizaynın uygulanabilirliği)		
• Tamamlanmamışlık		
• Hayalgücünün kuvvetliliği (yaratma gücü)		
• Dizaynın hoş-hazverici olması		
• Cephe çalışması (cephenin monoton olmaması)		

* Probleme uygun çözüm = Problem çözme başarısı

1976 Yılı için oluşturulan tabloda belirlenen kriterler şunlardır:

FORM

- Fikrin cesurluğu
- Fikrin akla yatkınlığı *
- Çevreye-geçmişe saygı
- Ölçek
- Fikrin kolay anlaşılması
- Çözümün basitliği (mütevazilik)
- Profesyonellik
- Israrlı olmamak
- Realistik (uygulanabilirlik) **
- Dizaynın orijinallliği
- İnsancıl olması
- Kaynağı ileriye taşıma ***
- Dizaynın hoş-hazverici olması
- Devrimcilik
- Üç boyutlu düşünme
- Cephe çalışması (cephenin monoton olmaması)
- Cephe renk kullanımı

FONKSİYON

- Probleme uygun çözüm
- Peyzaj düzenleme
- Düzenleme (iç plan)
- Esnek planlama
- Işık sağlama

KOSTRÜKSİYON

- Detaylama

1981 Yılı için oluşturulan tabloda belirlenen kriterler şunlardır:

FORM

- Çözümün basitliği (mütevazilik)
- Fikrin akla yatkınlığı
- Çevreye-geçmişe saygı
- Ölçek
- Fikrin kolay anlaşılması
- Profesyonellik
- Doğaya uyum
- Realistik (uygulanabilirlik)
- Dizaynın orijinallliği
- Sembolik ifade
- İnsancıl olması
- Kaynağı ileriye taşıma
- Dizaynın hoş-hazverici olması
- Devrimcilik
- Kontrast eleman ilişkileri
- Cephe çalışması (cephenin monoton olmaması)
- Doku araştırması
- Bina tiplerine göre farklı estetik ifade
- Renk kullanımı
- Sunuş tekniği
- Strüktür-form birlikteliği
- Oran
- Formun fonksiyona uyumu
- Bina parçalarının uyumu

FONKSİYON

- Probleme uygun çözüm
- Planın netliği
- Düzenleme (iç plan)
- Alan kullanımı
- Zengin-yaşanır mekanlar yaratma
- Mekan sürekliliği (yönlendirme)

KOSTRÜKSİYON

- Detaylama
- Strüktürel fikrin kolay anlaşılması
- Maliyet

* Fikrin akla yatkınlığı = Fikrin tutarlılığı ve beğenilmesi, benimsenmesi

** Realistik = Projenin inşa edilebilirliği

*** Kaynağı ileriye taşıma = Kaynağını geliştiren bir türev olması

1986 Yılı için oluşturulan tabloda belirlenen kriterler şunlardır:

FORM

- Çözümün basitliği (mütevazilik)
- Fikrin akla yatkınlığı
- Çevreye-geçmişe saygı
- Ölçek
- Fikrin kolay anlaşılması
- Profesyonellik
- Doğaya uyum
- Realistik (uygulanabilirlik)
- Dizaynın orijinallığı
- Sembolik ifade
- Dizaynın hoş-hazverici olması
- Devrimcilik
- Kaynağı ileriye taşıma
- Cephe çalışması (cephenin monoton olmaması)
- Doku araştırması
- Bina parçalarının birbirine uyumu
- Sunuşta informasyonun tam olması
- Dizaynın cesurluğu
- Hayalgücünün kuvvetliliği (yaratmagücü)

FONKSİYON

- Probleme uygun çözüm
- Planın netliği
- Düzenleme (iç plan)
- Zengin-yaşanır mekanlar yaratma
- Araziye yerleşme

KOSTRÜKSİYON

- Detaylama
- Strüktürde devrim
- Malzeme kullanımı
- Doğru malzeme seçimi

1991 Yılı için oluşturulan tabloda belirlenen kriterler şunlardır:

FORM

- Dizaynın hoşluğu
- Fikrin akla yatkınlığı
- Çözümün basitliği
- Orijinallik
- Çevreye saygı
- Fikrin kolay anlaşılması
- Ölçek araştırması
- Devrimcilik
- Doğaya saygı
- Profesyonelliğin farkedilmesi
- Sunuşta informasyonun tam olması
- Hükmedici-empoze edici olmamak
- Realistik
- Bina tiplerine göre estetik ifade
- Kaynağı ileriye taşıma
- İnsancıl çözüm
- Sunuş tekniği
- Yapı parçalarının uyumu
- Cephe çalışması
- Cesaretlilik
- Hayalgücünün kuvvetliliği-yaratma gücü

FONKSİYON

- Işık kalitesi
- Zengin-hoş mekanlar
- Probleme uygun çözüm
- Mekan sürekliliği
- Düzenleme
- Esneklik
- Arsaya yerleşim

KOSTRÜKSİYON

- Maliyet
- Teknoloji kullanımı
- Detaylama

3.3.2. Kriterlerin Önem Sıralarının Saptanması Çalışması:

Tablolar yardımı ile her sene için ayrı ayrı saptanan kriterler aşağıda yine her sene için ayrı ayrı ele alınmış ve birbirine göre önem sıraları bulunmaya çalışılmıştır.

• 1961 Yılıın Kriterlerinin Birbirine Göre Önem Sıralarının Saptanması:

1. Kriterlerin Kullanılma Frekansına Göre Sıralanmaları:

•Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ana başlıkları altında sıralanması:

FORM	FONKSİYON	KONSTRÜKSİYON
1.Çözümün basitliği (3) Fikrin akla yakınlığı (3)	1.Probleme uygun çözüm (5) 2.Düzenleme (plan) (2)	1.Strüktürde devrimcilik (2) Malzeme seçimi (2)
2.Hayalgücünün kuvvetliliği (2) Devrimcilik (2) Dizaynın orjinallliği (2)	3.Mekan sürekliliği (1) Fonksiyonlara gereği kadar önem verilmesi (1)	Maliyet (2) 2.Detaylama (1) Strüktürel çözümün basitliği (1)
3.Realistlik- ciddilik (1) Cesaretlilik (1) Ölçek (1) Oran (1) Fikrin kolay anlaşılması (1) Formun iç fonksiyona uyumu (1)	Zengin-çok yönlü- iç alan (1) Birçok karmaşık fonksiyonu biraraya getirme yeteneği (1)	Strüktürel fikrin kolay anlaşılması (1)

•Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ayrımı gözetilmeksizin -karma- sıralanması:

- 1- Probleme uygun çözüm,
- 2- Fikrin akla yakınlığı,
Çözümün basitliği,
- 3- Hayalgücünün kuvvetliliği,
Devrimcilik,
Dizaynın orjinallliği,
Düzenleme(plan),
Strüktürde devrimcilik,
Doğru malzeme seçimi,
Maliyet
- 4- Cesaretlilik,
Ölçek,
Oran,
Realistlik-ciddiyet
Fikrin kolay anlaşılması,
Formun iç fonksiyona uyumu,
Çok yönlü iç alan,
Mekan sürekliliği,
Fonksiyonlara gereğinden fazla önem verilmemesi,
Karışık fonksiyonları biraraya getirme yeteneği,
Strüktürel fikrin kolay anlaşılması,
Detaylama,
Strüktürel çözümün basitliği.

• **Form- Fonksiyon-Konstrüksiyon üçlüsünün sıralanması:**

Form (18)	1- Form (% 47.37)
Fonksiyon (11)	2- Fonksiyon (% 28.95)
Konstrüksiyon (9)	3- Konstrüksiyon (% 23.68)

2. Olumlu Kriterlerin Geçiş Yerlerine Göre Sıralanması:

• **Kriterlerin geçiş yerlerine göre değerlerinin saptanması:**

- 1. **Ödül'** de (First Award) [şek.17] yer alan olumlu kriterler (katsayı:3)

FORM:	FONKSİYON	KONSTRÜKSİYON
Fikrin akla yatkınlığı (3)	-	Strüktürde devrimcilik (3)
Fikrin kolay anlaşılması (3)	-	Strüktürel fikrin kolay anlaşılması (3)
Devrimcilik (3)	-	-
Dizaynın orijinallliği (3)	-	-

Şekil. 18 - Banka

- **Ödül.2'deki** [şek.19] kriterler:

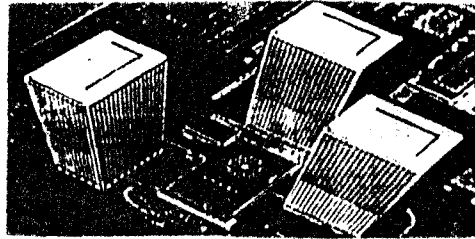
FORM:
Çözümün basitliği (2)
FONKSİYON:
Probleme uygun çözüm (2)
KONSTRÜKSİYON:
-
Doğru malzeme seçimi (2)

Şekil. 19 - Yüzme Klübü

- **Ödül.3'deki** [şek.20] kriterler:

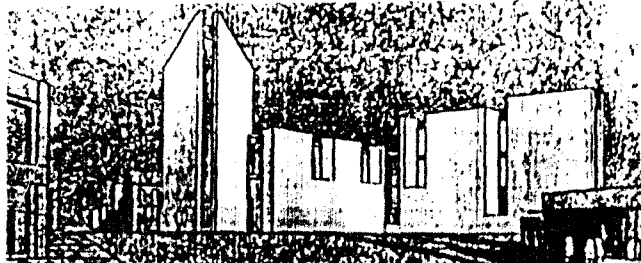
FORM:
Devrimcilik (2)
FONKSİYON:
-
KONSTRÜKSİYON:
Strüktürde devrimcilik (2)

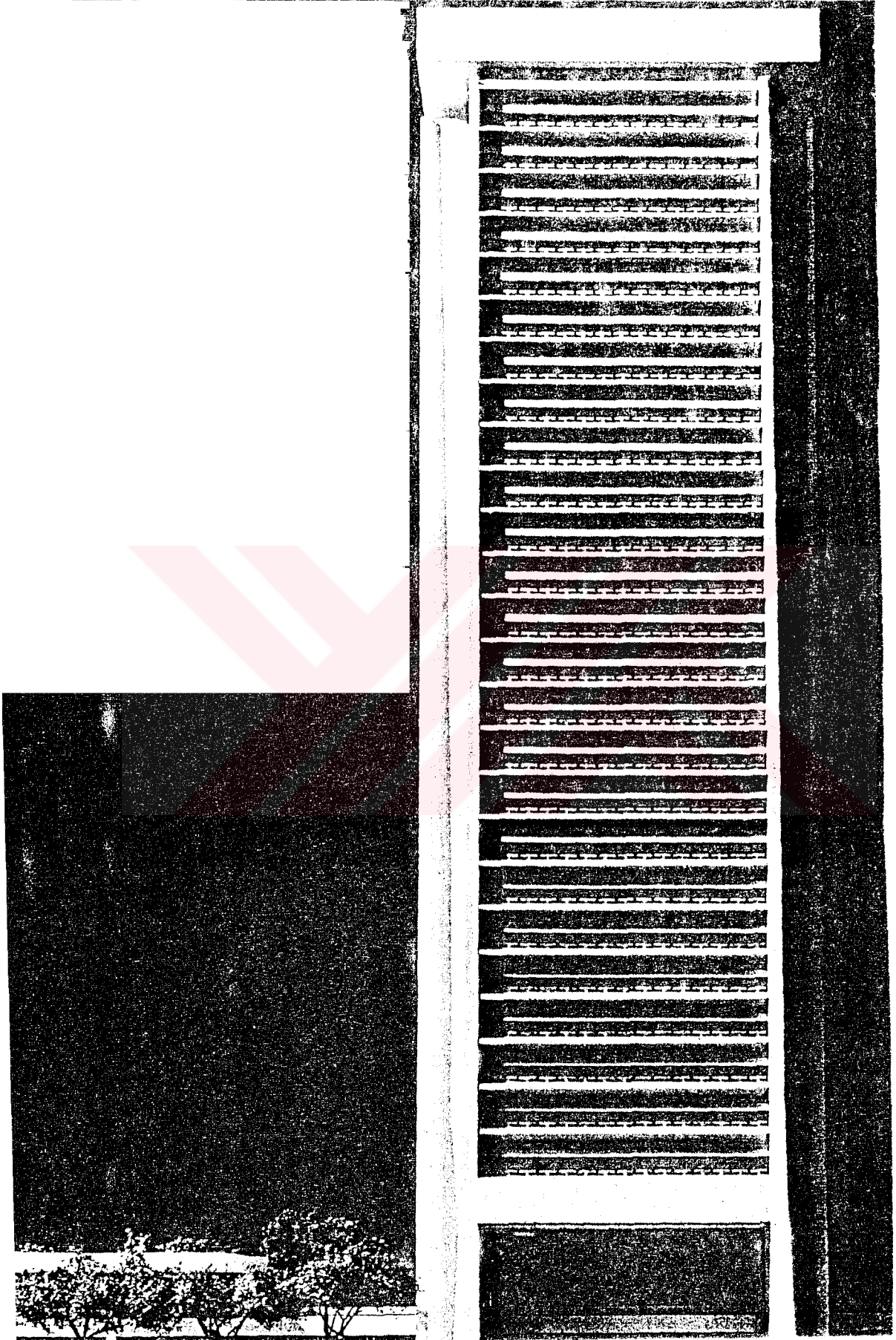
Şekil. 20 - Büro Binası

- **Ödül.4'deki** [şek.21] kriterler:

FORM:
Hayalgücünün kuvvetliliği (2)
Fikrin akla yatkınlığı (2)
FONKSİYON:
-
KONSTRÜKSİYON:
-

Şekil. 21 - Yangın İstasyonu

Şekil. 17 - Büro Binası

- Mans.1'deki [şek.22] kriterler:

FORM:

-

FONKSİYON:

Zengin-çok yönlü iç mekan(1)

KONSTRÜKSİYON:

-

- Mans.2'deki [şek.23] kriterler:

FORM:

Cesaret (1)

Ölçek (1)

Oran (1)

Realistlik (1)

FONKSİYON:

Probleme uygun çözüm (1)

Mekan sürekliliği (1)

KONSTRÜKSİYON:

-

- Mans. 3'deki [şek.24] kriterler:

FORM:

Çözümün basitliği (1)

Hayalgücünün kuvvetliliği (1)

FONKSİYON:

-

KONSTRÜKSİYON:

-

- Mans.4'deki [şek.25] kriterler:

FORM:

-

FONKSİYON:

Probleme uygun çözüm

KONSTRÜKSİYON:

-

- Mans.5'deki [şek.26] kriterler:

FORM:

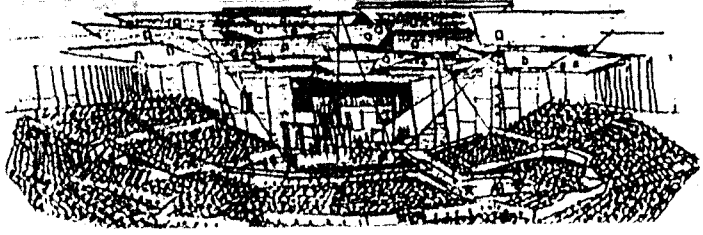
-

FONKSİYON:

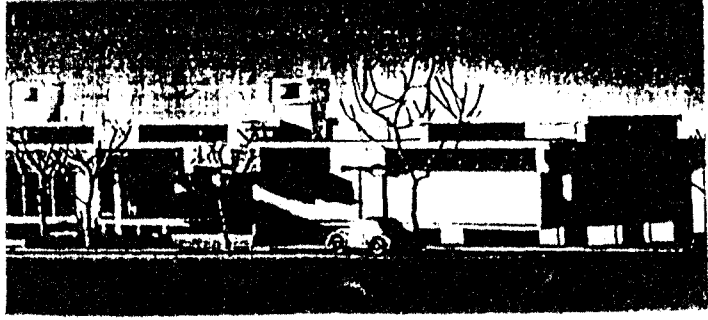
Karışık fonksiyonları biraraya getirme yeteneği

KONSTRÜKSİYON:

-

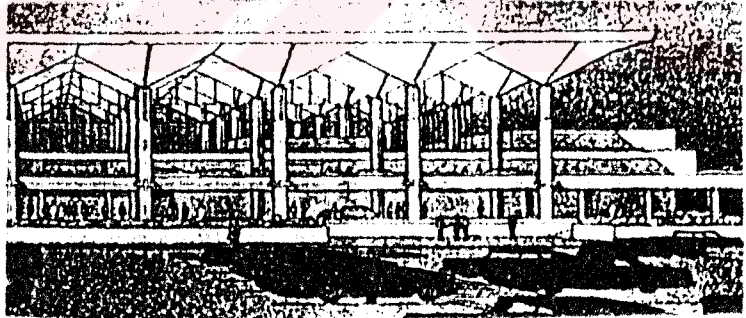
Şekil. 22 - Tiyatro

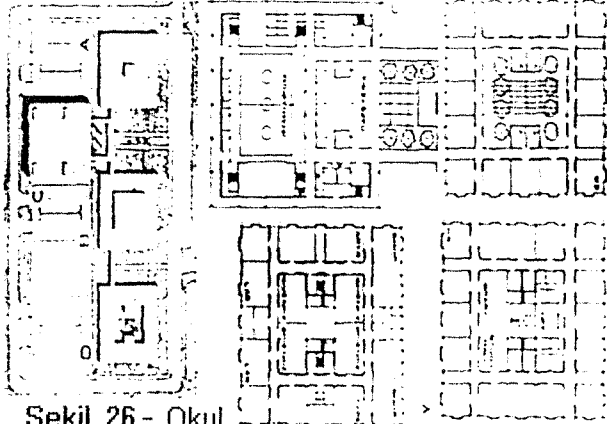
Şekil. 23 - Ofis Binası

Şekil. 24 - Alışveriş Merkezi

Şekil. 25 - Havaalanı Terminali

Şekil. 26 - Okul

- Mans.6'daki [şek.27] kriterler:

FORM:

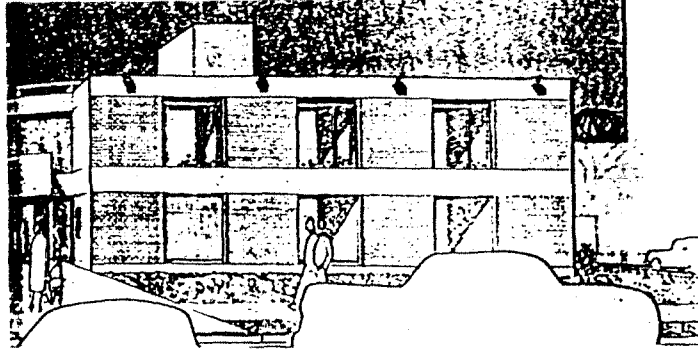
Fikrin akla yatkınlığı (1)

FONKSİYON:

KONSTRÜKSİYON:

Doğru malzeme seçimi (1)

Maliyet (1)

Şekil. 27 - Konuşma ve Duyma Merkezi

- Mans.7'deki [şek.28] kriterler:

FORM:

FONKSİYON:

Düzenleme (1)

KONSTRÜKSİYON:

Strüktürel çözümün basitliği (1)

Maliyet (1)

Şekil. 28 - Konut

- Mans.8'deki [şek.29] kriterler:

FORM:

Çözümün basitliği-mütevazılık (1)

FONKSİYON:

KONSTRÜKSİYON:

Şekil. 29 - Hotel

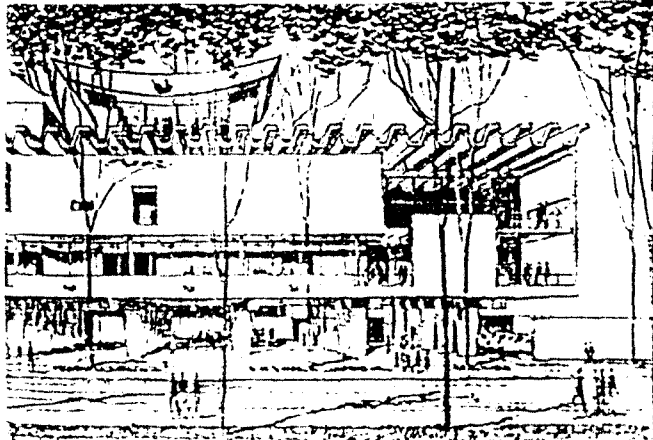
- Mans.9'daki [şek.30] kriterler:

FORM:

FONKSİYON:

Probleme uygun çözüm (1)

KONSTRÜKSİYON:

Şekil. 30 - Eğitim Merkezi

kullanılma frekansına göre yapılan karma sıralamada birinci sırayı 'probleme uygun çözüm' alırken, sadece olumlu kriterlere göre yapılan sıralamada bu kriter üçüncü sıraya düşmüştür. Bu da en fazla adı geçen kriter olmasına karşın, bu kriterin bazı ödüllerde olumsuz olarak geçtiği ve olumsuzluğuna rağmen o projelerin ödül aldığı demektir ki bu onun değerini azaltmaktadır.

Bununla birlikte kullanılma frekansına göre ikinci sırada olan çözümün basitliği kriteri 'probleme uygun çözüm' kriterinden daha az kullanılmasına karşın olumlu geçiş olarak daha fazla puan almış ve ilk sıraya yerleşmiştir. Bu da onun -fazla sözedilmemesi gerçeğine rağmen- bu yıl içindeki en önemli kriter olduğu anlamına gelmektedir. Diğer kriterlerin tümünden teker teker söz etmemekle birlikte hepsinin bu mantık çerçevesinde değerlendirilebileceği söylenebilir.

Form-fonksiyon-konstrüksiyon üçlüsünün birbirine göre sıralamasında da aynı gerçek söz konusudur. Kullanılma adedine göre 1.Form, 2.Fonksiyon, 3. Konstrüksiyon şeklinde olan sıralama, kriterlerinin olumlu geçenlerine göre 1.Form, 2.Konstrüksiyon, 3.Fonksiyon olarak değişmektedir. Formun heriki sıralamadaki ezici biçimde üstün olduğu görülmektedir. Bununla birlikte değerlendirmelerde ismi konstrüksiyona göre daha çok geçmesine rağmen fonksiyon, olumlulukta yerini konstrüksiyona kaptırmış ve üçüncü sıraya düşmüştür.

• 1966 Yılı'nın Kriterlerinin Birbirine Göre Önem Sıralarının Saptanması:

1. Kriterlerin Kullanılma Frekansına Göre Sıralanmaları:

•Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ana başlıkları altında sıralanması:

FORM	FONKSİYON	KONSTRÜKSİYON
1.Çözümün basitliği (6)	1.Düzenleme (5)	1.Maliyet (1)
2.Çevreye-geçmişe- saygı (3)	2.Probleme uygun çözüm (2)	Strüktürel fikrin kolay anlaşılması (1)
Fikrin akla yatkınlığı (3)	3.Mekan sürekliliği (1)	Malzeme seçimi (1)
3.Doğaya saygı (2)		
Fikrin kolay anlaşılması (2)		
Profesyonellik (2)		
Ölçek araştırması (2)		
Dizaynın orijinallliği (2)		
4.Hayalgücünün kuvvetliliği (yaratma gücü) (1)		
Formun iç fonksiyona uyumu (1)		
Kaynağı ileriye taşıma (1)		
Hükmedici olmamak (1)		
Çözümün insancıl olması (1)		
Dizaynın hoş -haz verici- olması (1)		
Doku araştırması (1)		

•Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ayrımı gözetilmeksizin -karma- sıralanması:

1. Çözümün basitliği
2. Düzenleme (plan)
3. Çevreye saygı
Fikrin akla yatkınlığı
4. Probleme uygun çözüm
Fikrin kolay anlaşılması
Doğaya saygı
Profesyonellik
Ölçek
Dizaynın orijinallliği
5. Kaynağı ileriye taşıma
Hayalgücünün kuvvetliliği
Dizaynın estetik olarak hoş-hazverici olması
Formun iç fonksiyonu yansıtmaması
Hükmedici olmamak
Çözümün insancıl olması
Doku çalışması
Mekan sürekliliği
Strüktürel fikrin kolay anlaşılması
Malzeme seçimi
Maliyet

•Form- Fonksiyon-Konstrüksiyon üçlüsünün sıralanması:

Form (29)	1- Form (% 70.73)
Fonksiyon (8)	2- Fonksiyon (% 19.51)
Konstrüksiyon (4)	3- Konstrüksiyon (% 9.76)

2. Olumlu Kriterlerin Geçiş Yerlerine Göre Sıralanması:

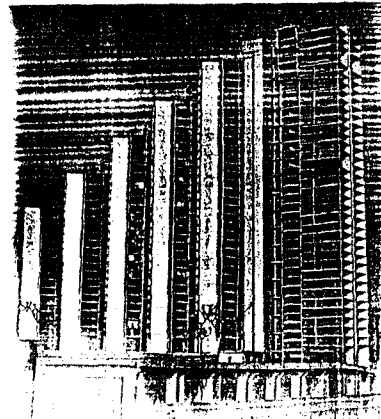
•Kriterlerin geçiş yerlerine göre değerlerinin saptanması:

- 1. Ödül' de (First Award) [şek.31] yer alan olumlu kriterler

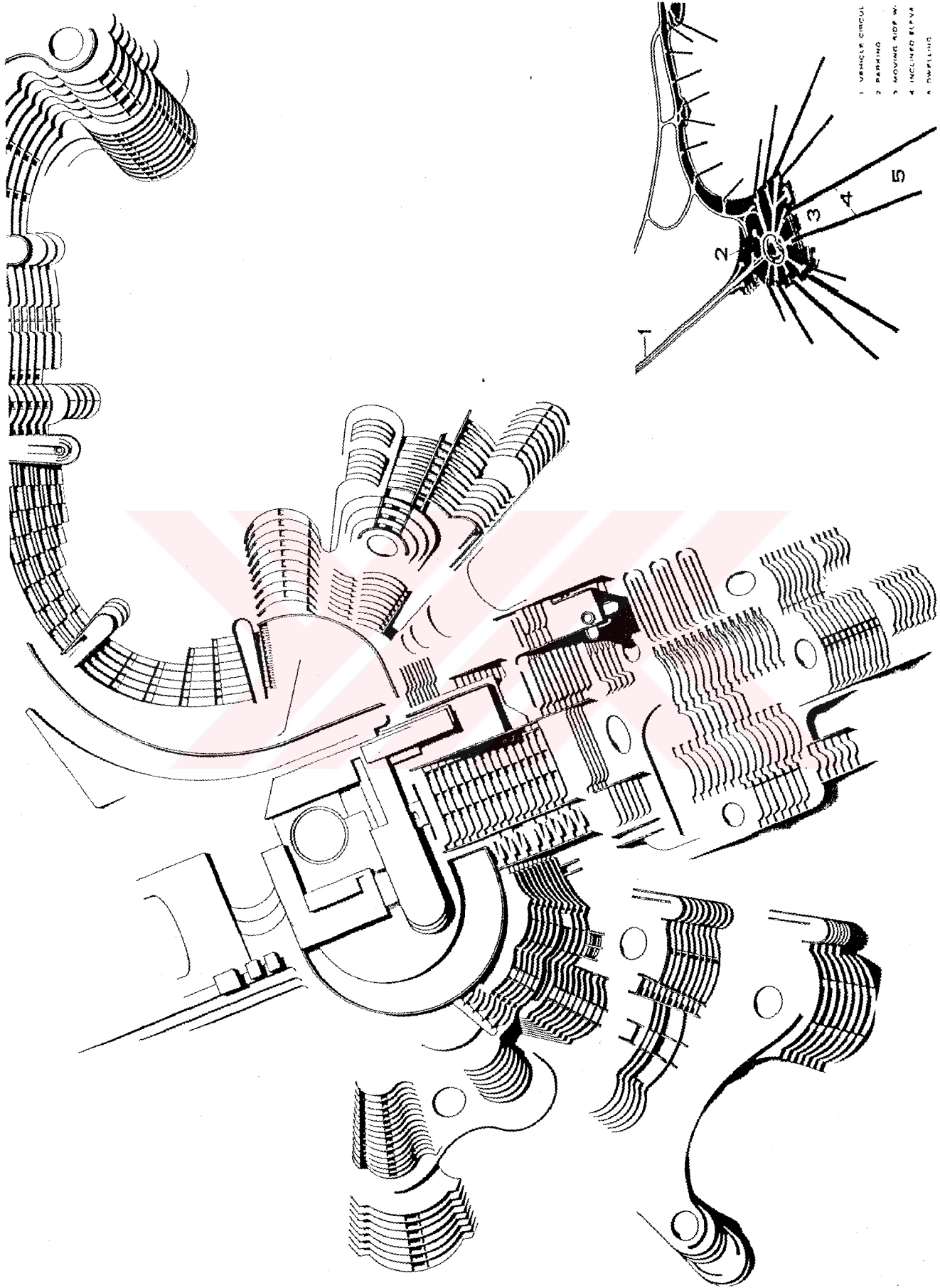
FORM:	FONKSİYON:	KONSTRÜKSİYON:
Çözümün basitliği (3)	Probleme uygun çözüm (3)	Strüktürel fikrin kolay anlaşılması (3)
Çevreye saygı (3)		
Kaynağı ileriye taşıma (3)		
Doğaya saygı (3)		
Fikrin akla yatkınlığı (3)		

- Ödül.1'deki [şek.32] kriterler:

FORM:	FONKSİYON:	KONSTRÜKSİYON:
Hayalgücünün kuvvetliliği (2)		
Fikrin akla yatkınlığı (2)		
Fikrin kolay anlaşılması (2)		
Profesyonellik (2)		
Düzenleme (2)		

Şekil. 32 - Sergi Alanı ve Kongre Salonu

Şekil. 31 - Şehir Merkezi

- Ödül.2'deki [şek.33] kriterler:

FORM:

Çözümün basitliği (2)

Çözümün insancıl olması (2)

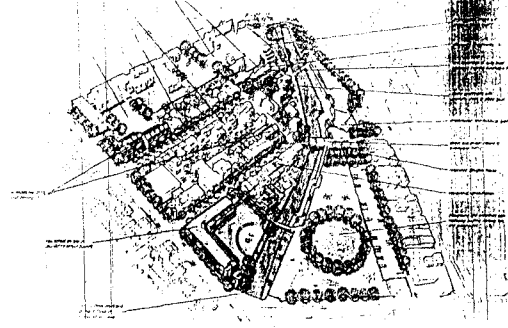
Doğaya saygı (2)

FONKSİYON:

Düzenleme (2)

KONSTRÜKSİYON:

-

Şekil. 33 - Bölge planlama

- Ödül.3'deki [şek.34] kriterler:

FORM:

Formun iç fonksiyona uyumu (2)

FONKSİYON:

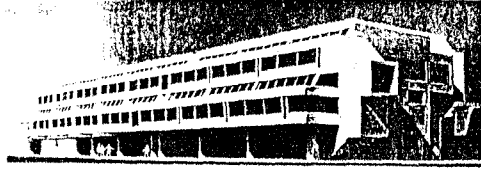
Probleme uygun çözüm (2)

Düzenleme (2)

Mekan sürekliliği (2)

KONSTRÜKSİYON:

-

Şekil. 34 - Laboratuvar

- Mans.1'deki [şek.35] kriterler:

FORM:

Çözümün basitliği (1)

Çevreye saygı (1)

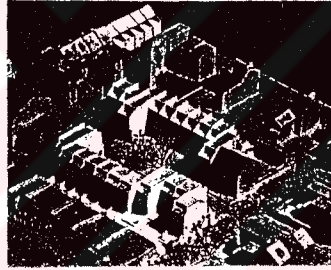
Ölçek (1)

FONKSİYON:

-

KONSTRÜKSİYON:

-

Şekil. 35 - Konut Grubu

- Mans.2'deki [şek.36] kriterler:

FORM:

Çevreye saygı (1)

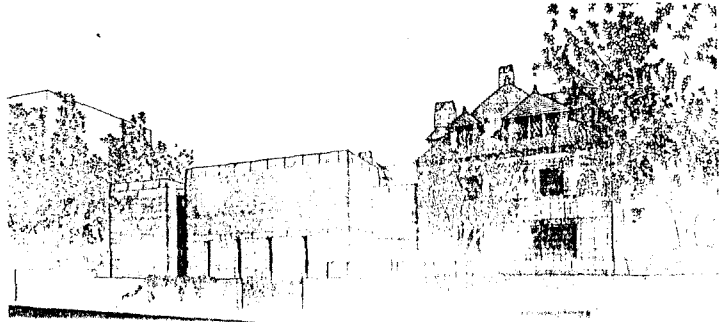
Çözümün basitliği (1)

FONKSİYON:

Düzenleme (1)

KONSTRÜKSİYON:

-

Şekil. 36 - Sanat Merkezi

- Mans.3'deki [şek.37] kriterler:

FORM:

Fikrin kolay anlaşılması (1)

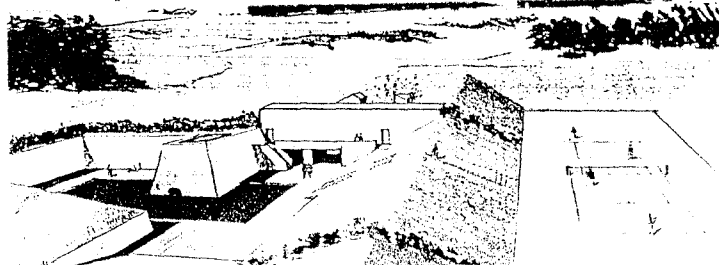
Profesyonellik (1)

FONKSİYON:

-

KONSTRÜKSİYON:

-

Şekil. 37 - Spor Klübü

- Mans.4'deki [şek.38] kriterler:

FORM:

Çözümün basitliği (1)

Fikrin akla yatkınlığı (1)

FONKSİYON:

Düzenleme (1)

KONSTRÜKSİYON:

Doğru malzeme seçimi (1)

Şekil. 38 - Sağlık Binası

Bu değerlere göre kriterlerin:

• Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ana başlıkları altında sıralanması:

FORM

1.Çözümün basitliği (8)

2.Fikrin akla yatkınlığı (6)

3.Çevreye saygı (5)

Doğaya saygı (5)

4.Kaynağı ileriye taşıma (3)

Fikrin kolay anlaşılması (3)

Profesyonellik (3)

5.Dizaynın hoş olması (2)

Hayalgücünün kuvvetliliği (2)

Formun iç fonksiyona uyumu (2)

Çözümün insancıl olması (2)

6.Ölçek (1)

Doku (1)

FONKSİYON

1.Düzenleme (8)

2.Probleme uygun

çözüm (5)

3.Mekan sürekliliği (2)

KONSTRÜKSİYON

1.Strüktürel fikrin kolay

anlaşılması (3)

2.Malzeme seçimi (1)

•Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon aynı gözetilmeksizin -karma- sıralanması:

1.Çözümün basitliği

Düzenleme- plan

2.Fikrin akla yatkınlığı

3.Probleme uygun çözüm

Çevreye saygı

Doğaya saygı

4.Kaynağı ileriye taşıma

Fikrin kolay anlaşılması

Profesyonelliğin anlaşılması

Strüktürel fikrin kolay anlaşılması

Strüktürde zenginlik

5.Hayalgücünün kuvvetliliği

Formun iç fonksiyona uyumu

Dizaynın hoş olması

Çözümün insancıl olması

Mekan sürekliliği

6.Ölçek

Doğru malzeme seçimi

Doku

•Form- Fonksiyon-Konstrüksiyon üçlüsünün sıralanması:

Form (43)

1- Form (% 69.36)

Fonksiyon (15)

2- Fonksiyon (% 24.19)

Konstrüksiyon (4)

3- Konstrüksiyon (% 6.45)

1966 yılı kriter sıralamaları incelendiğinde 'çözümün basitliği' kriteri kullanılma frekansına göre yapılan değerlendirmede ilk sırayı tek başına alırken, olumlu geçiş adedine göre yapılan sıralamada birinciliği 'iç plan düzenleme' kriteri ile paylaşmaktadır. Diğer kriterlerin her iki yerdeki sıralamalarında çok büyük bir değişiklik göze çarpmamakla birlikte kullanılma frekansına göre sıralamada adı geçen 'dizaynın orijinallliği', 'hükmedici olmamak' ve 'maliyet' kriterleri değerlendirmelerde sözü pozitif anlamda geçmediği için olumlu geçişlere göre yapılan sıralamada yer almamıştır.

Form-fonksiyon-konstrüksiyon üçlüsü her iki sıralamada da 1.Form, 2.Fonksiyon, 3.Konstrüksiyon biçiminde dizilmekte, formun diğerlerine ezici bir üstünlük sağladığı görülmektedir.

• 1971 Yılıın Kriterlerinin Birbirine Göre Önem Sıralarının Saptanması:

I. Kriterlerin Kullanılma Frekansına Göre Sıralanmaları:

• Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ana başlıkları altında sıralanması:

FORM	FONKSİYON	KONSTRÜKSİYON
1. Fikrin akla yatkınlığı (4)	1. Probleme uygun çözüm (7)	1. Strüktürel fikrin kolay anlaşılması (1)
2. Ölçek (3)	2. Düzenleme-plan (4)	Teknikteki değişimlere adapte olabilmesi (1)
Çözümün basitliği (3)	3. Süreklilik-yönlendirme (2)	Malzeme seçimi (1)
Dizaynın orijinallliği (3)	Işık-hava sağlama (2)	
1. Doğaya saygı (2)	4. Karmaşık fonksiyonları	
Çevreye-geçmişe saygı (2)	biraraya getirme yeteneği (1)	
Fikrin kolay anlaşılması (2)	Esneklik (1)	
Tamamlanmamışlık (2)	Peyzaj düzenleme (1)	
Formun hoş olması (1)	Zengin mekanlar yaratma (1)	
Oran (1)		
Hayalgücünün kuvvetliliği (1)		
Cephenin monoton olmaması (1)		
Yapı parçalarının uyumu (1)		
Profesyonellik (1)		
Sunuş tekniği (1)		
Kaynağı ileri taşıma (1)		
Realistlik- dizaynın uygulanabilirliği (1)		

Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ayrıntı gözetilmeksizin -karma- sıralanması:

- Probleme uygun çözüm
- Fikrin akla uygunluğu
- Düzenleme (plan)

3. Ölçek

Çözümün basitliği
Dizaynın orijinallliği

4. Doğaya saygı

Çevreye saygı
Fikrin kolay anlaşılması
Tamamlanmamışlık
Süreklilik (yönlendirme)
Işık-hava sağlama

5. Formun hoş-hazverici olması

Oran
Cephenin monoton olmaması
Yapı parçalarının uyumu
Profesyonellik
Sunuş tekniği
Kaynağı ileriye taşıma
Hayalgücünün kuvvetliliği (yaratma gücü)
Realistlik (dizaynın uygulanabilirliği)
Karışık fonksiyonları biraraya getirme yeteneği
Esneklik
Peyzaj düzenleme
Zengin-yaşanır mekanlar yaratma
Strüktürel fikrin kolay anlaşılması
Teknikteki gelişmelere adaptasyon
Doğru malzeme seçimi

•Form- Fonksiyon-Konstrüksiyon üçlüsünün sıralanması:

Form (31)	1- Form (% 58.49)
Fonksiyon (19)	2- Fonksiyon (% 35.85)
Konstrüksiyon (3)	3- Konstrüksiyon (% 5.66)

2. Olumlu Kriterlerin Geçiş Yerlerine Göre Sıralanması:

•Kriterlerin geçiş yerlerine göre değerlerinin saptanması:

- 1. Ödül' de (First Award) [şek.39] yeralan olumlu kriterler

FORM:

FONKSİYON:

KONSTRÜKSİYON:

Doğaya saygı (3)

Fikrin akla yatkınlığı (3)

Çevreye saygı (3)

- Ödül.1'deki [şek.40] kriterler:

FORM:

Ölçek (2)

FONKSİYON:

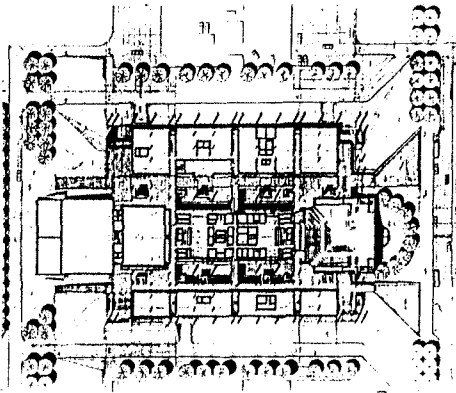
Probleme uygun çözüm (2)

Düzenleme (2)

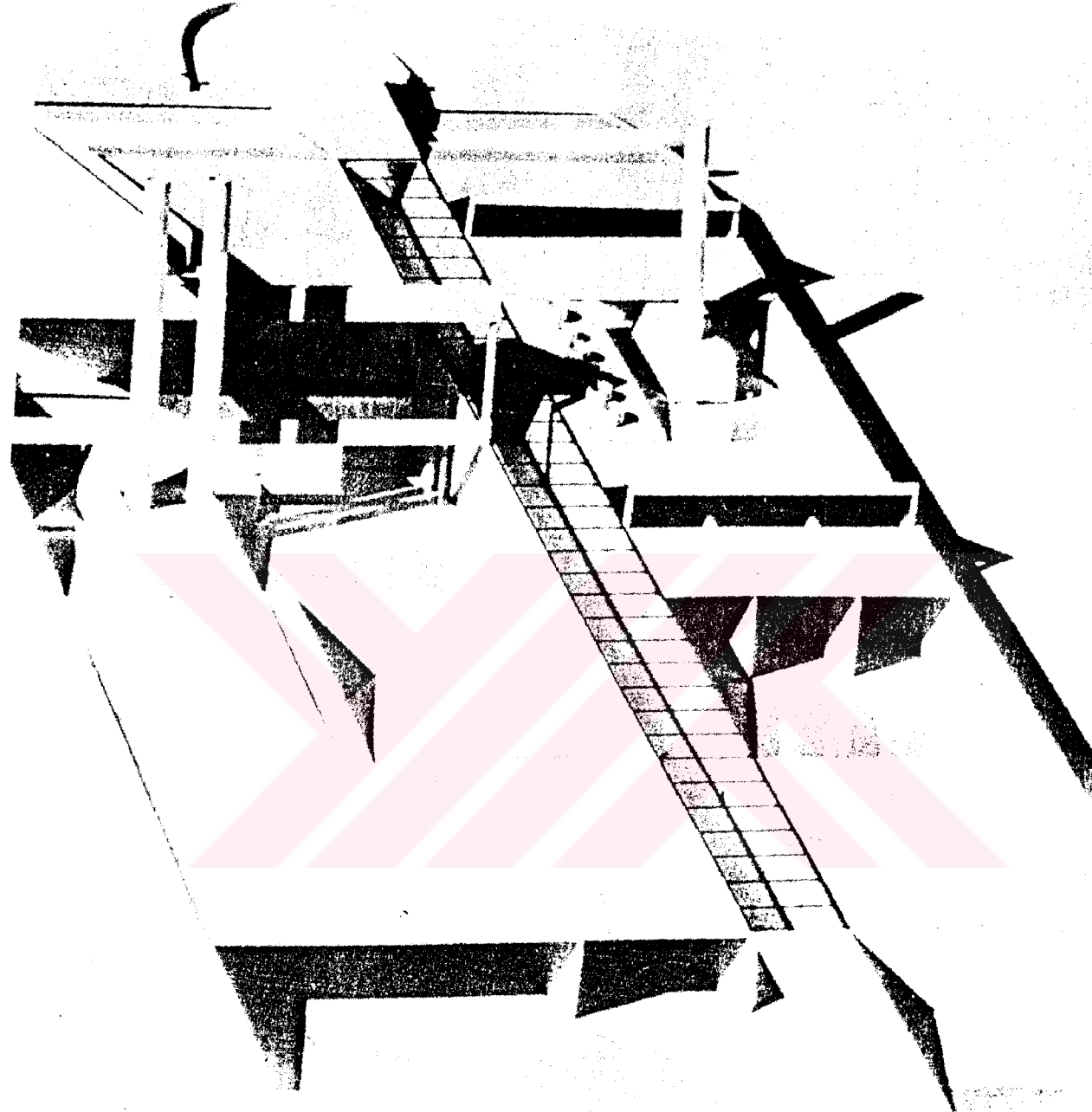
Süreklilik-yönlendirme (2)

KONSTRÜKSİYON:

Strüktürel fikrin kolay anlaşılması (2)

Şekil. 40 - Ortaokul

Şekil. 39 - Konut

- Ödül.2'deki [şek.41] kriterler:

FORM:

Fikrin akla yatkınlığı (2)

Fikrin kolay anlaşılması (2)

Çevreye saygı (2)

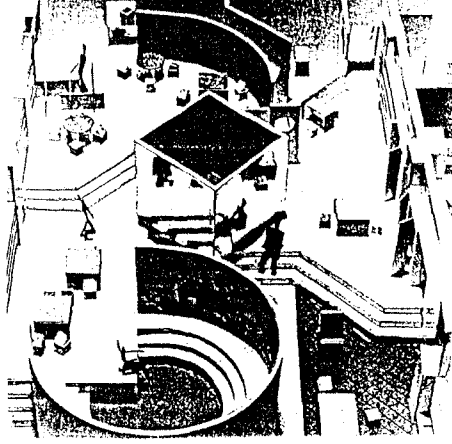
Çözümün basitliği (2)

Ölçek (2)

FONKSİYON:

Probleme uygun çözüm (2)

KONSTRÜKSİYON:

Şekil. 41 - İlkokul

- Ödül.3'deki [şek.42] kriterler:

FORM:

Ölçek (2)

FONKSİYON:

Esneklik (2)

Karışık fonksiyonları biraraya

getirme yeteneği (2)

KONSTRÜKSİYON:

Şekil. 42 - Hastane

- Ödül.4'deki [şek.43] kriterler:

FORM:

FONKSİYON:

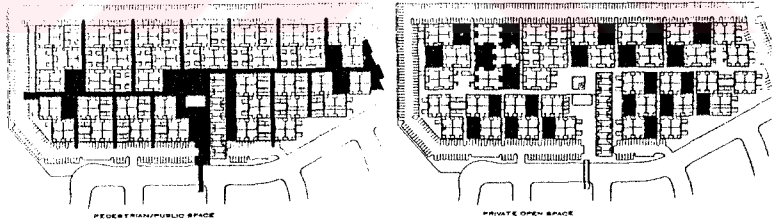
Probleme uygun çözüm (2)

Düzenleme (2)

Işık-hava sağlama (2)

Mekan sürekliliği (2)

Zengin-yaşanır mekanlar yaratma (2)

Şekil. 43 - Konut grubu

- Mans.1'deki [şek.44] kriterler:

FORM:

Fikrin kolay anlaşılması (1)

Formun hoşluğu (1)

Dizaynın orijinallliği (1)

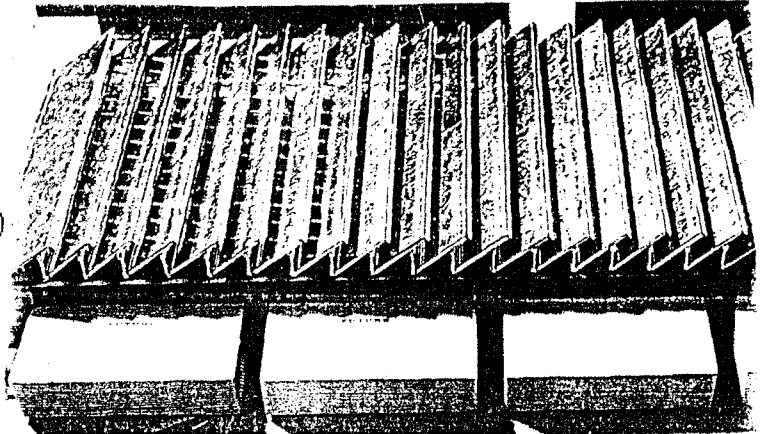
Dizaynın hoş-hazverici olması (1)

FONKSİYON:

Probleme uygun çözüm (1)

Işık-hava sağlama (1)

KONSTRÜKSİYON:

Şekil. 44 - Hentbol sahası

- Mans.2'deki [şek.45] kriterler:

FORM:

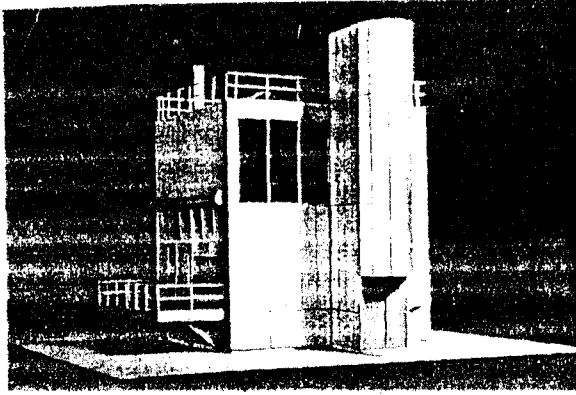
Çözümün basitliği (1)

FONKSİYON:

-

KONSTRÜKSİYON:

-

Şekil. 45 - Konut

- Mans.3'deki [şek.46] kriterler:

FORM:

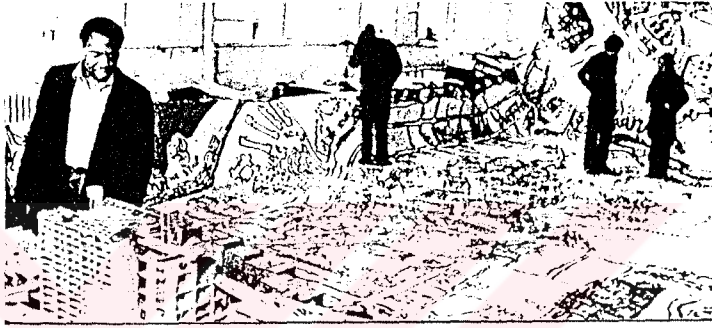
Tamamlanmamışlık (1)

FONKSİYON:

-

KONSTRÜKSİYON:

-

Şekil. 46 - Toplum haritası

- Mans.4'deki [şek.47] kriterler:

FORM:

Oran (1)

Fikrin akla uygunluğu (1)

Cephenin monoton olmaması (1)

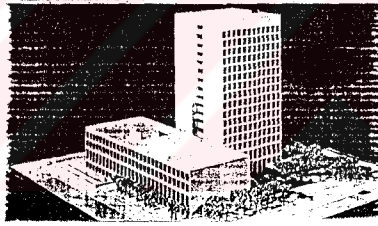
Çözümün basitliği (1)

FONKSİYON:

-

KONSTRÜKSİYON:

-

Şekil. 47 - Büro binası

- Mans.5'deki [şek.48] kriterler:

FORM:

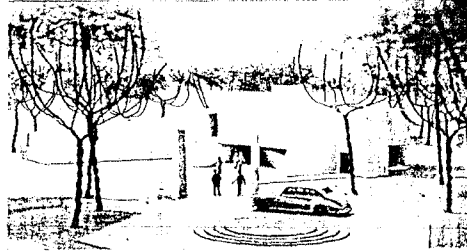
Profesyonellik (1)

FONKSİYON:

-

KONSTRÜKSİYON:

-

Şekil. 48 - Arts Center

- Mans.6'daki [şek.49] kriterler:

FORM:

Orjinallik (1)

Doğaya saygı (1)

Hayalgücünün kuvvetliliği (1)

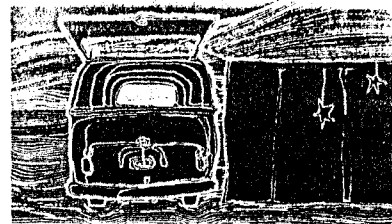
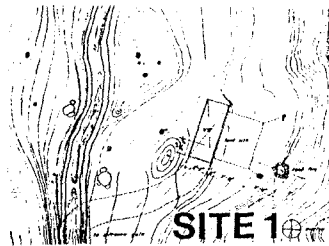
Tamamlanmamışlık (1)

FONKSİYON:

-

KONSTRÜKSİYON:

-

Şekil. 49 - Ağaçlıklı inziva köşesi

- Mans.7'deki [şek.50] kriterler:

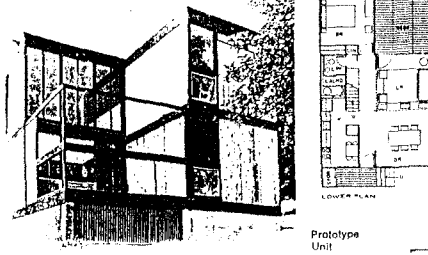
FORM:

Sunuş tekniği (1)
Fikrin akla yatkınlığı (1)

FONKSİYON:

Probleme uygun çözüm (1)

KONSTRÜKSİYON:

Şekil. 50 - Modüler ev sistemi

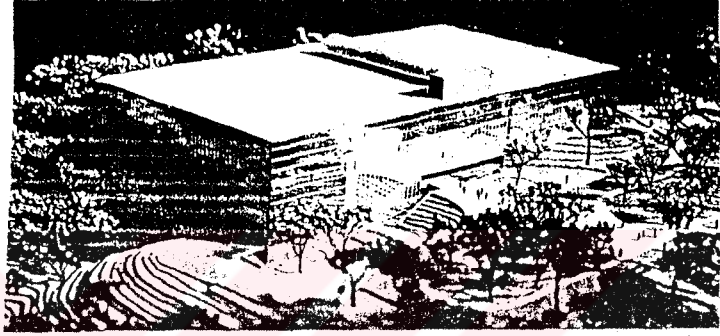
- Mans.8'deki [şek.51] kriterler:

FORM:

Formun orijinallliği (1)
Kaynağı ileriye taşıma (1)
Realistlik-uygulanabilirlik (1)

FONKSİYON:

KONSTRÜKSİYON:

Şekil. 51 - Computer Center

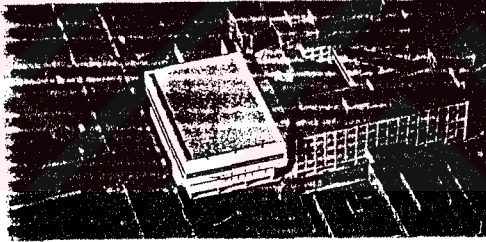
- Mans.9'daki [şek.52] kriterler:

FORM:

FONKSİYON:

Probleme uygun çözüm (1)
Düzenleme (1)

KONSTRÜKSİYON:

Şekil. 52 - Sağlık binası

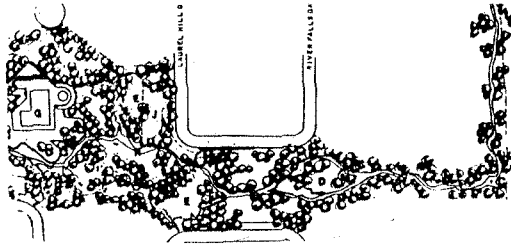
- Mans.10'daki [şek.53] kriterler:

FORM:

FONKSİYON:

Peyzaj düzenleme (1)

KONSTRÜKSİYON:

Şekil. 53 - Yüzme havuzu ve Pavyonu

Bu değerlere göre kriterlerin:

•Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ana başlıklar altında sıralanması:

FORM	FONKSİYON	KONSTRÜKSİYON
1.Fikrin akla yatkınlığı (7)	1.Probleme uygun çözüm (9)	1.Strüktürel fikrin kolay anlaşılması (2)
2.Ölçek (6)	2.Düzenleme-iç plan (7)	
3.Çevreye saygı (5)	3.Süreklilik-yönlendirme (4)	
4.Çözümün basitliği (4)	4.Işık-hava sağlama (3)	
5.Fikrin kolay anlaşılması (3)	5.Karışık fonksiyonları biraraya getirme yeteneği (2)	
Dizaynın orijinallliği (3)	Esneklik (2)	
6.Tamamlanmamışlık (2)	Zengin mekanlar yaratma (2)	
7.Dizaynın hoş olması (1)	6.Peyzaj düzenleme (1)	
Oran (1)		
Profesyonellik (1)		
Sunuş tekniği (1)		
Kaynağı ileriye taşıma (1)		
Realistlik-uygulanabilirlik (1)		
Hayalgücünün kuvvetliliği (1)		
Cephenin monoton olmaması (1)		

•Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon aynı gözetilmeksizin -karma- sıralanması:

- 1.Probleme uygun çözüm
- 2.Fikrin akla yatkınlığı
- Düzenleme (iç plan)
- 3.Ölçek
- 4.Çevreye-geçmişe saygı
- 5.Çözümün basitliği
- Süreklilik (yönlendirme)
- 3.Fikrin kolay anlaşılması
- Dizaynın orijinallliği
- Işık-hava sağlama
- 7.Bitmemişlik
- Karmaşık fonksiyonları biraraya getirme yeteneği
- Esneklik
- Zengin-yaşanır mekanlar yaratma
- Strüktürel fikrin kolay anlaşılması
- 1.Formun hoş-hazverici olması
- Oran
- Cephenin monoton olmaması
- Profesyonelliğin farkedilmesi
- Sunuş tekniği
- Kaynağı ileriye taşıma
- Realistlik (dizaynın uygulanabilirliği)
- Hayalgücünün kuvvetliliği (yaratma gücü)
- Peyzaj düzenleme

Form- Fonksiyon-Konstrüksiyon üçlüsünün sıralanması:

Form (39)	1- Form (% 54.93)
Fonksiyon (30)	2- Fonksiyon (% 42.25)
Konstrüksiyon (2)	3- Konstrüksiyon (% 2.82)

4. 1971 Yılı Kriterlerinin Genel Değerlendirmesi:

1971 yılı değerlendirme kriterlerinin sıralamalarına bakıldığında hem kriterlerin adlarının değerlendirmelerde geçme adedi açısından hem de olumlu kullanımı açısından birinci sırayı fonksiyon ana başlığı altındaki 'probleme uygun çözüm' kriteri almakta ve aldığı değerlerden bu kriterin diğerlerine açık farkla üstün olduğu görülmektedir. Daha alt sıralardaki kriterlerin de - isimlerinin geçme adedine göre olan sıralama ile olumlu geçmelerine göre olan sıralama arasında - yerlerinin çok fazla değişmediği gözlenmektedir. Bununla birlikte isimleri değerlendirmelerde geçmekle beraber 'doğaya saygı', 'yapı parçalarının uyumu', 'teknikteki gelişmelere adapte olabilme' ve 'doğru malzeme seçimi' kriterlerinin olumlu geçişine göre sıralamalarda yer almadığı, diğer bir deyişle değerlendirmelerde olumsuz olarak sözü edildiği görülmektedir ki bu olumsuz geçen kriterlere göre projenin ödül aldığı düşünülürse, bu sözü edilen kriterlerin değerini azaltmaktadır.

Form-fonksiyon-konstrüksiyon üçlüsünün sıralamasında ise heriki bakımdan da sıralama 1.Form, 2.Fonksiyon, 3.Konstrüksiyon şeklinde olmakta, konstrüksiyonun diğerlerinden açık farkla aşağıda olduğu gözlenmektedir.

• 1976 Yılıın Kriterlerinin Birbirine Göre Önem Sıralarının Saptanması:

1. Kriterlerin Kullanılma Frekansına Göre Sıralanmaları:

•Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ana başlıkları altında sıralanması:

FORM	FONKSİYON	KONSTRÜKSİYON
1.Fikrin akla yatkınlığı (7)	1.Probleme uygun çözüm (7)	1.Detaylama (1)
2.Çözümün basitliği (5)	2.Düzenleme-iç plan (2)	
3.Fikrin kolay anlaşılması (4)	3.Esneklik (1)	
4.Ölçek (3)	Peyzaj düzenleme (1)	
Profesyonellik (3)	Işık sağlama (1)	
Dizaynın hoş olması (3)		
5.Çevreye saygı (2)		
Realistlik-uygulanabilirlik (2)		
Israrıcı-hükmedici olmamak (2)		
Renk kullanımı (2)		
Üç boyutlu düşünme (2)		
Kaynağı ileriye taşıma (2)		
6.Fikrin cesurluğu (1)		
İnsancılık (1)		
Devrimcilik (1)		
Cephe çalışması (1)		
Dizaynın orijinallliği (1)		
Sunuş tekniği (1)		

Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ayrımı gözetilmeksizin -karma- sıralanması:

1. Fikrin akla yatkınlığı
2. Probleme uygun çözüm
3. Çözümün basitliği-mütevazilik
4. Fikrin kolay anlaşılması
5. Ölçek
6. Profesyonellik
7. Çevreye saygı
8. Realistlik
9. Israrcı-hükmedici olmamak
10. Renk kullanımı
11. Üç boyutlu düşünme yeteneği
12. Kaynağı ileriye taşıma
13. Düzenleme (iç plan)
14. Fikrin cesurluğu
15. İnsancılık
16. Devrimcilik
17. Cephe çalışması
18. Dizaynın orijinalliği
19. Sunuş tekniği
20. Esneklik
21. Peyzaj düzenleme
22. Işık sağlama
23. Detaylama

Form- Fonksiyon-Konstrüksiyon üçlüsünün sıralanması:

Form (43)	1- Form (% 76.79)
Fonksiyon (12)	2- Fonksiyon (% 21.43)
Konstrüksiyon (1)	3- Konstrüksiyon (% 1.78)

2. Olumlu Kriterlerin Geçiş Yerlerine Göre Sıralanması:

Kriterlerin geçiş yerlerine göre değerlerinin saptanması:

Ödül 1'deki [şek.54] kriterler:

FORM:

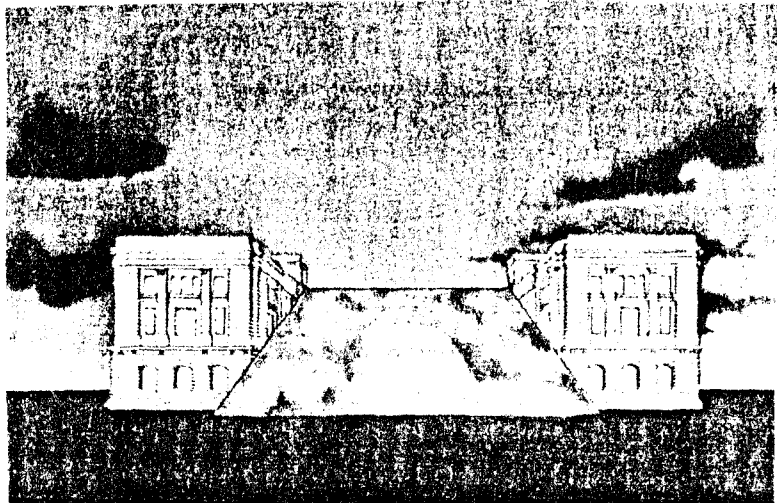
- Fikrin akla yatkınlığı (2)
- Fikrin kolay anlaşılması (2)
- Çözümün basitliği (2)
- Fikrin cesurluğu (2)

ONKSIYON:

- Probleme uygun çözüm (2)
- Düzenleme (2)
- Işık sağlama (2)

ONSTRÜKSİYON:

- Detaylama (2)

Şekil. 54 - Adliye

Ödül.2'deki [şek.55] kriterler:

ORM:

- çözümün basitliği (2)
- çevreye uyum (2)
- çek araştırması (2)
- krin akla yatkınlığı (2)
- parcı olmamak (2)
- sancıl olmak (2)

ONKSİYON:

- probleme uygun çözüm (2)
- şekil planlama (2)

ONSTRÜKSİYON:

Mans.1'deki [şek.56] kriterler:

ORM:

- çek araştırması (1)
- krin akla uygunluğu (1)

ONKSİYON:

- probleme uygun çözüm:

ONSTRÜKSİYON:

Mans.2'deki [şek.57] kriterler:

ORM:

- profesyonellik (1)
- krin akla yatkınlığı (1)
- çözümün basitliği (1)
- krin kolay anlaşılması (1)

ONKSİYON:

- düzenleme (1)

ONSTRÜKSİYON:

Mans.3'deki [şek.58] kriterler:

ORM:

- profesyonellik (1)
- sunuş tekniği (1)
- krin kolay anlaşılması (1)
- krin akla yatkınlığı (1)
- izaynın hoşluğu (1)

ONKSİYON:

ONSTRÜKSİYON:

Mans.4'deki [şek.59] kriterler:

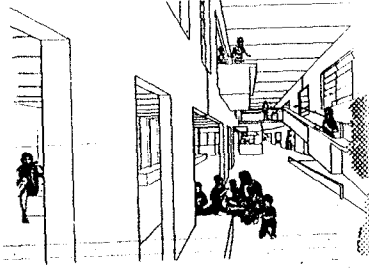
ORM:

- ç boyutta çalışma (1)
- aynağı ileriye taşıma (1)
- profesyonellik (1)

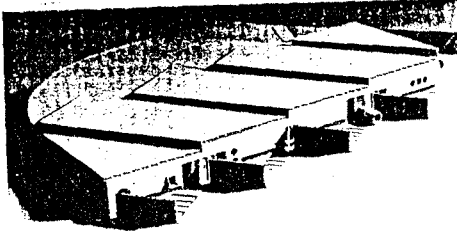
ONKSİYON:

- probleme uygun çözüm (1)

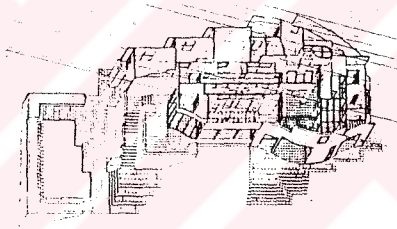
ONSTRÜKSİYON:

Şekil. 55 - Sosyal yapı

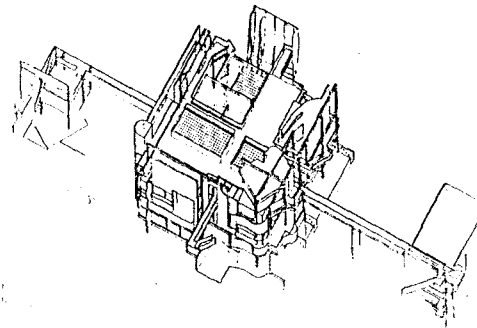
Şekil. 56 - Kreş

Şekil. 57 - Konut

Şekil. 58 - Konut

Şekil. 59 - Konut

Mans.5'deki [şek.60] kriterler:

ORM:

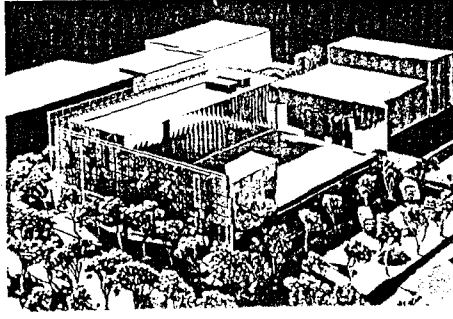
eyhede renk kullanımı (1)

ONKSİYON:

eyzaj düzenleme (1)

robleme uygun çözüm (1)

ONSTRÜKSİYON:

Şekil. 60 - Telefon santrali

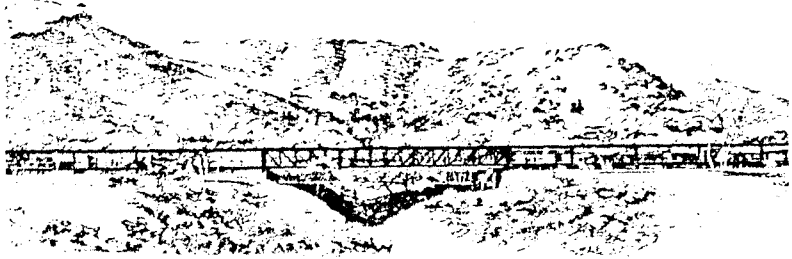
Mans.6'daki [şek.61] kriterler:

ORM:

aynağı ileriye taşıma (1)

özümün basitliği (1)

ONKSİYON:

Şekil. 61 - Sanat Okulu

Mans.7'deki [şek.62] kriterler:

ORM:

özümün basitliği (1)

ikrin kolay anlaşılması (1)

ikrin akla yatkınlığı (1)

izaynın orijinallliği (1)

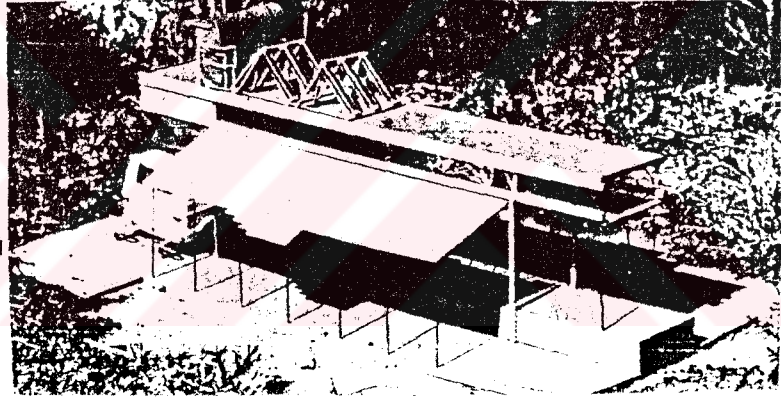
realistik-uygulanabilirlik (1)

izaynın hoş-hazverici oluşu (1)

ONKSİYON:

robleme uygun çözüm (1)

ONSTRÜKSİYON:

Şekil. 62 - Barınak

u değerlere göre kriterlerin:

Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ana başlıklar altında sıralanması:

ORM

Fikrin akla yatkınlığı (8)

Çözümün basitliği (7)

Fikrin kolay anlaşılması (5)

Dizaynın hoşluğu (4)

Ölçek (3)

Profesyonellik (3)

Çevreye saygı (2)

srarcı olmamak (2)

Fikrin cesurluğu (2)

nsancıl çözüm (2)

aynağı ileriye taşıma (2)

Realistik (1)

Renk kullanımı (1)

İç boyutlu düşünme (1)

Dizaynın orijinallliği (1)

ünüş tekniği (1)

FONKSİYON

1.Probleme uygun çözüm (8)

2.Düzenleme-iç plan (3)

3.Işık kalitesi (2)

Esnek planlama (2)

4.Peyzaj düzenleme (1)

KONSTRÜKSİYON

1.Detaylama (2)

•Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ayrıntı gözetilmeksizin -karma- sıralanması:

- 1.Fikrin akla yatkınlığı
Probleme uygun çözüm
- 2.Çözümün basitliği
- 3.Fikrin kolay anlaşılması
- 4.Dizaynın hoş-hazverici olması
- 5.Düzenleme-iç plan
Ölçek
Profesyonellik
- 6.Detaylama
Işık kalitesi
Esneklik
Çevreye-geçmişe saygı
Israrıcı-hükmedici olmamak
Fikrin cesurluğu
İnsancılık
Kaynağı ileriye taşıma
- 7.Realistik
Renk kullanımı
Üç boyutlu düşünme
Dizaynın orijinalliği
Sunuş tekniği
Peyzaj düzenleme

•Form- Fonksiyon-Konstrüksiyon üçlüsünün sıralanması:

Form (45)	1- Form (% 71.43)
Fonksiyon (16)	2- Fonksiyon (% 25.40)
Konstrüksiyon (2)	3- Konstrüksiyon (% 3.17)

3. 1976 Yılı Kriterlerinin Genel Değerlendirmesi:

1976 yılının değerlendirme kriterlerinin sıralamaları incelendiğinde kullanıma frekansına göre birinci sırayı tek başına alan 'fikrin akla uygunluğu' kriterinin olumlu geçişe göre sıralamada birinciliği 'probleme uygun çözüm' kriteri ile paylaştığı görülmektedir. Bunun yanında 'ışık sağlama', 'devrimcilik' ve 'cephe çalışması' kriterlerinin isimlerinin değerlendirmelerde geçmesine rağmen olumlu geçmedikleri için geçiş yerlerine göre olumlu kriterlerin sıralamasında yer almadığı görülmektedir. Olumsuzluklarına rağmen projelerin ödül kazanmış olması bu kriterlerin değerini azaltmaktadır.

Form-fonksiyon-konstrüksiyon üçlüsünün sıralaması yine heriki sıralamada da 1.Form, 2.Fonksiyon, 3.Konstrüksiyon biçiminde olmuştur. Formun diğerlerine olan ezici üstünlüğü bu seneki değerlendirmelerde de hissedilmektedir.

• 1981 Yılı'nın Kriterlerinin Birbirine Göre Önem Sıralarının Saptanması:

1. Kriterlerin Kullanılma Frekansına Göre Sıralanmaları:

• Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ana başlıkları altında sıralanması:

FORM	FONKSİYON	KONSTRÜKSİYON
1.Çevreye uyum (6)	1.Probleme uygun çözüm (6)	1.Maliyet
Çözümün basitliği (6)	2.Düzenleme-iç plan (5)	Detaylama
Ölçek araştırması (6)	3.Planın netliği (3)	Strüktürel fikrin akla
2.Devrimcilik (5)	4.Mekan sürekliliği-yönlendirme (2)	yatkınlığı
3.Profesyonellik (4)	Zengin mekanlar yaratma (2)	
4.Sembolik ifade (3)	5.Alan kullanımı (1)	
Fikrin akla yatkınlığı (3)		
Dizaynın orijinallliği (3)		
Doğaya saygı (3)		
5.Oran (2)		
Realistlik (2)		
İnsancıl çözüm (2)		
Dizaynın hoş-hazverici olması (2)		
Cephe çalışması (2)		
6.Fikrin kolay anlaşılması (1)		
Formun fonksiyona uyumu (1)		
Bina parçaları arasındaki uyum (1)		
Strüktür-form birlikteliği (1)		
Doku araştırması (1)		
Kaynağı ileriye taşıma (1)		
Kontrast elemanların ilişkileri (1)		
Sunuş tekniği (1)		
Bina tiplerine göre farklılaşan estetik ifade (1)		
Renk kullanımı (1)		

• Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ayrımı gözetilmeksizin -karma- sıralanması:

- 1.Çevreye uyum
 - Çözümün basitliği
 - Ölçek araştırması
 - Probleme uygun çözüm
- 2.Düzenleme (iç plan)
- 3.Devrimcilik
- 4.Profesyonellik
- 5.Sembolik ifade
 - Fikrin akla yatkınlığı
 - Dizaynın orijinallliği
 - Doğaya saygı
 - Planın netliği
- 6.Oran
 - Realistlik
 - Mekan sürekliliği (yönlendirme)
 - Zengin-hoş mekanlar yaratma
 - İnsancıl çözüm
 - Dizaynın hoş olması
 - Cephe çalışması

- Formun fonksiyona uyumu
- Fikrin kolay anlaşılması
- Bina parçaları arasındaki uyum
- Strüktür-form birlikteliği
- Doku araştırması
- Kaynağı ileriye taşıma
- Kontrastlık ilişkileri
- Sunuş tekniği
- Araziye uyum
- Bina tiplerine göre estetik ifade farklılaşması
- Renk kullanımı
- Alan kullanımı
- Strüktürel fikrin akla yatkınlığı
- Maliyet

•Form- Fonksiyon-Konstrüksiyon üçlüsünün sıralanması:

Form (59)	1- Form (% 72.84)
Fonksiyon (19)	2- Fonksiyon (% 23.46)
Konstrüksiyon (3)	3- Konstrüksiyon (% 3.70)

2. Olumlu Kriterlerin Geçiş Yerlerine Göre Sıralanması:

•Kriterlerin geçiş yerlerine göre değerlerinin saptanması:

- Ödül.1'deki [şek.63] kriterler:

FORM:

Çevreye uyum (2)

Sembolik ifade (2)

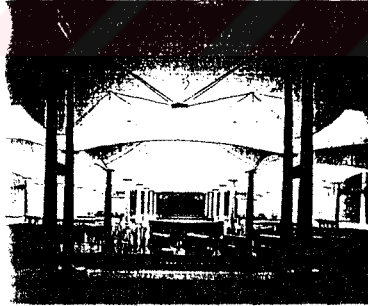
Devrimcilik (2)

FONKSİYON:

Probleme uygun çözüm (2)

KONSTRÜKSİYON:

Strüktürün akla yatkınlığı (2)

Şekil. 63 - Havaalanı

- Ödül.2'deki [şek.64] kriterler:

FORM:

İran (2)

Formun fonksiyona uyumu (2)

Çözümün basitliği (2)

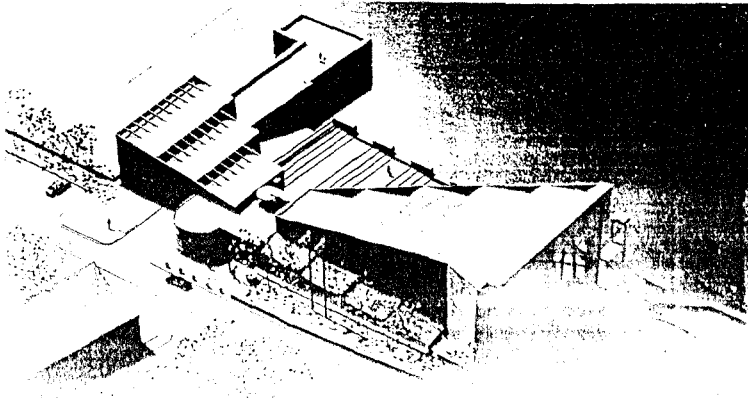
İlçek (2)

Strüktür-form birlikteliği (2)

Estetislik (2)

FONKSİYON:

KONSTRÜKSİYON:

Şekil. 64 - Müze

- Mans.1'deki [şek.65] kriterler:

FORM:

Ölçek (1)

Fikrin akla uygunluğu (1)

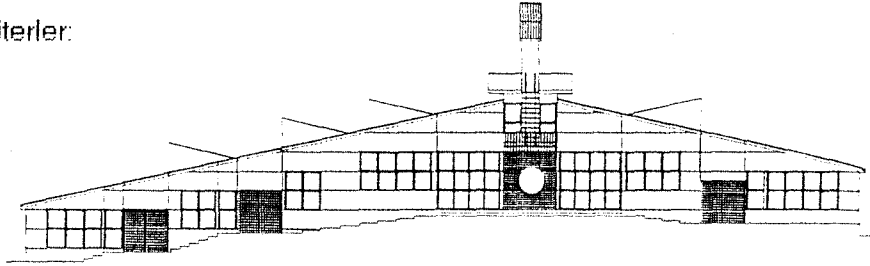
Profesyonellik (1)

Kaynağı ileriye taşıma (1)

FONKSİYON:

Planın netliği (1)

KONSTRÜKSİYON:

Şekil. 65 - Konut

- Mans.2'deki [şek.66] kriterler:

FORM:

Sembolik olması (1)

Kontrastlık ilişkileri (1)

Devrimcilik (1)

Çözümün basitliği (1)

Orjinallik (1)

Sunuş tekniği (1)

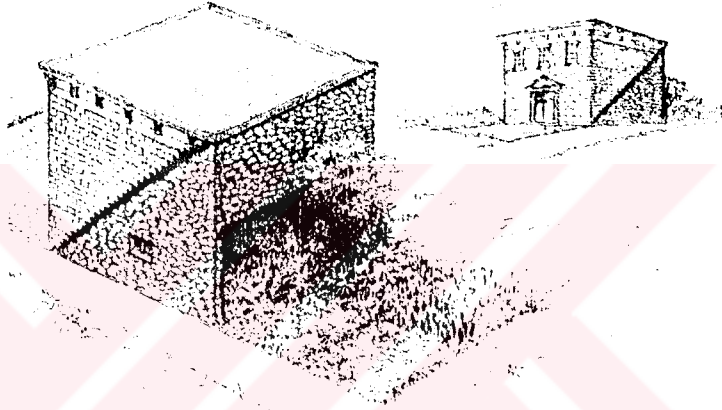
Çevreye uyum (1)

FONKSİYON:

Probleme uygun çözüm (1)

Düzenleme (1)

KONSTRÜKSİYON:

Şekil. 66 - Sosyal bina

- Mans.3'deki [şek.67] kriterler:

FORM:

Orjinallik (1)

Çözümün basitliği (1)

Doğaya saygı (1)

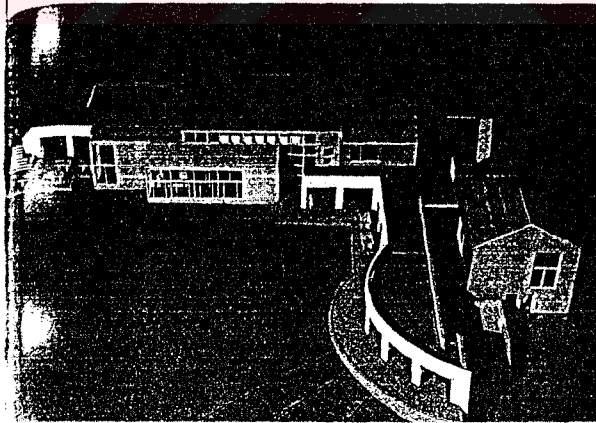
Profesyonellik (1)

FONKSİYON:

Probleme uygun çözüm (1)

Planın netliği (1)

KONSTRÜKSİYON:

Şekil. 67 - Ziyaretçi merkezi

- Mans.4'deki [şek.68] kriterler:

FORM:

Fikrin akla yatkınlığı (1)

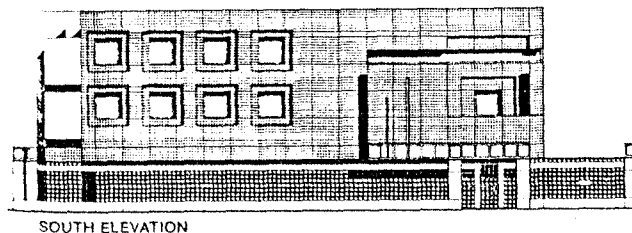
Ölçek (1)

FONKSİYON:

Düzenleme (1)

engın mekanlar yaratma (1)

KONSTRÜKSİYON:

SOUTH ELEVATION

Şekil. 68 - Konut + Ofis

- Mans.5'deki [şek.69] kriterler:

FORM:

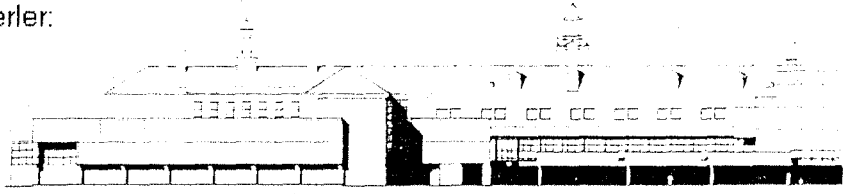
Oran (1)

FONKSİYON:

Probleme uygun çözüm (1)

KONSTRÜKSİYON:

-

Şekil. 69- Okul

- Mans.6'daki [şek.70] kriterler:

FORM:

Ölçek (1)

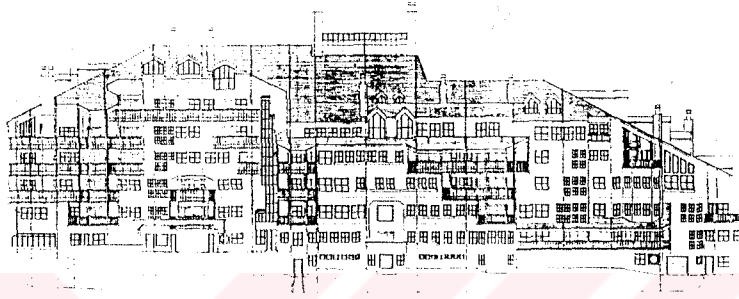
Renk kullanımı (1)

FONKSİYON:

-

KONSTRÜKSİYON:

-

Şekil. 70 - Apartman

- Mans.7'deki [şek.71] kriterler:

FORM:

Doğaya uyum (1)

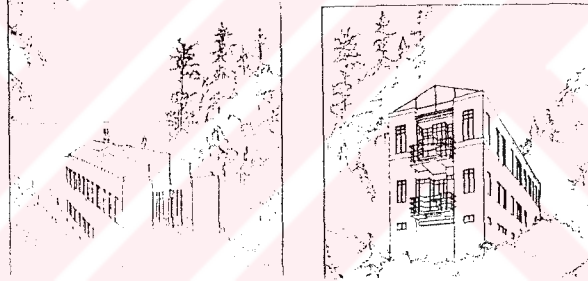
Dizaynın hoş olması (1)

FONKSİYON:

Planın netliği (1)

KONSTRÜKSİYON:

-

Şekil. 71 - Konut

- Mans.8'deki [şek.72] kriterler:

FORM:

Devrimcilik (1)

Profesyonellik (1)

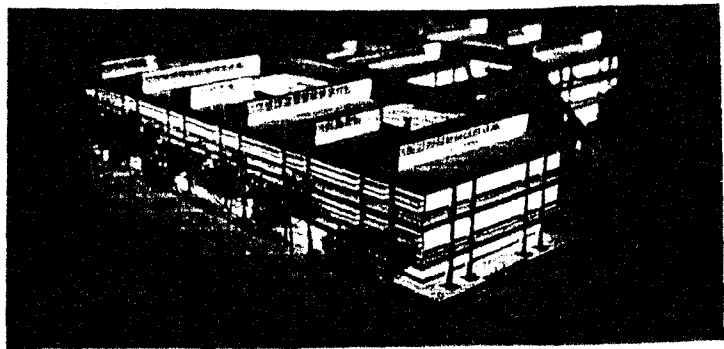
İnsancılık (1)

FONKSİYON:

Probleme uygun çözüm (1)

KONSTRÜKSİYON:

-

Şekil. 72 - Büro binası

- Mans.9'daki [şek.73] kriterler:

FORM:

Devrimcilik (1)

Sembolizm (1)

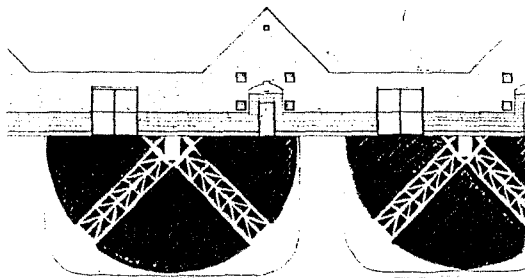
Dizaynın hoş olması (1)

FONKSİYON:

-

KONSTRÜKSİYON:

Alıyet (1)

Şekil. 73 - İncekum nakil kompleksi

- Mans.10'deki [şek.74] kriterler:

FORM:

Orjinallik (1)

Devrimcilik (1)

Realistlik-uygulanabilirlik (1)

Fikrin akla yatkınlığı (1)

Fikrin kolay anlaşılması (1)

İnsancılık (1)

FONKSİYON:

-

KONSTRÜKSİYON:

- Mans.11'deki [şek.75] kriterler:

FORM:

Çevreye uyum (1)

Çözümün basitliği (1)

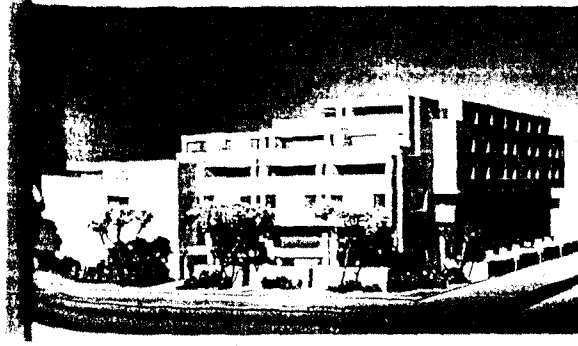
FONKSİYON:

Probleme uygun çözüm (1)

Düzenleme (1)

KONSTRÜKSİYON:

-

Şekil. 74 - Konut grubu

Şekil. 75 - Konut

- Mans.12'deki [şek.76] kriterler:

FORM:

Çevreye uyum (1)

Çözümün basitliği (1)

Ölçek (1)

Doğaya saygı (1)

FONKSİYON:

Alan kullanımı (1)

KONSTRÜKSİYON:

-

Şekil. 76 - Apartman

- Mans.13'deki [şek.77] kriterler:

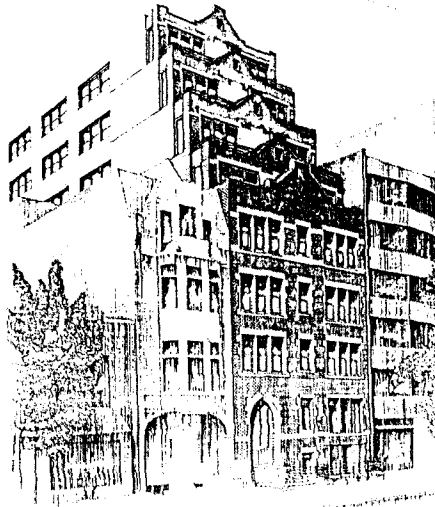
FORM:

Çevreye uyum (1)

FONKSİYON:

KONSTRÜKSİYON:

-

Şekil. 77 - Konut

Mans.14'deki [şek.78] kriterler:

ORM:

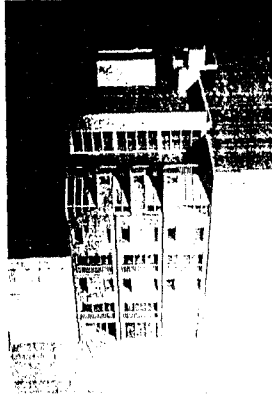
Çevreye saygı (1)

Ölçek (1)

Cephe çalışması (1)

FONKSİYON:

KONSTRÜKSİYON:

Şekil. 78 - Konut

bu değerlere göre kriterlerin:

Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ana başlıkları altında sıralanması:

ORM	FONKSİYON	KONSTRÜKSİYON
Çevreye uyum (7)	1.Probleme uygun çözüm (7)	1.Strüktürel fikrin akla
Ölçek araştırması (7)	2.Planın netliği (3)	yatkınlığı (2)
Devrimcilik (6)	Düzenleme-iç plan (3)	2.Maliyet (1)
Çözümün basitliği (6)	3.Alan kullanımı (1)	
Sembolik ifade (4)	Zengin mekanlar yaratma (1)	
Oran(3)		
Realistlik (3)		
Fikrin akla yatkınlığı (3)		
Profesyonellik (3)		
Orjinallik (3)		
Doğaya saygı (3)		
Formun fonksiyona uyumu (2)		
Strüktür-form birlikteliği (2)		
Dizaynın hoş olması (2)		
İnsancılık (2)		
Kaynağı ileriye taşıma (1)		
Kontrastlık ilişkileri (1)		
Sunuş tekniği (1)		
Cephe çalışması (1)		
Renk kullanımı (1)		
Fikrin kolay anlaşılması (1)		
Doku araştırması (1)		

Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ayrımı gözetilmeksizin -karma- sıralanması:

Çevreye uyum

Ölçek

Probleme uygun çözüm

Devrimcilik

Çözümün basitliği

Sembolik ifade

Oran

Realistlik (inşa edilebilirlik)

Fikrin akla yatkınlığı

Profesyonellik

- Orjinallik
- Doğaya saygı
- Planın netliği
- Düzenleme (iç plan)
- 5. Formun fonksiyona uyumu
- Strüktür-form birikteliği
- İnsancılık
- Dizaynın hoş-hazverici olması
- Strüktürel fikrin akla yatkınlığı
- 6. Kaynağı ileriye taşıma
- Kontrastlık ilişkileri
- Sunuş tekniği
- Zengin-hoş-yaşanır mekanlar yaratma
- Renk kullanımı
- Fikrin kolay anlaşılması
- Doku araştırması
- Alan kullanımı
- Maliyet

• **Form- Fonksiyon-Konstrüksiyon üçlüsünün sıralanması:**

Form (63)	1- Form (% 77.78)
Fonksiyon (15)	2- Fonksiyon (% 18.52)
Konstrüksiyon (3)	3- Konstrüksiyon (% 3.70)

3. 1981 Yılı Kriterlerinin Genel Değerlendirmesi:

1981 yılı değerlendirme kriterlerinin sıralamalarına bakıldığında kriterlerin adlarının değerlendirmelerde geçme adedi açısından yapılan karma sıralamada birinciliği 'probleme uygun çözüm', 'ölçek' ve 'çevreye uyum' kriterleri ile birlikte paylaşan 'çözümün basitliği' kriterinin olumlu kriterlerin geçiş yerlerine göre yapılan sıralamada ikinci sıraya düştüğü, diğer kriterlerin ise birinci sırayı paylaşmaya devam ettiği görülür. Aynı şekilde isminin geçişi dolayısıyla ilk sıralamada ikinci sırada yer alan 'iç plan-düzenleme' kriteri olumlu geçişe göre yapılan sıralamada dördüncü sıraya kadar düşmektedir (Diğer bir deyişle bazı yerlerde ismi olumsuz anlamda geçmektedir). Öte yandan 'yönlendirme-mekan sürekliliği', 'bina parçaları arasındaki uyum', 'araziye uyum' ve 'bina tiplerine göre estetik ifadenin farklılaşması' kriterlerinin isimlerinin değerlendirmelerde geçmiş olduğu gerçeğine rağmen olumlu geçişe göre sıralamada yer almadığı, diğer bir deyişle değerlendirmelerde olumsuz olarak sözü edildiği görülmektedir ki olumsuzluklarına rağmen projenin ödül aldığı düşünüldüğünde u, sözü edilen kriterlerin değerini azaltmaktadır.

Form-fonksiyon-konstrüksiyon üçlüsünün sıralamasında ise heriki bakımdan da sıralama 1. Form, 2. Fonksiyon, 3. Konstrüksiyon şeklinde olmakta, formund diğerlerine çok büyük bir üstünlük sağladığı görülmektedir.

• 1986 Yılı'nın Kriterlerinin Birbirine Göre Önem Sıralarının Saptanması:

1. Kriterlerin Kullanılma Frekansına Göre Sıralanmaları:

• Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ana başlıkları altında sıralanması:

FORM	FONKSİYON	KONSTRÜKSİYON
1. Orjinallik (3)	1. Probleme uygun çözüm (3)	1. Detaylama (1)
Fikrin akla yatkınlığı (3)	Düzenleme-iç plan (3)	Strüktürde devrim (1)
Sembolik ifade (3)	Zengin mekanlar yaratma (3)	Malzeme seçimi (1)
2. Çevreye saygı (2)	2. Araziye yerleşme (1)	Malzeme kullanımı (1)
Devrimcilik (2)	Planın netliği (1)	
Fikrin kolay anlaşılması (2)		
3. Realistiklik (1)		
Kaynağı ileriye taşıma (1)		
Cephe çalışması (1)		
Doğaya saygı (1)		
Çözümün basitliği (1)		
Profesyonellik (1)		
Hayalgücünün kuvvetliliği (1)		
Bina parçalarının uyumu (1)		
Doku (1)		
Dizaynın hoş olması (1)		
Ölçek (1)		
Sunuşta informasyonun tam olması (1)		
Fikrin cesurluğu (1)		

• Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ayrımı gözetilmeksizin -karma- sıralanması:

1. Probleme uygun çözüm
 - Dizaynın orjinalliği
 - Fikrin akla yatkınlığı
 - Sembolik ifade
 - Düzenleme (iç plan)
 - Zengin-hoş-yaşanır mekanlar yaratma
2. Çevreye saygı
 - Devrimcilik
 - Fikrin kolay anlaşılması
3. Realistiklik (inşa edilebilirlik)
 - Kaynağı ileriye taşıma
 - Cephe çalışması
 - Doğaya saygı
 - Çözümün basitliği
 - Profesyonellik
 - Hayalgücünün kuvvetliliği (yaratmagücü)
 - Bina parçalarının uyumu
 - Doku
 - Dizaynın estetik olarak hoş-hazverici olması
 - Ölçek
 - Sunuşta informasyonun tam olması
 - Fikrin cesurluğu
 - Araziye yerleşme
 - Planın netliği

Detaylama
Strüktürde devrim
Doğru malzeme seçimi
Malzemenin -iyi- kullanılması

•Form- Fonksiyon-Konstrüksiyon üçlüsünün sıralanması:

Form (28)	1- Form (% 65.12)
Fonksiyon (11)	2- Fonksiyon (%25.58)
Konstrüksiyon (4)	3- Konstrüksiyon (% 9.30)

2. Olumlu Kriterlerin Geçiş Yerlerine Göre Sıralanması:

•Kriterlerin geçiş yerlerine göre değerlerinin saptanması:

- Ödül.1'deki [şek.79] kriterler:

FORM:

Realistlik (2)

Orjinallik (2)

Kaynağı ileriye taşıma (2)

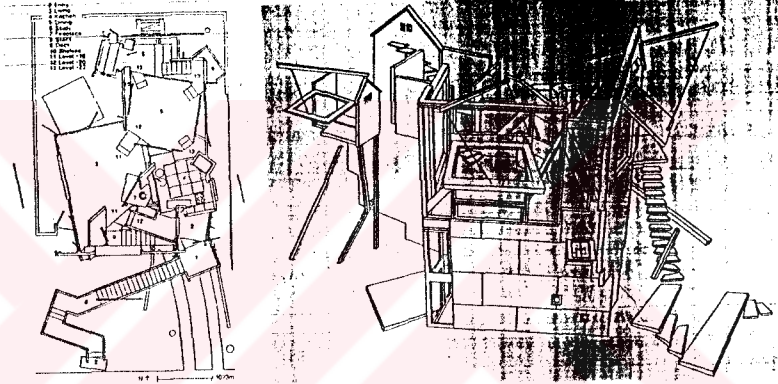
FONKSİYON:

Probleme uygun çözüm (2)

Zengin mekanlar yaratma (2)

Düzenleme-iç plan (2)

KONSTRÜKSİYON:

Şekil. 79 - Konut

- Ödül.2'deki [şek.80] kriterler:

FORM:

Orjinallik (2)

Fikrin akla yatkınlığı (2)

Cephe çalışması (2)

Sembolizm (2)

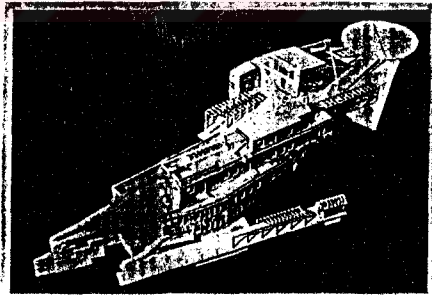
Doğaya saygı (2)

FONKSİYON:

Araziye yerleşme (2)

Zengin-hoş mekanlar yaratma(2)

KONSTRÜKSİYON:

Şekil. 80 - Konut

• Mans.1'deki [şek.81] kriterler:

FORM:

Fikrin akla yatkınlığı (1)

Çözümün basitliği (1)

Profesyonellik (1)

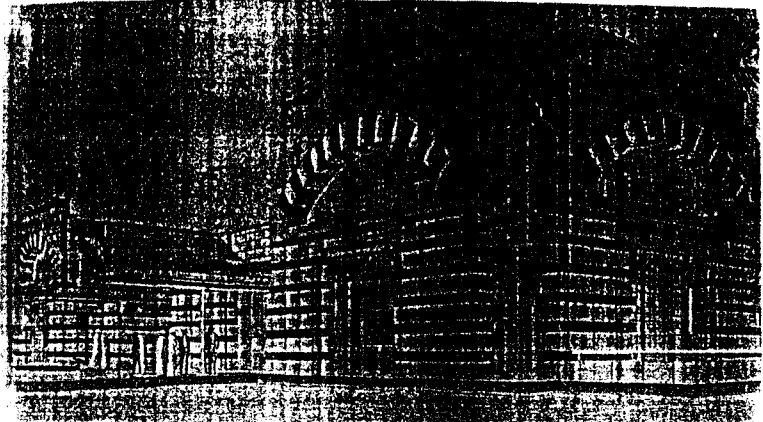
Çevreye saygı (1)

FONKSİYON:

Planın netliği (1)

KONSTRÜKSİYON:

Detaylama (1)

Şekil. 81 - Elçilik binası

- Mans.2'deki [şek.82] kriterler:

FORM:

Yaratma gücü (1)

Devrimcilik (1)

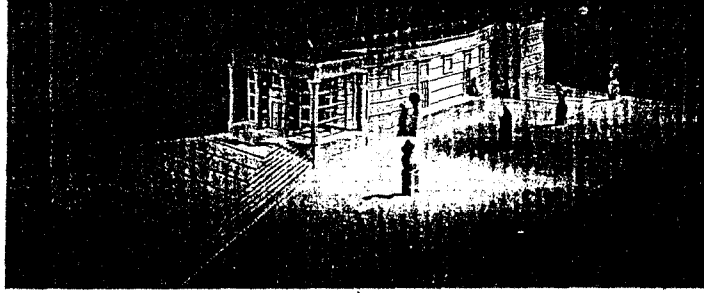
Cesurlük (1)

Çevreye saygı (1)

FONKSİYON:

Düzenleme-iç plan (1)

KONSTRÜKSİYON:

Şekil. 82 - Müze

- Mans.3'deki [şek.83] kriterler:

FORM:

Sembolizm (1)

Fikrin kolay anlaşılması (1)

Fikrin akla yatkınlığı (1)

Dizaynın hoş-hazverici olması (1)

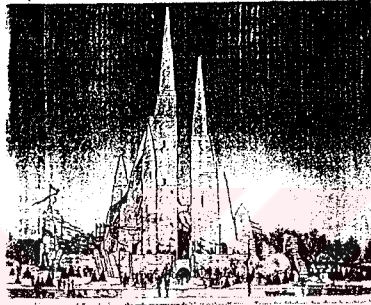
FONKSİYON:

Probleme uygun çözüm (1)

KONSTRÜKSİYON:

Malzeme seçimi (1)

Strüktürde devrim (1)

Şekil. 83 - Buz sarayı

- Mans.4'deki [şek.84] kriterler:

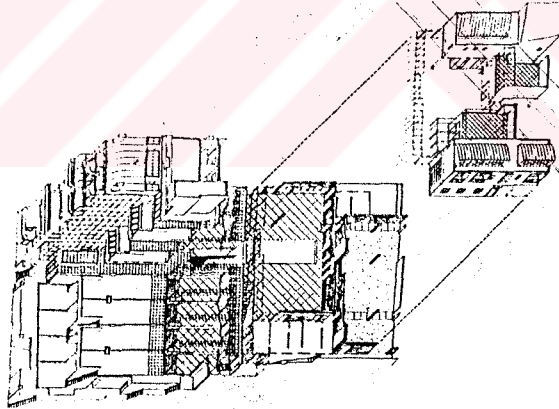
FORM:

Devrimcilik (1)

Ölçek (1)

FONKSİYON:

KONSTRÜKSİYON:

Şekil. 84 - Çok amaçlı bina

- Mans.5'deki [şek.85] kriterler:

FORM:

Sembolizm (1)

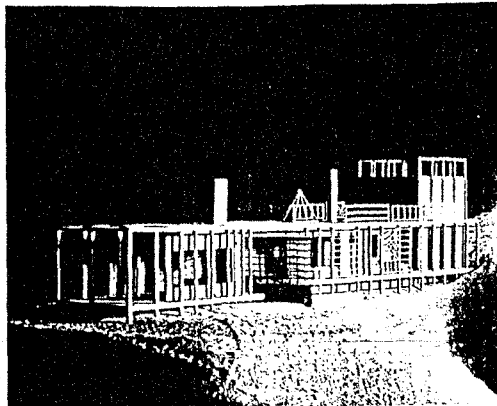
Fikrin kolay anlaşılması (1)

FONKSİYON:

Zengin mekanlar yaratma (1)

Düzenleme-iç plan (1)

KONSTRÜKSİYON:

Şekil. 85 - Konut

Bu değerlere göre kriterlerin:

•Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ana başlıkları altında sıralanması:

FORM	FONKSİYON	KOSTRÜKSİYON
1.Dizaynın orijinalliği (4)	1.Probleme uygun çözüm (4)	1.Detaylama (1)
Fikrin akla yatkınlığı (4)	Yaşanır mekanlar yaratma (4)	Strüktürde devrim (1)
Sembolik ifade (4)	2.Düzenleme (3)	Malzeme seçimi (1)
2.Realistiklik (2)	3.Araziye yerleşme (2)	
Kaynağı ileriye taşıma (2)	4.Planın netliği (1)	
Cephe çalışması (2)		
Doğaya saygı (2)		
Çevreye saygı (2)		
Fikrin kolay anlaşılması (2)		
3.Çözümün basitliği (1)		
Profesyonellik (1)		
Dizaynın hoş olması (1)		
Devrimcilik (1)		
Ölçek (1)		
Fikrin cesurluğu (1)		

•Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ayrımı gözetilmeksizin -karma- sıralanması:

1.Dizaynın orijinalliği
Fikrin akla yatkınlığı
Sembolik ifade (sembolizm)
Probleme uygun çözüm (problem çözme yeteneği)
Zengin-hoş-yaşanır mekanlar yaratma
2.Düzenleme (iç plan)
3.Realistiklik (dizaynın inşa edilebilir olması)
Kaynağı ileriye taşıma
Cephe çalışması
Doğaya saygı
Çevreye saygı
Fikrin kolay anlaşılması
Araziye yerleşme
4.Çözümün basitliği
Profesyonellik
Dizaynın estetik açıdan hoş-hazverici- olması
Devrimcilik
Ölçek
Fikrin cesurluğu
Planın netliği
Detaylama
Strüktürde devrim
Malzeme seçimi

•Form- Fonksiyon-Konstrüksiyon üçlüsünün sıralanması:

Form (30)	1- Form (% 63.83)
Fonksiyon (14)	2- Fonksiyon (% 29.79)
Konstrüksiyon (3)	3- Konstrüksiyon (% 6.38)

3. 1986 Yılı Kriterlerinin Genel Değerlendirmesi:

1986 yılı kriterlerinin kullanılma frekansına göre ve olumlu kriterlerin geçiş yerlerine göre sıralaması incelendiğinde ilk sıraları alan kriterlerin sıralamasında çok büyük bir değişim olmadığı gözlenmektedir. Sadece ilk sıralamaya göre ikinci sırada olan 'devrimcilik' ve 'fikrin kolay anlaşılması' kriterleri ve birinci sıradaki 'plan-düzenleme kriteri bir alt sıraya düşmüştür. Karma sıralamada bu sene ilk sırayı beş kriter ('orinallik', 'fikrin akla yatkınlığı', 'sembolik ifade', 'probleme uygun çözüm' ve 'zengin-hoş mekanlar yaratma') paylaşmıştır.

Form-fonksiyon-konstrüksiyon sıralaması her iki sıralamada da benzer olup; form büyük fark ile birinci, fonksiyon ikinci, konstrüksiyon ise diğerlerine göre çok küçük bir yüzde olarak üçüncü durumdadır.

• 1991 Yılıın Kriterlerinin Birbirine Göre Önem Sıralarının Saptanması:

1. Kriterlerin Kullanılma Frekansına Göre Sıralanmaları:

•Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ana başlıkları altında sıralanması:

FORM	FONKSİYON	KONSTRÜKSİYON
1.Dizaynın hoşluğu (9)	1.Işık kalitesi (5)	1.Maliyet (3)
2.Fikrin akla yatkınlığı (6)	Zengin-hoş mekanlar (5)	2.Teknoloji kullanımı (1)
Çözümün basitliği (6)	2.Probleme uygun çözüm (4)	Detaylama (1)
3.Orjinallik (5)	3.Mekan sürekliliği (2)	
Çevreye saygı (5)	Düzenleme (2)	
4.Fikrin kolay anlaşılması (3)	4.Esnelik (1)	
Ölçek araştırması (3)	Arsaya yerleşim (1)	
5.Devrimcilik (2)		
Doğaya saygı (2)		
Profesyonelliğin farkedilmesi (2)		
Sunuşta informasyonun tam olması (2)		
Hükmedici-empoze edici olmamak (2)		
Realistlik (2)		
6.Bina tiplerine göre estetik ifade (1)		
Kaynağı ileriye taşıma (1)		
İnsancıl çözüm (1)		
Sunuş tekniği (1)		
Yapı parçalarının uyumu (1)		
Cephe çalışması (1)		
Cesaretililik (1)		
Hayalgücünün kuvvetliliği-yaratma gücü (1)		

-Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ayrımı gözetilmeksizin -karma- sıralanması:

1.Dizaynın estetik olarak hoş-hazverici olması

2.Fikrin akla yatkınlığı

Çözümün basitliği

3.Dizaynın orijinallliği

Çevreye saygı

Işık kalitesi

Zengin-hoş-yaşanır mekanlar yaratma

4.Probleme uygun çözüm

5.Fikrin kolay anlaşılması

Ölçek

Maliyet

6.Sunuşta informasyonun tam olması

Hükmedici-empoze edici olmamak

Devrimcilik

Profesyonellik

Doğaya saygı

Realistlik (inşa edilebilirlik)

Mekan sürekliliği

Düzenleme (iç plan)

7.Bina tiplerine göre estetik ifade

Kaynağı ileriye taşıma

İnsancıl çözüm

Sunuş tekniği

Bina parçalarının uyumu

Cephe çalışması

Fikrin cesurluğu

Hayalgücünün kuvvetliliği (yaratmagücü)

Esneklik

Araziye yerleşme

Teknoloji kullanımı

Detaylama

-Form- Fonksiyon-Konstrüksiyon üçlüsünün sıralanması:

Form (57) 1- Form (% 69.51)

Fonksiyon (20) 2- Fonksiyon (% 24.39)

Konstrüksiyon (5) 3- Konstrüksiyon (% 6.10)

. Olumlu Kriterlerin Geçiş Yerlerine Göre Sıralanması:

Kriterlerin geçiş yerlerine göre değerlerinin saptanması:

Ödül.1'deki [şek.86] kriterler:

ORM:

ikrin akla yatkınlığı (2)

ONKS:

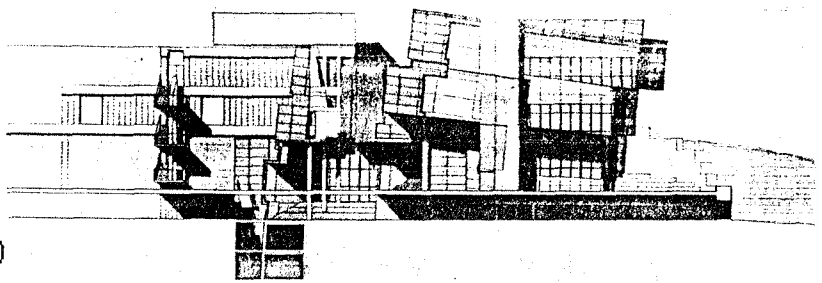
rsaya yerleşim (2)

ık kalitesi (2)

robleme uygun çözüm (2)

engin-hoş mekanlar yaratma (2)

ONSTR:

Şekil. 86 - Mimarlık Okulu

- Ödül.2'deki [şek.87] kriterler:

FORM:

Devrimcilik (2)

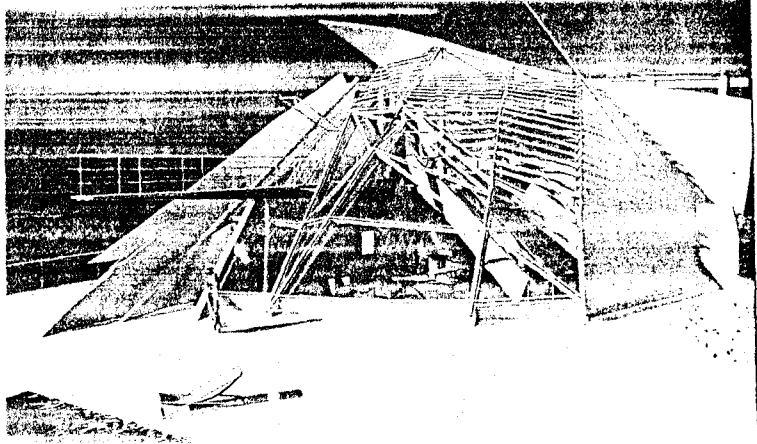
Dizaynın hoş olması (2)

Orjinallik (2)

FONKS:

KONSTR:

-

Şekil. 87 - Konut

- Ödül.3'deki [şek.88] kriterler:

FORM:

Fikrin akla yatkınlığı (2)

Orjinallik (2)

Profesyonelliğin farkedilmesi (2)

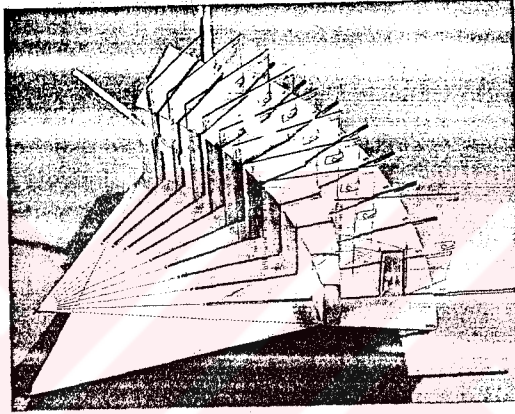
Doğaya saygı (2)

FONKS:

Mekan sürekliliği (2)

KONSTR:

-

Şekil. 88 - Kıyı Evi

- Mans.1'deki [şek.89] kriterler:

FORM:

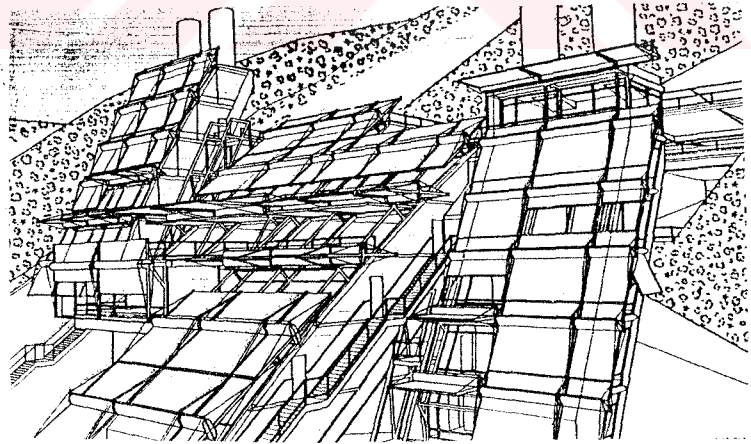
Dizaynın hoş olması (1)

FONKS:

-

KONSTR:

Teknoloji kullanımı (1)

Şekil. 89 - Konukevi

- Mans.2'deki [şek.90] kriterler:

FORM:

Dizaynın hoş olması (1)

Fikrin akla yatkınlığı (1)

Çevreye saygı (1)

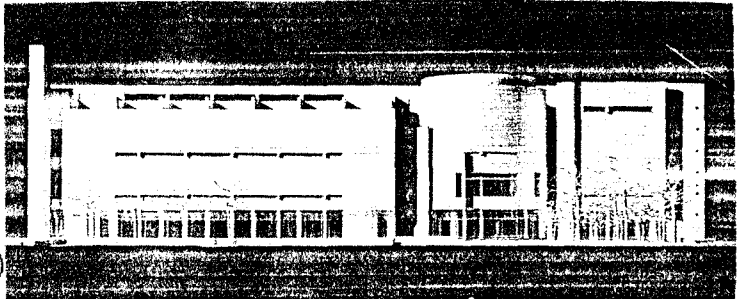
Kaynağı ileri taşıma (1)

FONKS:

Zengin-yaşanır mekanlar yaratma (1)

KONSTR:

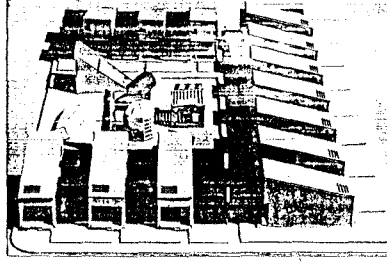
-

Şekil. 90 - Müze

Mans.3'deki [şek.91] kriterler:
FORM:

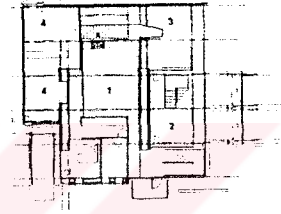
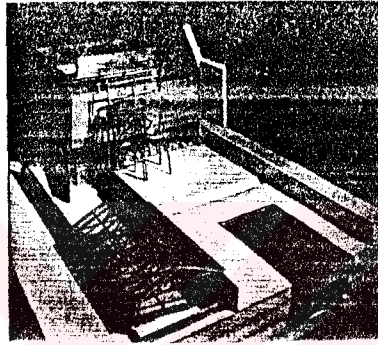
ONKS:
 ışıık kalitesi (1)
 Probleme uygun çözüm (1)
KONSTR:
 Maliyet (1)

Şekil. 91 - Evsiz Anneler ve Çocuklarına Konut

Mans.4'deki [şek.92] kriterler:
FORM:

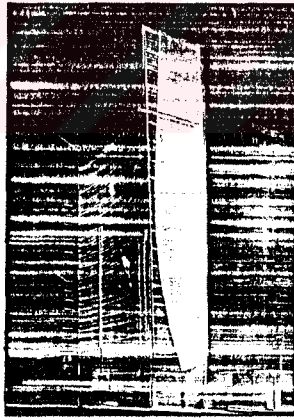
ONKS:
 Düzenleme (1)
KONSTR:
 Maliyet (1)
 Detaylama (1)

Şekil. 92 - Konut

Mans.5'deki [şek.93] kriterler:
FORM:

Dizaynın hoş olması (1)
 Fikrin akla yatkınlığı (1)
 Çevreye saygı (1)
ONKS:
 ışıık kalitesi
KONSTR:

Şekil. 93 - Büro Binası

Mans.6'deki [şek.94] kriterler:
FORM:

İçek (1)
 Dizaynın hoş olması (1)
 Realistlik (1)
 Empoze edici olmamak (1)
 Sencil çözüm (1)
 Çevreye saygı (1)
ONKS:
 Hengin-yaşanır mekanlar (1)
KONSTR:

Şekil. 94 - Yaşlılara Ucuz Daireler

- Mans.7'deki [şek.95] kriterler:

FORM:

Fikrin akla yatkınlığı (1)

FONKS:

Probleme uygun çözüm (1)

KONSTR:

-

- Mans.8'deki [şek.96] kriterler:

FORM:

Fikrin kolay anlaşılması (1)

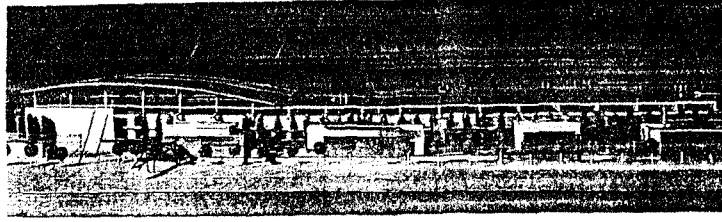
Bina parçalarının uyumu (1)

FONKS:

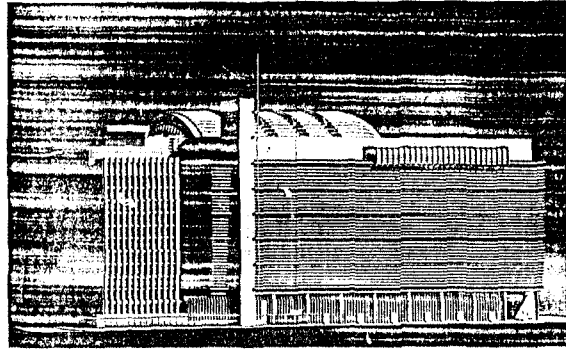
-

KONSTR:

-

Şekil. 95 - Workshops

Şekil. 96 - Banka

- Mans.9'deki [şek.97] kriterler:

FORM:

Çevreye saygı (1)

Cephe çalışması (1)

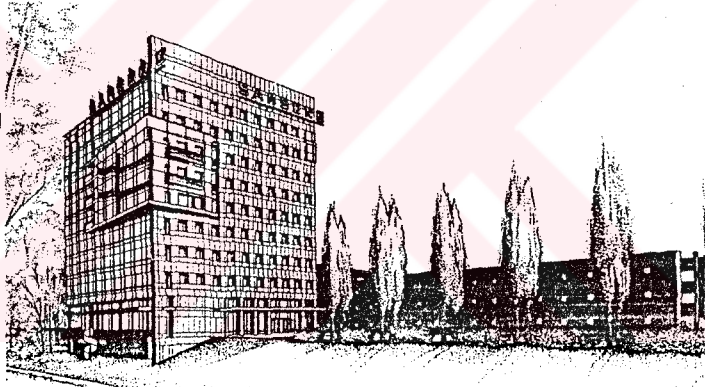
Dizaynın hoş -hazverici- olması (1)

FONKS:

Mekan sürekliliği (1)

KONSTR:

-

Şekil. 97 - Büro Binası

- Mans.10'deki [şek.98] kriterler:

FORM:

Cesaretlilik (1)

Dizaynın hoş olması (1)

Örjinallik (1)

Ölçek (1)

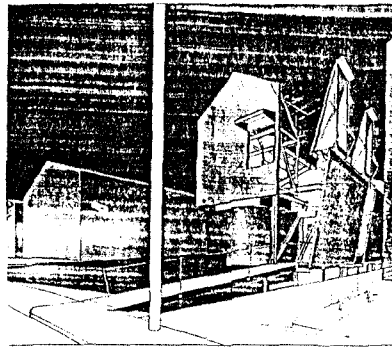
Çevreye saygı (1)

Fonks:

-

KONSTR:

Maliyet (1)

Şekil. 98 - Konut

- Mans.11'deki [şek.99] kriterler:

FORM:

Profeyonellik (1)

Çözümün basitliği (1)

Dizaynın hoşluğu (1)

Doğaya saygı (1)

FONKS:

Düzenleme (1)

KONSTR:

-

Şekil. 99 - Okul

- Mans.12'deki [şek.100] kriterler:

FORM:

Hayalgücünün kuvvetliliği (1)

Devrimcilik (1)

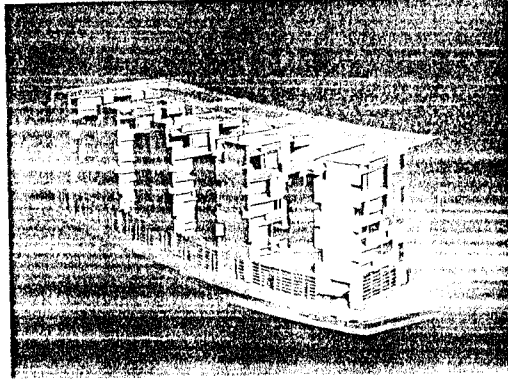
FONKS:

Zengin-hoş mekanlar (1)

Esneklik (1)

KONSTR:

-

Şekil. 100 - Çok Amaçlı Bina

- Mans.13'deki [şek.101] kriterler:

FORM:

Çözümün basitliği (1)

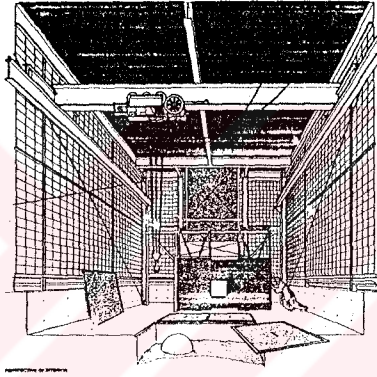
Dizaynın hoş olması (1)

FONKS:

Probleme uygun çözüm (1)

KONSTR:

-

Şekil. 101 - Dökümhane

Bu değerlere göre kriterlerin:

•Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ana başlıkları altında sıralanması:

FORM

1.Dizaynın hoşluğu (10)

2.Fikrin akla yatkınlığı (7)

3.Orjinallik (5)

Çevreye saygı (5)

4.Devrimcilik (3)

Doğaya saygı (3)

Profesyonellik (3)

5.Çözümün basitliği (2)

Ölçek araştırması (2)

6.Fikrin kolay anlaşılması (1)

Hükmedici-empoze edici olmamak (1)

Realistlik (1)

Kaynağı ileriye taşıma (1)

İnsancıl çözüm (1)

Yapı parçalarının uyumu (1)

Cephe çalışması (1)

Cesaretlilik (1)

Hayalgücünün kuvvetliliği-yaratma gücü (1)

FONKSİYON

1.Probleme uygun çözüm (5)

Zengin-hoş mekanlar (5)

2.Işık kalitesi (4)

3.Mekan sürekliliği (3)

4.Düzenleme (2)

5.Esneklik (1)

Arsaya yerleşim (1)

KOSTRÜKSİYON

1.Maliyet (2)

2.Teknoloji kullanımı (1)

Detaylama (1)

Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon ayrımı gözetilmeksizin -karma- sıralanması:

.Dizaynın estetik olarak hoş-hazverici olması
 .Fikrin akla yatkınlığı
 .Dizaynın orijinallığı
 .Çevreye saygı
 .Probleme uygun çözüm
 .Zengin-hoş-yaşanır mekanlar yaratma
 .Işık kalitesi
 .Devrimcilik
 .Profesyonellik
 .Doğaya saygı
 .Mekan sürekliliği
 .Çözümün basitliği
 .Ölçek
 .Düzenleme (iç plan)
 .Maliyet
 .Hükmedici-empoze edici olmamak
 .Bina tiplerine göre estetik ifade
 .Kaynağı ileriye taşıma
 .Fikrin kolay anlaşılması
 .İnsancıl çözüm
 .Realistik (inşa edilebilirlik)
 .Bina parçalarının uyumu
 .Cephe çalışması
 .Fikrin cesurluğu
 .Hayalgücünün kuvvetliliği (yaratmagücü)
 .Esneklik
 .Araziye yerleşme
 .Teknoloji kullanımı
 .Detaylama

Form- Fonksiyon-Konstrüksiyon üçlüsünün sıralanması:

Form (49)	1- Form (% 66.22)
Fonksiyon (21)	2- Fonksiyon (% 28.38)
Konstrüksiyon (4)	3- Konstrüksiyon (% 5.40)

1991 Yılı Kriterlerinin Genel Değerlendirmesi:

1991 yılının değerlendirme kriterlerinin sıralamaları incelendiğinde ilk sıralarda büyük bir değişim göze çarpmamaktadır. 'Dizaynın estetik olarak hoş olması' kriteri her iki sıralamada da birincidir. Görülen en büyük farklılık kullanıma adedine göre sıralamada ikinci sırayı 'fikrin akla yatkınlığı' kriteri ile paylaşan 'çözümün basitliği' kriterinin olumlu geçen kriterlerin sıralamasında altıncı sıraya düşmüş olmasıdır ki bu kriterin adının genelde olumsuz geçmiş olduğunu gösterir. Bunun yanında 'sunuşta ormanların tam olması', 'bina tiplerine göre estetik ifade' ve 'sunuş tekniği' kriterlerinin isimlerinin değerlendirmelerde geçmesine rağmen olumlu geçmedikleri için geçiş yerlerine göre olumlu kriterlerin sıralamasında yer almadığı görülmektedir.

Form-fonksiyon-konstrüksiyon üçlüsünün sıralaması yine heriki sıralamada da 1.Form, 2.Fonksiyon, 3.Konstrüksiyon biçiminde olmuştur. Formun diğerlerine olan üstünlüğü bu seneki değerlendirmelerde de hissedilmektedir.

3.4. İncelenen Yılların Değerlendirme Kriterlerinin ve Ağırlıklarının Kıyaslamasının Yapılması :

Bu bölümde incelenen yedi yılın kriterlerinin ortak bir değerlendirmesi yapılacaktır. Bu değerlendirme yine üç ayrı kategoride gerçekleştirilecektir. Bunlar :

- 1.Form-fonksiyon-konstrüksiyon ana başlıkları altındaki kriterlerin sıralamasının incelenmesi
- 2.Form-fonksiyon-konstrüksiyon ayrımı olmaksızın kriterlerin karma sıralamasının incelenmesi
- 3.Form-fonksiyon-konstrüksiyon üçlüsünün sıralamalarının incelenmesidir.

İncelenen yedi yıl boyunca bu üç kategorinin ağırlıklarında gözlenen gelişim, değişim ve dalgalanmalar belirlenecek ve sonuçta incelenen yedi yarışmanın kriterlerinin elde ettiği değerlerin toplanması yolu ile bu üç kategorinin yine kendi içinde 'ortalama bir sıralama' sı yapılacaktır.

3.4.1. Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon Ana Başlıkları Altındaki Kriterlerin Sıralamasının İncelenmesi:

İncelenen yedi yıl içinde 'form' ana başlığı altındaki kriterlerin kullanılma frekansına (isimlerinin geçiş adedine) ve olumlu kriterlerin geçiş yerlerine göre sıralanmalarındaki değişim ve dalgalanmalar [şekil. 102] ve [şekil. 103]' deki grafiklerde görülmektedir. Grafiklerin de gösterdiği gibi (kullanılma frekansına göre sıralama ile olumlu kriterlerin geçiş yerlerine göre sıralama karşılaştırıldığında) ilk sıralardaki kriterlerin toplam ağırlıklarında çok büyük bir değişim söz konusu olmamakla birlikte iki ayrı sıralamada birinci ve ikinci sırayı alan kriterlerin yerleri değişmiştir. İsmi geçme sayısına göre 1. sırada olan çözümün basitliği olumlu geçen kriterlerin sıralamasında ikinci sıraya düşmüş, yine ilk sıralamaya göre 2. sırada olan fikrin akla yakınlığı diğerinde birinci sıraya yükselmiştir. İsmi daha az geçmesine rağmen olumlu geçen kriterlerin geçiş yerlerine göre olan sıralamada farklı üstünlükle birinci sırayı alması fikrin akla yakınlığı kriterinin en değerli kriter olduğunun bir kanıtı olabilir. Yine heriki grafikte de ilk iki sırada yer alan bu kriterlerin değerleri ile daha sonra gelen kriterlerin değerleri arasında büyük bir uçurum gözlenmektedir. Bina tiplerine göre estetik ifade, sunuşta

informasyonun tam olması ve renk kullanımı kriterleri ise değerlendirilen projelerde bulunamayan kriterler olarak sözü edildiği (olumsuz manada geçtiği) için olumlu kriterlerin geçiş yerlerine göre yapılan sıralamada yer almamaktadır. Yedi yıl boyunca form başlığı altındaki kriterlerin elde ettiği değerler uyarınca oluşturulan 'ortalama' sıralamaları şöyledir:

Kullanılma Frekansına Göre

1. Çözümün basitliği (30)
2. Fikrin akla yatkınlığı (29)
3. Çevreye saygı (20)
4. Ölçek (19)
Orjinallik (19)
5. Dizaynın -estetikte- hoş olması (17)
6. Fikrin kolay anlaşılması (15)
7. Profesyonellik (13)
8. Devrimcilik (12)
9. Doğaya saygı (10)
10. Realistiklik (9)
11. Kaynağı ileriye taşıma (7)
Cephe çalışması (7)
12. Sembolik ifade (6)
Hayalgücü kuvvetliliği (6)
13. İnsancıl çözüm (5)
Hükmedici olmamak (5)
14. Cesaretlilik (4)
Oran (4)
Sunuş tekniği (4)
Yapı parçalarının uyumu (4)
15. Formun fonksiyona uyumu (3)
Doku (3)
Renk kullanımı (3)
Sunuşta informasyonun tam olması (3)
16. Tamamlanmamışlık (2)
Üç boyutlu düşünme (2)
Bina tiplerine göre farklı estetik ifade (2)
17. Strüktür-form birlikteliği (1)
Kontrastlık ilişkileri (1)

Olumlu Kriterlerin Geçiş Yerlerine Göre

1. Fikrin akla yatkınlığı (41)
2. Çözümün basitliği (34)
3. Çevreye saygı (26)
4. Ölçek (21)
5. Dizaynın -estetik olarak- hoş olması (20)
6. Orjinallik (19)
7. Fikrin kolay anlaşılması (18)
8. Devrimcilik (34)
9. Profesyonellik (14)
10. Doğaya saygı (13)
11. Kaynağı ileriye taşıma (10)
12. Realistiklik (9)
13. Sembolik ifade (8)
14. Hayalgücünün kuvvetliliği (7)
İnsancıl çözüm (7)
15. Cesaretlilik (5)
Cephe çalışması (5)
Oran (5)
16. Formun fonksiyona uyumu (4)
17. Sunuş tekniği (3)
Hükmedici (empoze edici) olmamak (3)
18. Strüktür-form birlikteliği (2)
Tamamlanmamışlık (2)
Doku (2)
19. Kontrastlık ilişkileri (1)
Yapı parçalarının uyumu (1)
Üç boyutlu düşünme (1)

'Fonksiyon' ana başlığı altında yer alan kriterlerin kullanılma frekansına göre ve olumlu kriterlerin geçiş yerlerine göre sıralanmalardaki değişim ve dalgalanmalar ise [şekil. 104] ve [şekil. 105]'deki grafiklerde gösterilmektedir. Grafiklerinden de anlaşıldığı gibi (iki grafik kıyaslandığında) kriterlerin ağırlıklarında büyük bir değişim göze çarpmamaktadır. Görünen en büyük farklılık fonksiyonlara gereği kadar önem verilmesi kriterinin olumlu geçen kriterlere göre yapılan sıralamada yer almamasıdır. Diğer bir deyişle bu kriterin ismi değerlendirmede geçmiş, fakat olumsuz olarak sözü edilmiştir. Her iki grafikte de probleme uygun çözüm kriterinin diğerlerinden büyük farkla birinci olduğu görülmektedir.

Yedi yılın yangınmasında -otuz yıllık süreç boyunca- fonksiyon başlığı altındaki kriterlerin elde ettiği değerler uyarınca oluşturulan 'ortalama' sıralamaları şöyledir :

Kullanılma Frekansına Göre

1. Probleme uygun çözüm (34)
2. Düzenleme (23)
3. Zengin-hoş mekanlar yaratma (12)
4. Mekan sürekliliği (8)
Işık-hava kalitesi (8)
5. Planın netliği (4)
6. Esnek planlama (3)
7. Arsaya yerleşim (2)
Karmaşık fonksiyonları biraraya
getirme yeteneği (2)
Peyzaj düzenleme (2)
8. Alan kullanımı (1)
Fonksiyonlara gereği kadar önem (1)

Olumlu Kriterlerin Geçiş Yerlerine Göre

1. Probleme uygun çözüm (45)
2. Düzenleme (29)
3. Zengin-hoş mekanlar yaratma (13)
4. Mekan sürekliliği (10)
5. Işık-hava kalitesi (9)
6. Esnek planlama (5)
7. Planın netliği (4)
8. Arsaya yerleşim (3)
Karmaşık fonksiyonları biraraya
getirme yeteneği (3)
9. Peyzaj düzenleme (2)
10. Alan kullanımı (1)

'Konstrüksiyon' ana başlığı altındaki kriterlerin kullanılma frekansına göre ve olumlu kriterlerin geçiş yerlerine göre sıralanmalardaki değişim ve dalgalanmalar da [şekil. 106] ve [şekil. 107]' deki grafiklerde gösterilmektedir. Grafiklerin de gösterdiği gibi (kullanılma frekansına göre sıralama ile olumlu kriterlerin geçiş yerlerine göre sıralama arasında) kriterlerin ağırlıkları bakımından değişiklikler söz konusudur. İsmi en çok geçen kriter ikinciliğe düşmüş, birinciliği ise kullanılma frekansına göre ikinci ve üçüncü olan kriterler paylaşmıştır. Teknikteki gelişimlere adaptasyon ve malzeme kullanımı kriterleri ise olumlu bahsedilmedikleri için ikinci sıralamada yer almamıştır.

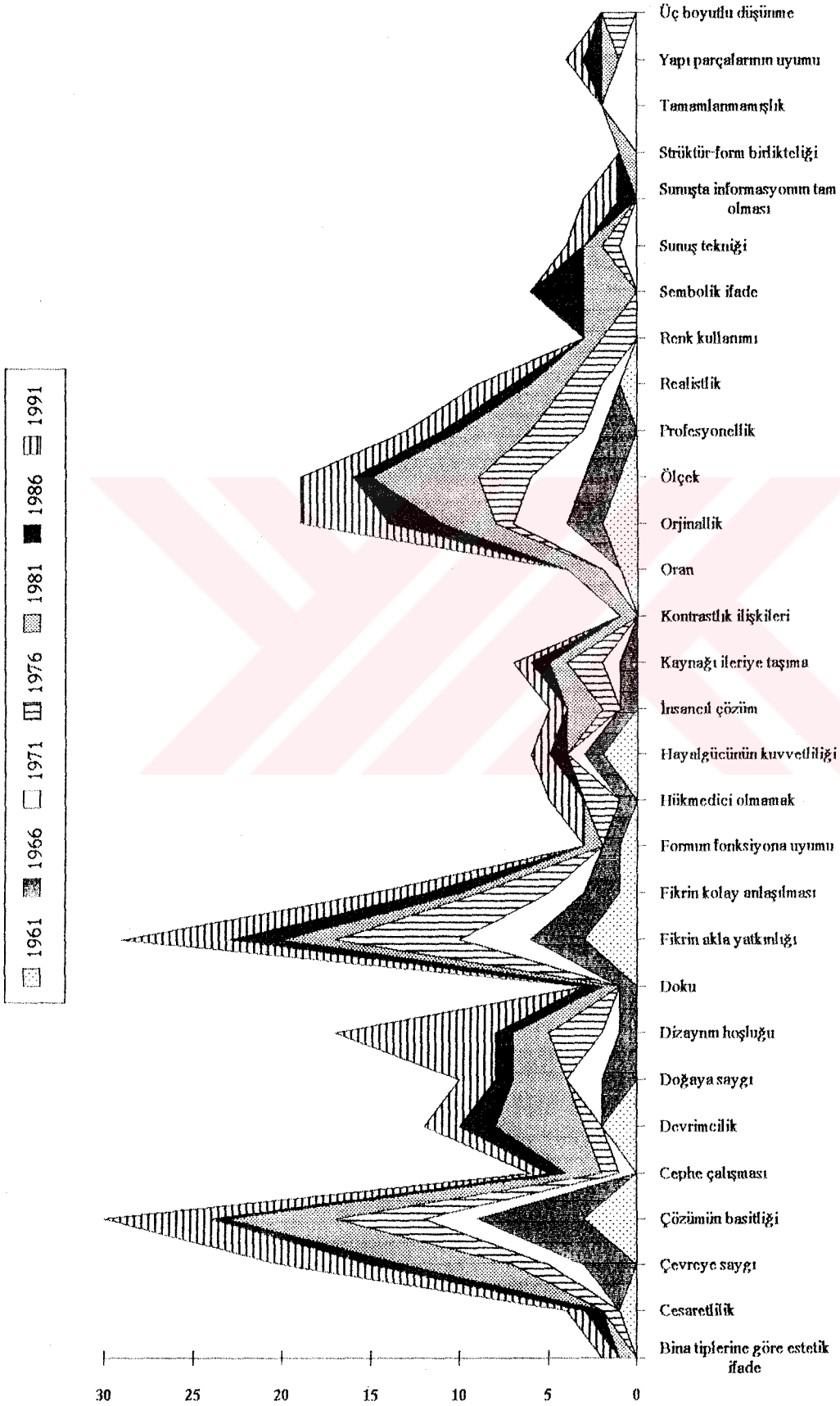
Yedi yılın yangınmasında -otuz yıllık süreç boyunca- konstrüksiyon başlığı altındaki kriterlerin elde ettiği değerler uyarınca oluşturulan 'ortalama' sıralamaları şöyledir :

Kullanılma Frekansına Göre

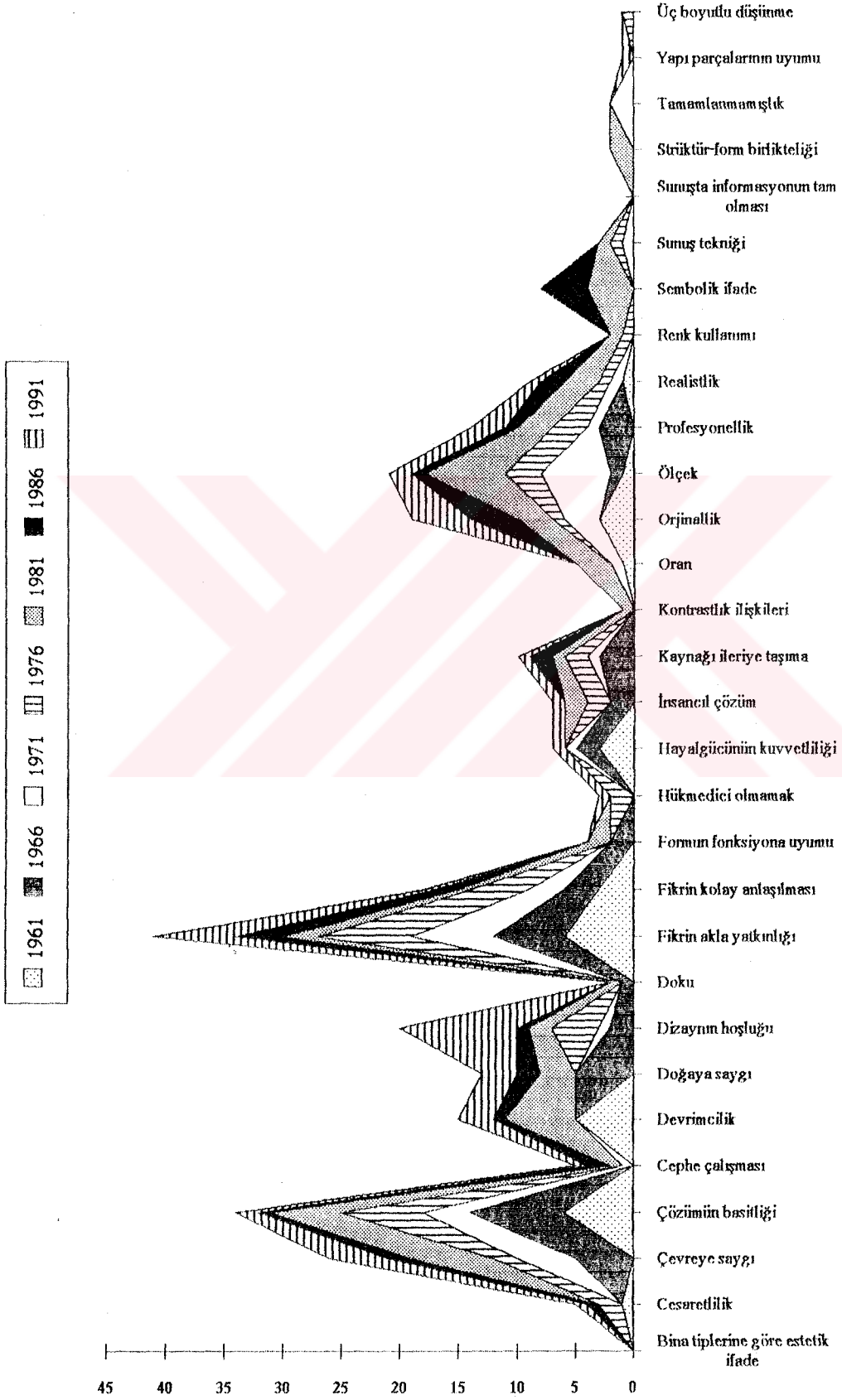
1. Maliyet (7)
2. Detaylama (5)
Doğru malzeme seçimi (5)
3. Strüktürde devrimcilik (3)
Strüktürel fikrin kolay anlaşılması (3)
4. Malzeme kullanımı (1)
Strüktürel fikrin akla yatkınlığı (1)
Strüktürel çözümün basitliği (1)
Teknikteki gelişimlere adaptasyon (1)
Teknoloji kullanımı (1)

Olumlu Kriterlerin Geçiş Yerlerine Göre

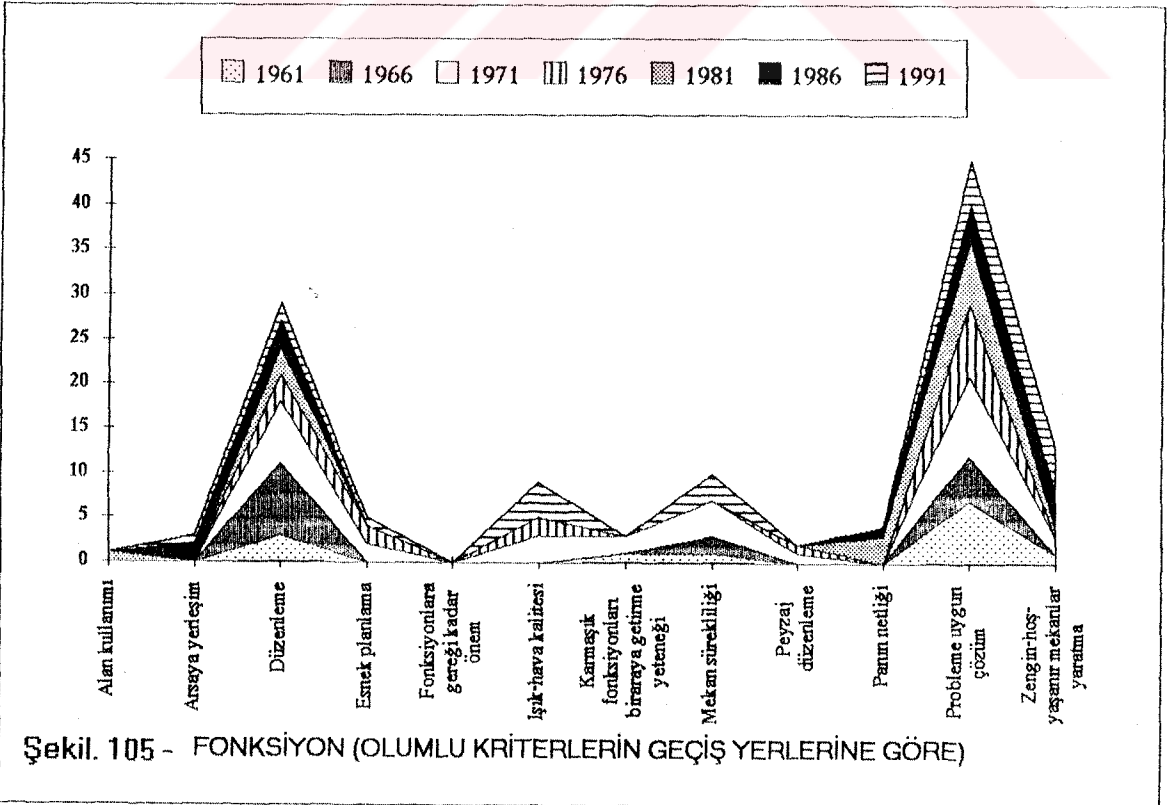
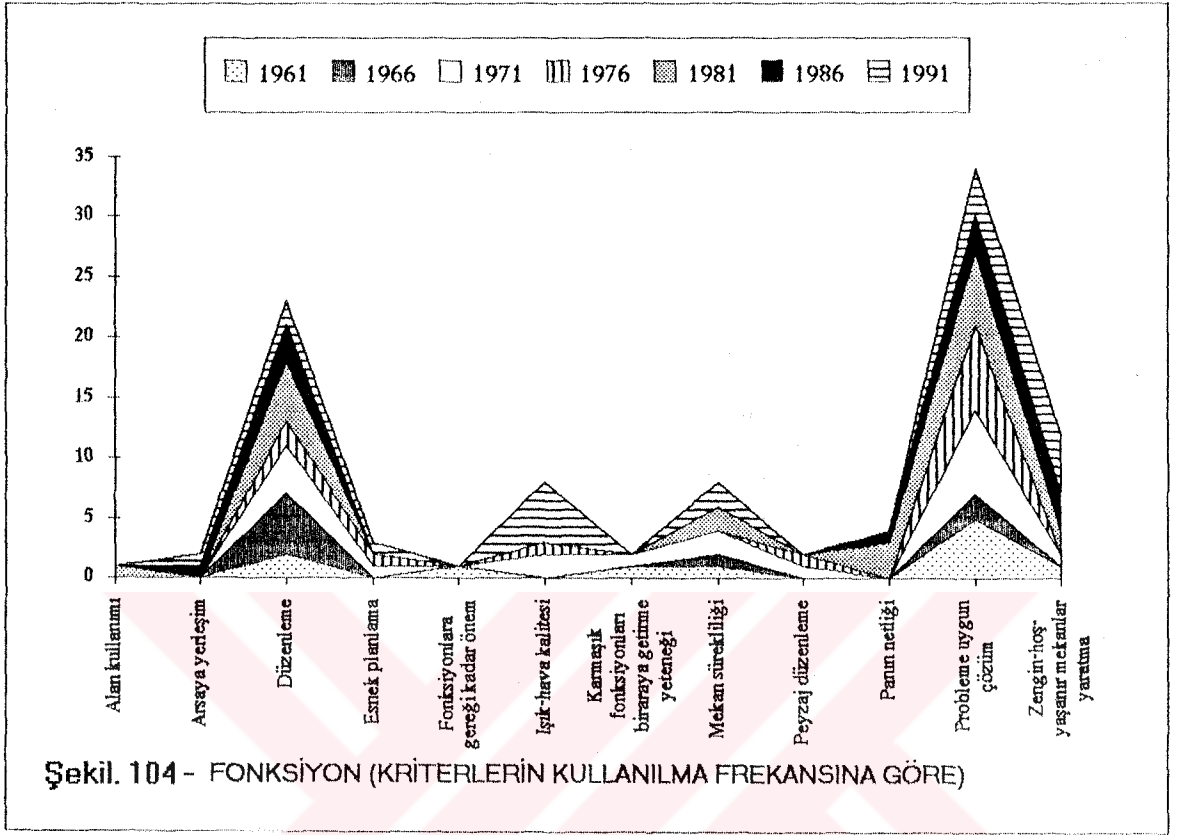
1. Detaylama (6)
Strüktürde devrimcilik (6)
2. Doğru malzeme seçimi (5)
Maliyet (5)
Strüktürel fikrin kolay anlaşılması (5)
3. Strüktürel fikrin akla yatkınlığı (2)
4. Strüktürel çözümün basitliği (1)
Teknoloji kullanımı (1)

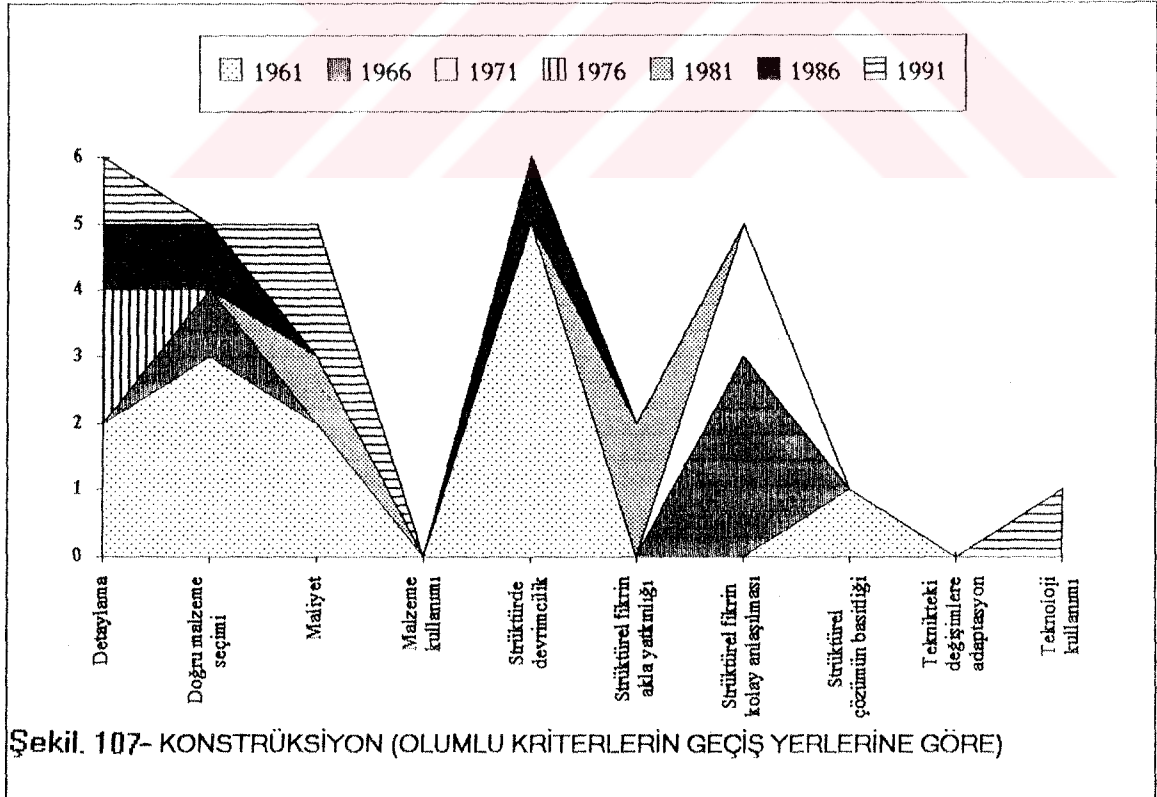
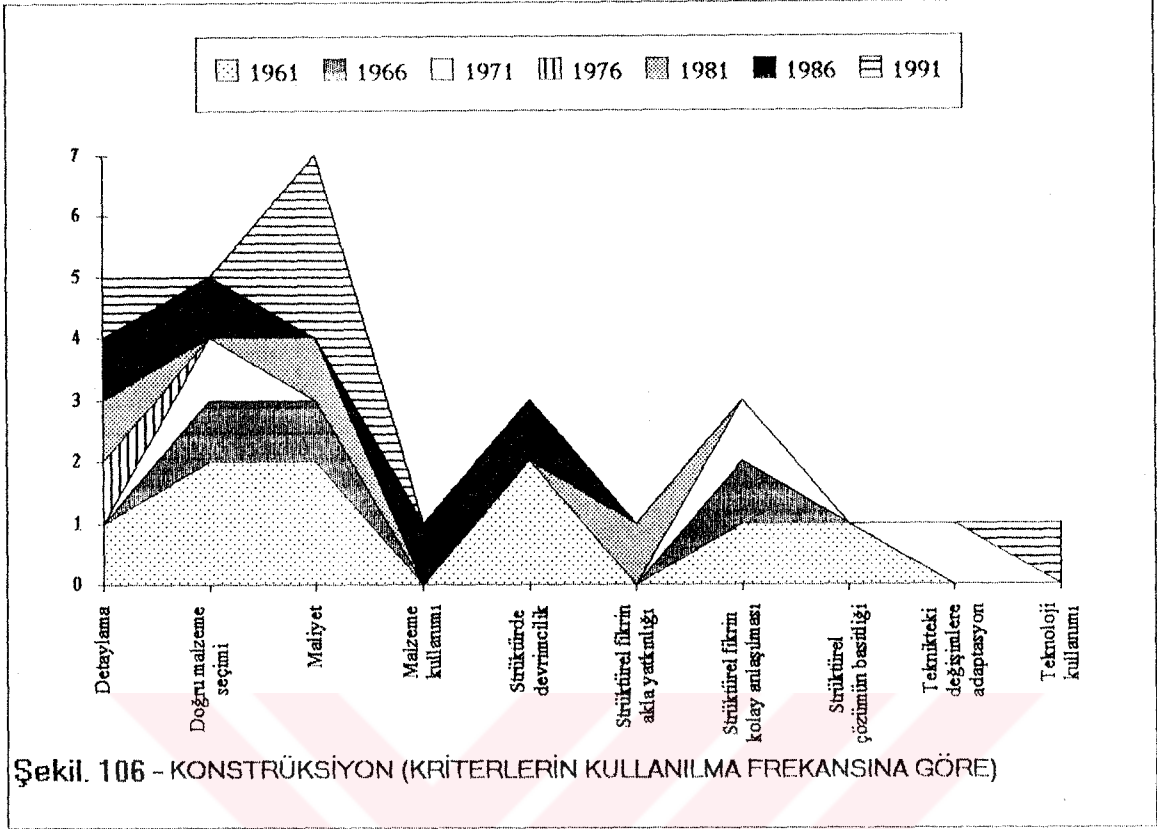

Şekil. 102 - FORM KRİTERLERİN KULLANILMA FREKANSINA GÖRE

Şekil. 103 - FORM (OLUMLU KRİTERLERİN GEÇİŞ YERLERİNE GÖRE)

3.4.2. Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon Ayrımı Olmaksızın Kriterlerin

Karma Sıralamalarının İncelenmesi :

İncelenen 7 yılın kullanılma frekansına göre ve olumlu kriterlerin geçiş yerlerine göre derecelendirilen kriterlerin aldıkları toplam değerlere göre 'ortalama sıralamaları' yine bahsedilen iki ayrı kategori altında verilecektir. Burada diğer sıralamalardan farklı olarak şöyle bir durum söz konusudur. Bilindiği gibi şu ana kadarki sıralamalarda bazı kriterlere -kullanılma frekansına göre sıralamada yer almasına rağmen- olumsuz olarak sözü edilmiş olduğu için olumlu kriterlere göre sıralamada yerverilmemiştir. Bu durum sözü edilen kriterlerin yok sayılmasını gerektirmez. Fakat bu kriterlerin olumsuz olmasına rağmen diğer kriterlerin ağır basmasından dolayı projelere ödül verildiği düşünülmürse sözü edilen kriterlerin değeri diğerlerine göre daha az olacaktır. Bu nedenle aşağıda elde edilen 'olumlu kriterlerin geçiş yerlerine göre ortalama sıralamalar'da olumsuz anlamda kullanılan bu tür kriterin de sıfır değerle isimleri geçmektedir.

Aşağıdaki karma sıralamalara gözetildiğinde heriki sıralamada da probleme uygun çözüm kriterinin birinci sırayı aldığı görülür. Diğer bir deyişle probleme uygun çözüm hem değerlendirmelerde ismi en fazla geçen, hem de projelerde en fazla 'pozitif' bulunan kriter olarak birincidir. Fikrin akla yatkınlığı kriteri değerlendirmelerde kendisinden daha fazla ismi geçen çözümün basitliği kriterinin önüne geçmiştir ki bu da onun daha az kullanılmasına rağmen önemi daha fazla olan bir kriter olduğunu kanıtlamaktadır. İki sıralama arasında ilk sıralarda yer alan kriterlerde büyük bir değişiklik göze çarpmamaktadır. Tüm kriterler yukarıdaki mantıkla değerlendirilebilir. Bunun yanında kullanılma frekansına göre 18. sırada yer alan sunuşta informasyonun tam olması ve renk kullanımı kriterleri, 19. sıradaki bina tiplerine göre farklı estetik ifade kriteri ve 20. sıradaki teknikteki değişimlere adapte olabilmek, fonksiyonlara gereği kadar önem verme ve malzeme kullanımı kriterleri değerlendirmelerde olumsuz manada geçtiği ve projeler onların olumsuzluğuna rağmen ödül aldığı için olumlu kriterlerin geçiş yerlerine göre sıralamada sıfır puanla 23. (sonuncu) sırada yer almaktadırlar.

İncelenen 7 senenin saptanan tüm kriterlerinin -elde ettikleri toplam değerler uyarınca- karma sıralaması aşağıdadır :

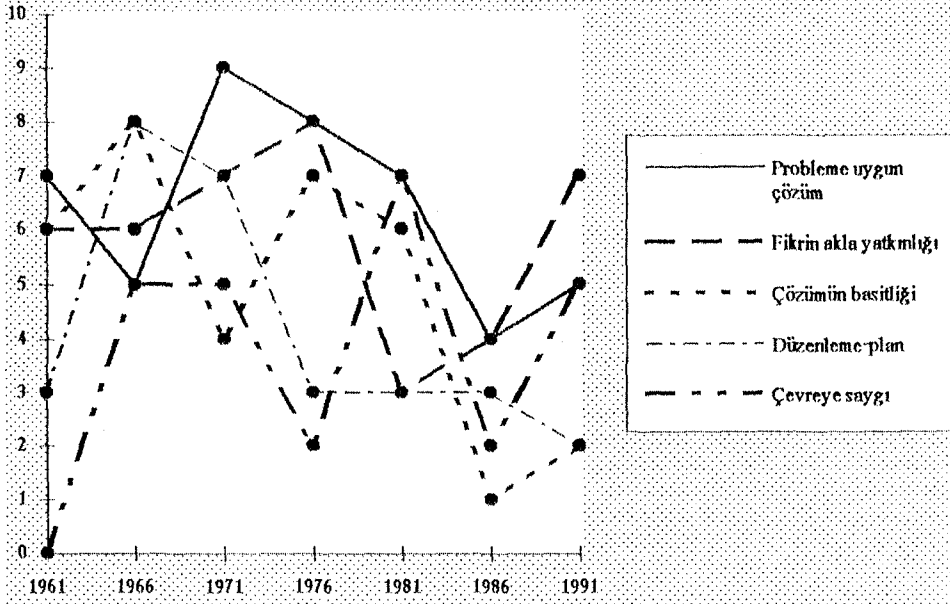
Değerlendirmelerde ismi geçen tüm kriterlerin 30 yılın 7 yaşması boyunca sergilediği dalgalanmalar (olumlu kriterlerin geçiş yerlerine göre olan sıralamaları dikkate alınarak) ilk beş kriterden itibaren beşerli gruplar halinde aşağıdaki grafiklerde [şek. 108 - 109- 110 - 111 - 112 - 113 - 114 - 115 - 116] sergilenmektedir. Grafiklerde 'form' a ait kriterler en kalın, 'fonksiyon' a ait kriterler daha ince, 'konstrüksiyon' a ait kriterler ise en ince çizgi kalınlığı ile ayırdedilebilmekte ve her bir kriter ayrı bir çizgi karakteri verilmektedir.

Bu grafiklerin incelenmesi sonucu şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır. İlk beş kriterin grafiği incelendiğinde kriterlerde yıllar boyunca kitlesel bir azalış ve artış (kitle hareketi) göze çarpmaktadır. Bununla birlikte diğer yıllar boyunca birinci sırada giden probleme uygun çözüm kriterinin 1966 yılında itibar kaybettiği 1971 yılında ise aksine büyük bir fırlama ile farklı şekilde üstün olduğu gözlenmektedir. 1961 yılında varolmayan çevreye saygı kriterinin ise diğer yıllarda beşli kitleye uygun iniş çıkışlar sergileyerek ilk beş kriter arasında yer aldığı görülmektedir. 1961' de ikinci sırada yer alan çözümün basitliği kriterinin 1966 yılında düzenleme-plan kriteri ile birinci sırayı paylaşmasına yolaçan atağından sonra sergilediği düşüş gözlenen bir başka gerçektir.

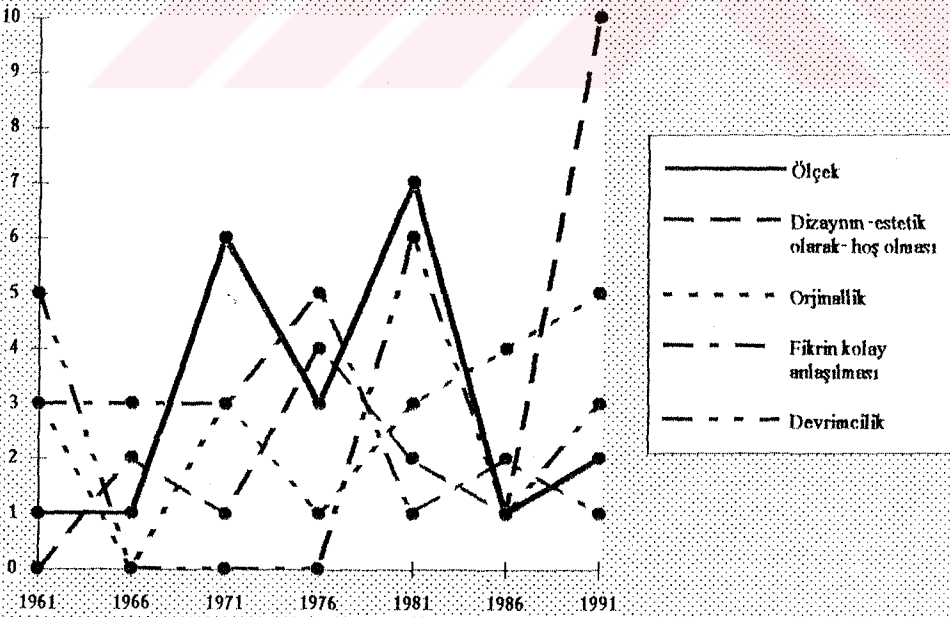
İkinci beş kriterin grafiğine bakıldığında ölçek kriterinin 1966-1986 yılları arasında çok büyük değer kazanmış olduğu, bu dönemin öncesinde ve sonrasında ise diğer birçok kriterin altında yer aldığı görülmektedir. Diğer senelerde ortalama bir dalgalanma sergileyen dizaynın -estetik olarak- hoş olması kriteri 1991 senesinde çok büyük fırlama ile ilk beş kriterin dahi hiç ulaşamadığı bir değerle büyük bir itibar artışı sergilemektedir. 1966 yılında orijinallik kriterinin, 1966-1976 yılları arasında ise devrimcilik kriterinin ortadan yokolması da ilginç bir gelişmedir.

Üçüncü beş kriterin dalgalanışlarına gözetildiğinde 1961' de ve 1971-1976 yılları arasındaki dönemde mevcut olmayan doğaya saygı kriterinin 1966 yılında, 1966 ve 1976 yıllarında varolmayan zengin-hoş mekanlar yaratma kriterinin ise 1991 yılında büyük bir çıkış yaptığı ve beş kriter arasında birinci sırayı aldığı görülür. Yine 1971 yılının itibarlı kriteri mekan sürekliliği de 1976-1986 arasındaki devrede ortadan kaybolmuştur.

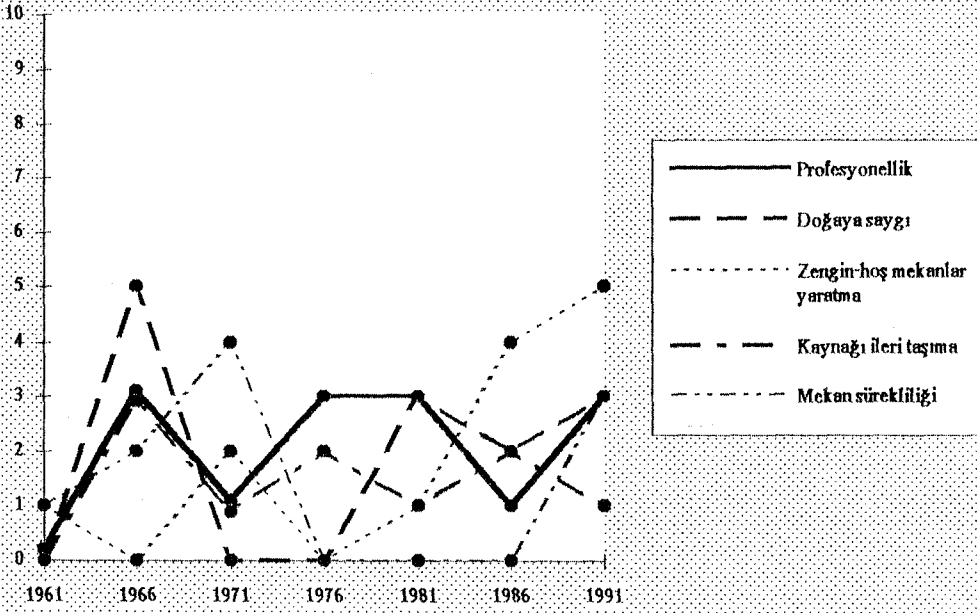
Dördüncü beş kriterin grafiğinde ışık-hava kalitesi kriterinin büyük bir çıkış yaptığı görülür. Önceki yıllarda varolmayan sembolik ifade kriterinin 1981-1986 yılları arasındaki dönemde büyük bir çıkış yaparak birinci duruma yükselmesi ve ardından yine yokolması ilginçtir.

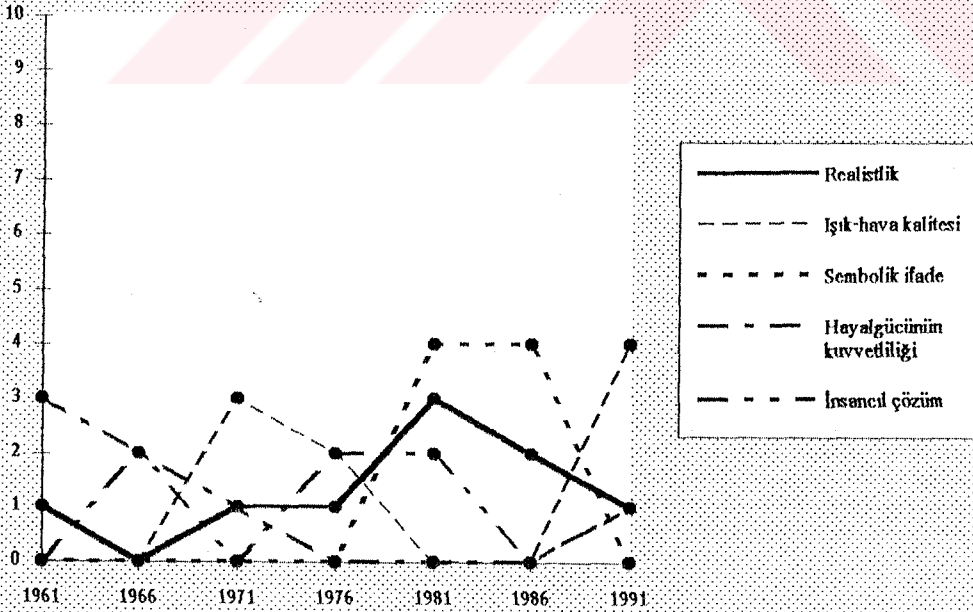
Şekil . 108 - 30 YILIN KRİTERLERİNİN OLUMLU KRİTERLERİN GEÇİŞ YERLERİNE GÖRE ALDIĞI DEĞERLER UYARINCA SERGİLEDİĞİ DALGALANMA (İLK BEŞ KRİTER İÇİN)

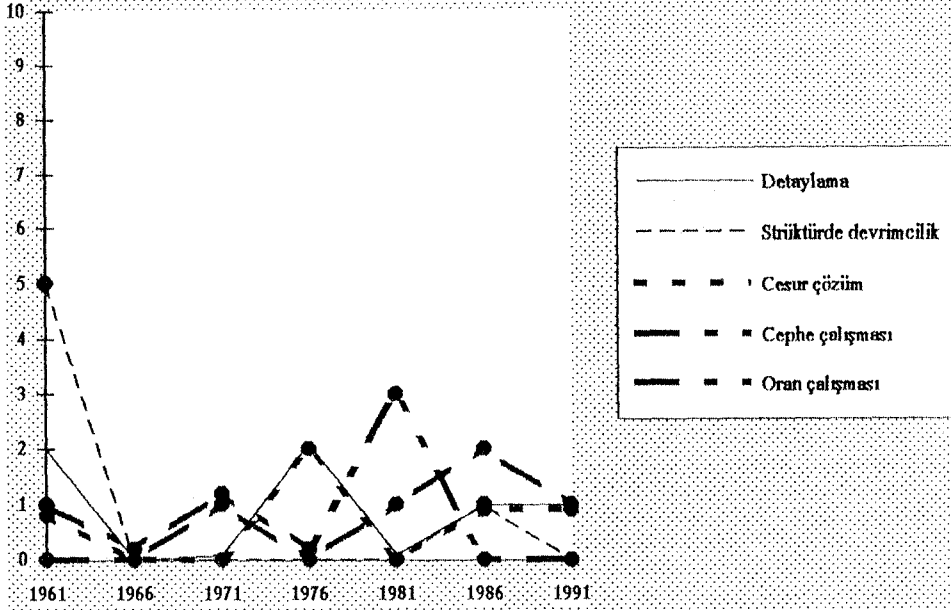
Şekil . 109 - 30 YILIN KRİTERLERİNİN OLUMLU KRİTERLERİN GEÇİŞ YERLERİNE GÖRE ALDIĞI DEĞERLER UYARINCA SERGİLEDİĞİ DALGALANMA (İKİNCİ BEŞ KRİTER İÇİN)

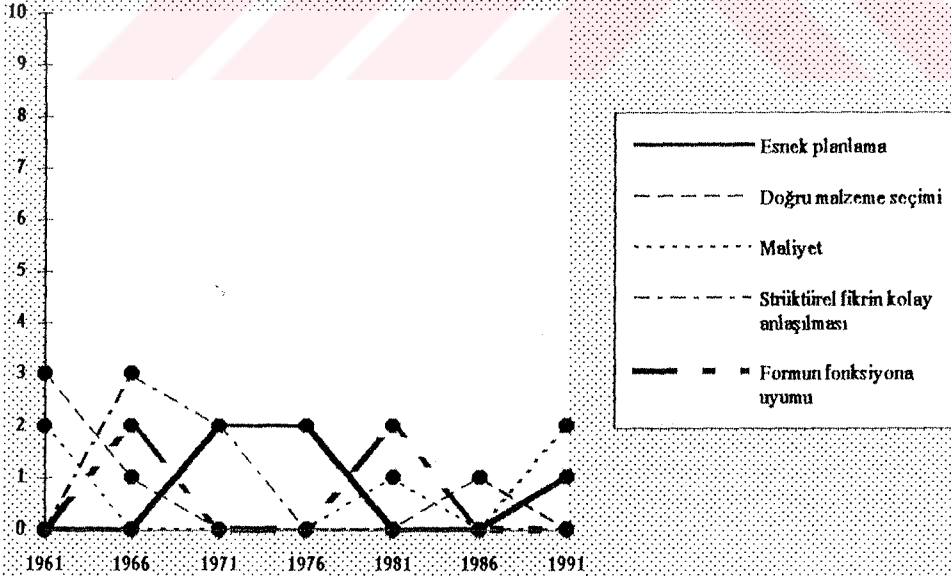
Şekil . 110 - 30 YILIN KRİTERLERİNİN OLUMLU KRİTERLERİN GEÇİŞ YERLERİNE GÖRE ALDIĞI DEĞERLER UYARINCA SERGİLEDİĞİ DALGALANMA (ÜÇÜNCÜ BEŞ KRİTER İÇİN)

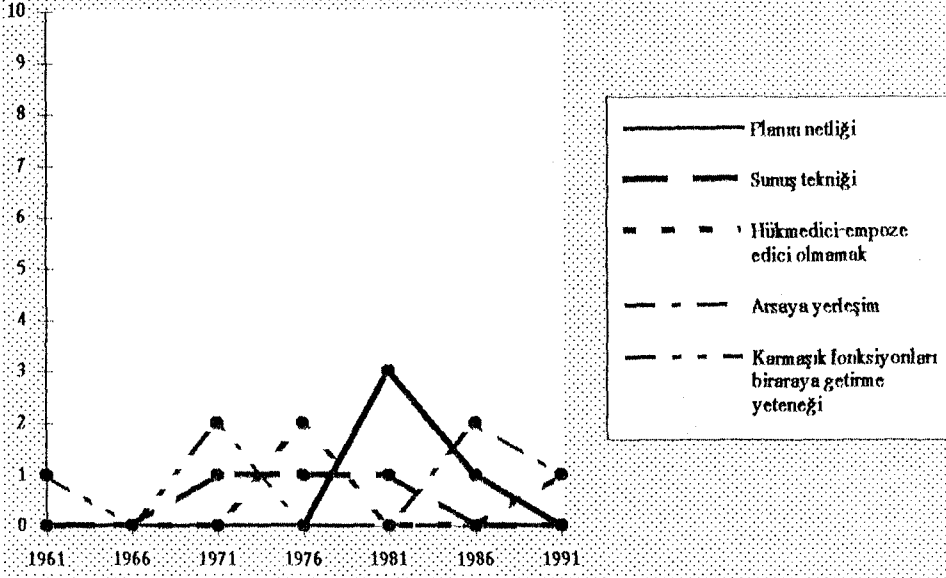
Şekil . 111 - 30 YILIN KRİTERLERİNİN OLUMLU KRİTERLERİN GEÇİŞ YERLERİNE GÖRE ALDIĞI DEĞERLER UYARINCA SERGİLEDİĞİ DALGALANMA (DÖRDÜNCÜ BEŞ KRİTER İÇİN)

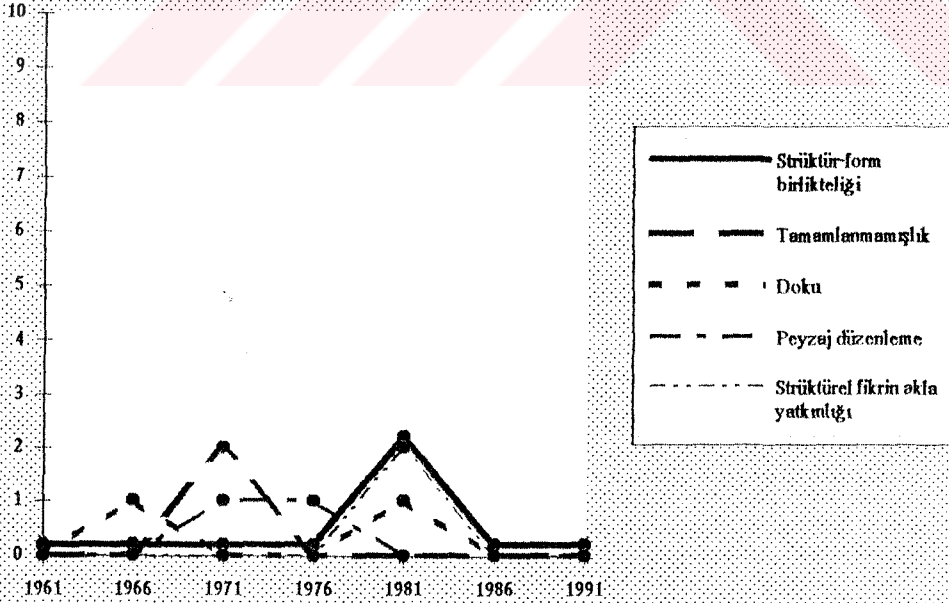
Şekil . 112 - 30 YILIN KRİTERLERİNİN OLUMLU KRİTERLERİN GEÇİŞ YERLERİNE GÖRE ALDIĞI DEĞERLER UYARINCA SERGİLEDİĞİ DALGALANMA (BEŞİNCİ BEŞ KRİTER İÇİN)

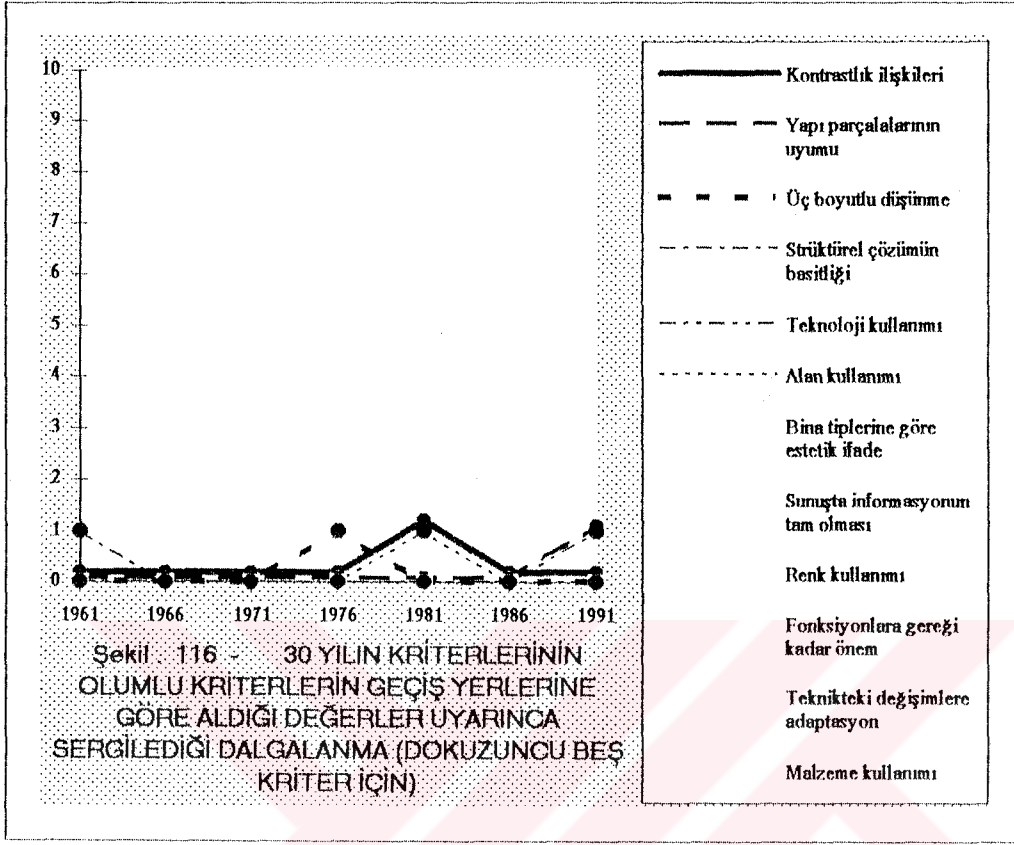
Şekil . 113 - 30 YILIN KRİTERLERİNİN OLUMLU KRİTERLERİN GEÇİŞ YERLERİNE GÖRE ALDIĞI DEĞERLER UYARINCA SERGİLEDİĞİ DALGALANMA (ALTINCI BEŞ KRİTER İÇİN)

Şekil . 114 - 30 YILIN KRİTERLERİNİN OLUMLU KRİTERLERİN GEÇİŞ YERLERİNE GÖRE ALDIĞI DEĞERLER UYARINCA SERGİLEDİĞİ DALGALANMA (YEDİNCİ BEŞ KRİTER İÇİN)

Şekil . 115 - 30 YILIN KRİTERLERİNİN OLUMLU KRİTERLERİN GEÇİŞ YERLERİNE GÖRE ALDIĞI DEĞERLER UYARINCA SERGİLEDİĞİ DALGALANMA (SEKİZİNCİ BEŞ KRİTER İÇİN)

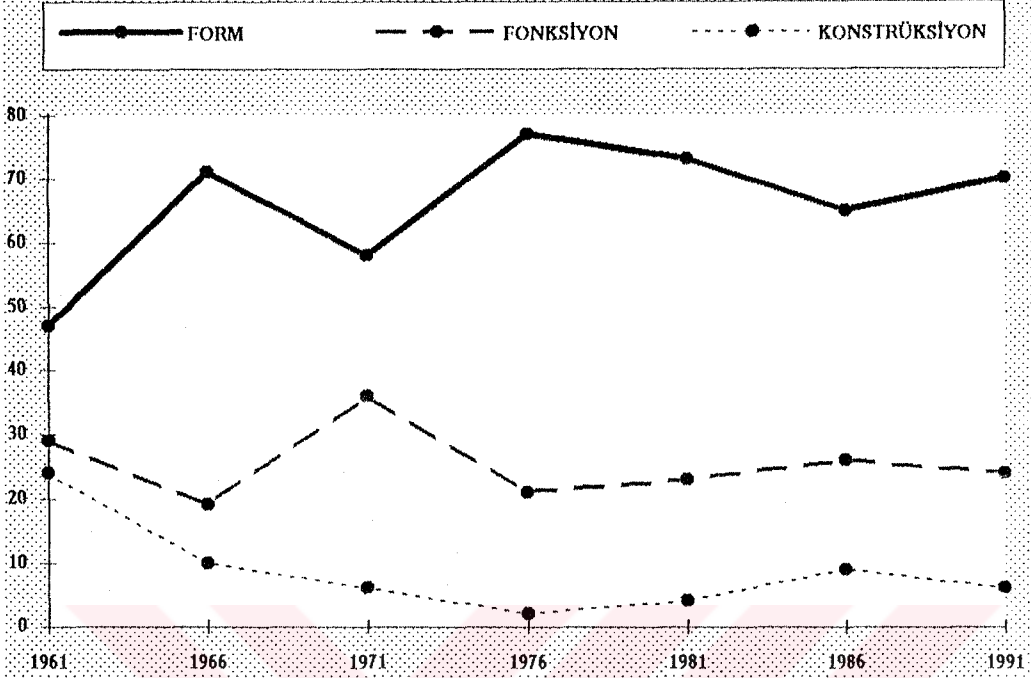

Beşinci beş kriterin grafiğinde 1961 yılı yarışmasında oldukça yüksek değerle bu yılın ilk kriterleri arasında yer alan strüktürde devrimcilik kriterinin daha sonra yokolduğu sadece 1986 yılında düşük bir önemle değerlendirmelere dahil olduğu görülmektedir. Diğer kriterler yine düşük değerlerle dengeli bir dalgalanma sergilemektedir.

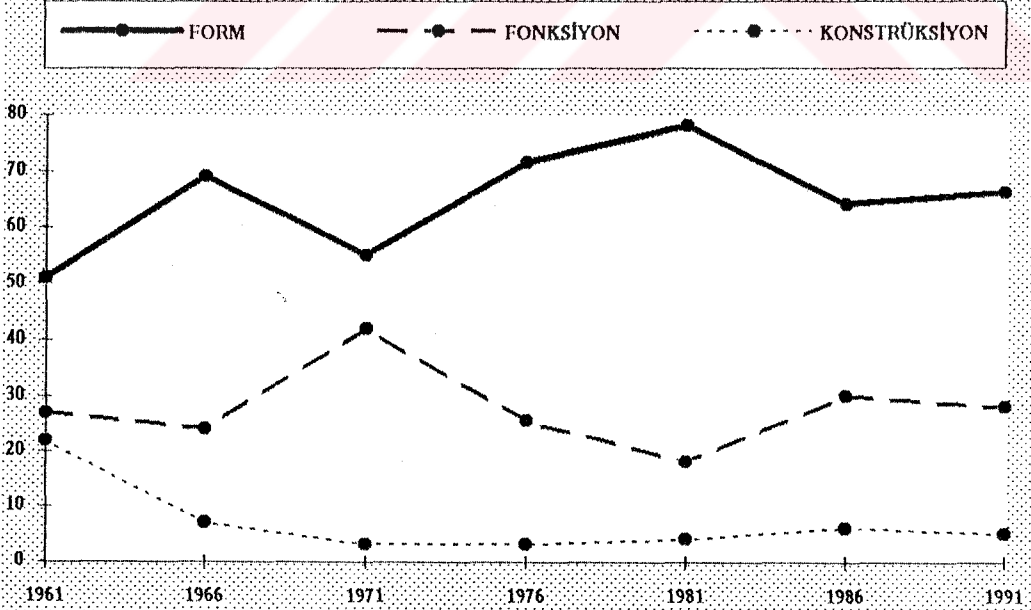
Altıncı, yedinci, sekizinci ve dokuzuncu beş kriterin grafiklerinde göze çarpan şey 1966 ve 1971 yıllarında aldığı değerlerle bu kriterler içinde birinci sırada olan strüktürel fikrin kolay anlaşılması kriteri ile 1981 yılında birinci durumda olan alanın netliği kriterinin daha sonra kaybolmasıdır. Diğer kriterler zaman zaman ortaya çıkan ve kaybolan -önemi az olan- kriterlerdir denilebilir.

4.3. Form-Fonksiyon-Konstrüksiyon Üçlüsünün Sıralamalarının İncelenmesi :

celenen 7 yıl boyunca (kullanılma frekansına ve olumlu kriterlerin geçiş yerlerine göre sıralamalarda) form, fonksiyon, konstrüksiyon üçlüsünün ağırlıklarında saptanan dalgalanmalar [şekil.117] ve [şekil.118]'deki grafiklerde sergilenmektedir.

Şekil . 117 - FORM-FONKSİYON-KONSTRÜKSİYON ÜÇLÜSÜ YÜZDELERİNİN YILLARA GÖRE SERGİLEDİĞİ DALGALANMA (KULLANILMA FREKANSINA GÖRE)

Şekil . 118 - FORM-FONKSİYON-KONSTRÜKSİYON ÜÇLÜSÜ YÜZDELERİNİN YILLARA GÖRE SERGİLEDİĞİ DALGALANMA (OLUMLU KRİTERLERİN GEÇİŞ YERLERİNE GÖRE)

Buna göre tüm yıllar boyunca her iki sıralamada da *form* ' un diğerlerine olan üstünlüğü açıkça ortadadır. *Fonksiyon* bütün yıllar boyunca ikinci sırada yer almıştır. *Konstrüksiyon* sadece 1961 yılında *fonksiyon* ' un ağırlığına yaklaşabilmiş, diğer yılların tümünde çok az bir yüzde olarak sonuncu sırada yer almıştır.

Yedi yıl boyunca form-fonksiyon-konstrüksiyon üçlüsünün elde ettiği değerler toplamı uyarınca oluşturulan 'ortalama ağırlıklar' şöyledir :

Kullanılma Frekansına Göre	Olumlu Kriterlerin Geçiş Yerlerine Göre
1. Form (% 67.26)	1. Form (% 65.43)
2. Fonksiyon (% 25.38)	2. Fonksiyon (% 27.13)
3. Konstrüksiyon (% 7.36)	3. Konstrüksiyon (% 7.44)

3.5. Bölümün Sonuçları :

- Bu bölümde P/A Awards programının jüri değerlendirmelerinden yararlanılarak mimari tasarımın değerlendirme kriterlerine ulaşmak, bunların ağırlıklarını ve zaman içindeki dalgalanmalarını saptamak, böylece son otuz yılda mimaride geçerli olan -bir kısım- 'değerler' konusunda fikir sahibi olmak amaçlanmıştır.

- İncelemeler sonucu değerlendirmelerde ismi geçen toplam 53 kriter tespit edilmiştir. Bunlardan 30' u form, 13'ü fonksiyon, 10' u konstrüksiyon grubunda yer almaktadır.

- Ağırlıkların incelenmesi sonucu form başlığı altındaki en önem verilen kriterin (değerlendirmelerde ismi çözümün basitliği kriterinden daha az geçmesine rağmen) fikrin akla yakınlığı olduğu, fonksiyon başlığı altındaki en değer verilen kriterin probleme uygun çözüm olduğu, konstrüksiyon başlığı altındaki en değer verilen kriterin ise (maliyet kriterinin ismi daha fazla geçmiş olmasına rağmen) detaylama ve strüktürde devrim olduğu saptanmıştır.

- Bölümün en önemli sonucu yılların karşılaştırılması ve kriterlerin yıllar boyunca tespit edilen değerlerinin genel toplamının alınması yolu ile saptanan ağırlıklarda probleme uygun çözüm (problem çözme başarısı) kriterinin -hem kullanılma adedine göre, hem de olumlu kriterlerin geçiş yerlerine göre sıralamada- birinci durumda olmasıdır. Fikrin akla yakınlığı ikinci, çözümün basitliği (değerlendirmelerde ismi fikrin akla yakınlığı kriterinden daha fazla geçmiş olmasına rağmen) üçüncü sırada yer almıştır.

• İncelenen her yılın -geçme adedine ve olumlu kriterlerin geçiş yerlerine göre belirlenen- en önemli kriterleri aşağıda gösterilmektedir :

GEÇME ADEDİNE GÖRE	1961	1966	1971	1976	1981	1986	1991
Form	Çözümün basitliği + Fikrin akla yatkınlığı	Çözümün basitliği	Fikrin akla yatkınlığı	Fikrin akla yatkınlığı	Çevreye uyum + Çözümün basitliği + Ölçek	Orjinallik + Fikrin akla yatkınlığı + Sembolik ifade	Dizaynın estetikte hoş-haz verici olması
Fonksiyon	Probleme uygun çözüm	Düzenleme	Probleme uygun çözüm	Probleme uygun çözüm	Probleme uygun çözüm	Probleme uygun çözüm + Düzenleme-plan + Zengin-hoş mekanlar yaratma	Işık kalitesi + Zengin- hoş mekanlar yaratma
Konstrüksiyon	Strüktürde devrim + Malzeme seçimi + Maliyet	Maliyet + Strüktürel fikrin kolay anlaşılması + Malzeme seçimi	Strüktürel fikrin kolay anlaşılması + Teknikteki değişimlere adapte olabilmek + Malzeme seçimi	Detaylama	Maliyet + Detaylama + Strüktürel fikrin akla yatkınlığı	Detaylama + Strüktürde devrim+ Malzeme seçimi + Malzeme kullanımı	Maliyet
Genel	Probleme uygun çözüm	Çözümün basitliği	Probleme uygun çözüm	Probleme uygun çözüm + fikrin akla yatkınlığı	Çevreye uyum + Çözümün basitliği + Ölçek + Probleme uygun çözüm	Orjinallik + Fikrin akla yatkınlığı + Sembolik ifade + Probleme uygun çözüm + Düzenleme + Zengin-hoş mekanlar yaratma	Dizaynın estetik olarak hoş-hazverici olması

OLUMLU KRİTERLERİN GEÇME YERİNE GÖRE	1961	1966	1971	1976	1981	1986	1991
Form	Çözümün basitliği + fikrin akla yatkınlığı	Çözümün basitliği	Fikrin akla yatkınlığı	Fikrin akla yatkınlığı	Çevreye uyum + Ölçek	Orjinallik + Fikrin akla yatkınlığı + Sembolik ifade	Dizaynın estetikte hoş-haz verici olması
Fonksiyon	Probleme uygun çözüm	Düzenleme	Probleme uygun çözüm	Probleme uygun çözüm	Probleme uygun çözüm	Probleme uygun çözüm + Zengin-hoş mekanlar yaratma	Probleme uygun çözüm + Zengin- hoş mekanlar yaratma
Konstrüksiyon	Strüktürde devrim	Strüktürel fikrin kolay anlaşılması	Strüktürel fikrin kolay anlaşılması	Detaylama	Strüktürel fikrin akla yatkınlığı	Detaylama + Strüktürde devrim+ Malzeme seçimi	Maliyet
Genel	Probleme uygun çözüm	Çözümün basitliği + düzenleme	Probleme uygun çözüm	Fikrin akla yatkınlığı + Probleme uygun çözüm	Çevreye uyum + Ölçek + Probleme uygun çözüm	Orjinallik + Fikrin akla yatkınlığı + Sembolik ifade + Probleme uygun çözüm + Zengin-hoş mekanlar yaratma	Dizaynın estetikte hoş-haz verici olması

- Form-fonksiyon-konstrüksiyon üçlüsünün (olumlu kriterlerin geçiş yerlerine göre) sıralaması ortalama yüzdelerle ;
 1. Form (% 65.43)
 2. Fonksiyon (% 27.13)
 3. Konstrüksiyon (% 7.44), şeklinde olmuştur.

BÖLÜM 4. TEZİN SONUÇLARI

- Mimari tasarım problemi iyi tanımlanamayan problemlerdendir. Mimaride tasarım olayına pekçok farklı grubun beklentileri dahil olduğundan problemin değişkenleri sayıca çok fazladır ve bazıları birbirine zıt çözümler doğurmaktadır. Bu nedenle bir çözüm metodu belirlemek kolay olamamaktadır.

- Bazı kişiler sanatın ve mimarinin sadece nesnel değerler ile açıklanabileceğini iddia edip, kanıtlamaya çalışmışlardır. Oysa bilimde dahi işin içine azda olsa öznelliğin karıştığı itiraf edilmekte iken mimarlık gibi yarı yarıya sanat olan ve toplumla ilgili -toplumsal hayat hakkında- kişisel değerler taşıyan bir alanda öznelliğin olmaması gerektiğini düşünmek doğru olmaz.

Öznellik - dozu iyi ayarlanmak kaydı ile - konuya daha önce farkına varılmamış yeni boyutlar kazandırabilir ve gelişme yollarını daha hızlı açabilir. Tek başına nesnel kalıplara oturtulan - kişisel değerlerden soyutlanmış - çözümler ise mimariye kalıplaşmayı getirebilir ki bu tehlikelidir. Kısacası iyi ayarlanmış bir öznellik de nesnellik kadar önemli ve gereklidir.

- Mimari tasarımda değerlendirmeye farklı beklentileri ve görüş açıları olan pekçok grup dahil olmaktadır :

1. Meslekten olmayan doğrudan (malsahibi vb) veya dolaylı (çevre sakinleri vb) ilgililer
2. Profesyonel mimar/mühendisler (tasarımı gerçekleştiren ya da eleştiren kişiler)

Tasarımı yapacak olan mimar tasarıma dahil olan grupların (kullanıcı, belediyeler, malsahibi, inşaat mühendisleri, vb.) istekleri ile sonuç ürünün onları da etkileyeceği üçüncü şahısların (çevre sakinleri, gelecek nesiller, vb.) beklenti ve haklarını karşılayacak ; bunu yaparken de kendi kişisel değer ve yeteneklerini de olaya katacak optimum bir çözüme ulaşmak zorundadır. Ancak hangi kriterler ne gibi ağırlıklarla tasarımı etkileyecektir. Öncelikli kriterler nelerdir. Sorun budur.

- Değerlendirmenin üç aşamada gerçekleştirildiği söylenebilir :

1. Değer kriterlerinin saptanması
2. Değer kriterlerinin ağırlıklarının saptanması
3. Bunlara göre tüm sistemin değerinin saptanması

Burada önemli olan ilk iki aşamanın başarı ile gerçekleştirilmesidir. İlk iki aşama ne kadar bilinçli gerçekleştirilirse üçüncü aşamadan alınan sonuç o kadar iyi olacaktır. Bu tezde de hedef ilk iki aşamanın tespitine yöneliktir.

- Değerlendirmelerini profesyonel ve objektif gözle yapan kurum olduğu umdedilen özel mimari proje yarışmalarından birinin (30 yıllık süreç boyunca beşer yıl ara ile 7 yarışmasının)incelenmesi aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir :

Değerlendirmelerde 30' u form, 13' ü fonksiyon, 10' u konstrüksiyon grubuna ait olmak üzere 53 kriter saptanmıştır (bkz. s: 46-48).

Bu kriterlerin yıllar boyunca saptanan değerlerinin genel toplamının alınması yolu ile belirlenen ağırlıklarda fonksiyon grubunda yer alan probleme uygun çözüm (problem çözme başarısı) kriteri birinci sıradadır. Form grubundaki fikrin akla yakınlığı ikinci, aynı gruptaki çözümün basitliği kriteri üçüncüdür.

- İncelenen otuz yıllık süreç boyunca bu kriterlerin incelenmesinden şöyle bir sonuç çıkarılabilir :

1961' li yıllarda hiç bahsi geçmeyen çevreye saygı ve dizaynın estetik olarak hoş-hazverici olması kriterlerinin 1991' li yıllarda yaptığı çıkış ilginçtir. Ortalama ağırlıklarda birinci durumda olan probleme uygun çözüm (problem çözme başarısı) kriteri sadece 1971 yılında diğerleri ile arasındaki değer farkını açmış, 1966 ve 1991 yıllarında ise birinci derecede önemliliğini kaybederek üçüncülüğe düşmüştür. Diğer yıllarda aşağı sıralarda seyreden düzenleme-plan kriterinin 1966-1971 yıllarının değerlendirmelerinde itibar kazandığı ve birinciliğe kadar yükseldiği gözlenmektedir. Fikrin akla yakınlığı kriteri sergilediği dalgalanma ile ilk beş kriterden en istikrarlısıdır ; tüm yıllar boyunca yeri genelde ikincilik olmuştur. 1986' nın birinci 1991'in ikinci kriteri olan orjinallik in 1966 yılında , 1981' in ikinci kriteri olan devrimcilik in 1966-1976 arasındaki on yıllık

periyodda ortadan yokolması ilginçtir. Yine 1966' ya kadarki dönemin itibarsız kriterlerinden ölçek' in değeri 1966-1986 yılları arasındaki dönemde büyük ölçüde artmıştır. Daha alt sıralardaki kriterlerin çoğunda yine inişli çıkışlı tablolar sergilemektedir (bkz. s: 99-104). Bu da şu gerçeği bir kez daha hatırlatır. Mimaride değişkenler sayıca çok fazladır ve problem iyi tanımlanamamaktadır. Ayrıca öznel değerlerde olaya ister istemez dahil olmaktadır. Değişkenlerin ağırlıkları zaman içinde değişen değer yargılarına göre değişiklik sergileyebilmektedir. 1960' lardan sonra katı rasyonalist eğilimin ortaya çıkan sonuçlarına tepki olarak çevreye saygı kriterinin gözle görülen itibar kazanışı gibi. Bununla beraber ilk sıralardaki kriterlerin kendi içlerindeki sıralamsı zaman zaman değişse de diğer kriterlere oranla genelde hep en başlarda yer aldıkları da gözlenen bir başka gerçektir.

- İncelenen yarışmaların hiçbirinde sistematik değerlendirme yapılmadığı görülmüştür. Sistematik tasarlama yöntemlerinin gündeme en yoğun olarak geldiği 70' li yıllarda dahi değerlendirmelerin kişisel yargı niteliğinde olduğu ve sayısal yerine sözel ifadelerle açıklandığı saptanmıştır.
- Kriterlerin belirlenen durumları, dalgalanmaları, iniş çıkışları ve birbirleri ile ilişkilerindeki değişkenlikler, incelendikleri dönemlerin genel toplumsal değerleri; sanatsal anlayışı, teknolojik ve ekonomik durumu ile karşılaştırarak, toplumsal özelliklerin mimariye yansımaları konusunda yararlı olacak tesbitler ileri çalışmaların konusu olabilir. Belirlenen değerlendirme kriterlerinin seçilen örneklere nasıl ve ne ölçüde yansıdığı da bir başka araştırma konusu olabilir.

KAYNAKLAR

- [1] M. INCEOĞLU, Mimari Planlama-Tasarlama Sürecinde Problem Belirleme, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1980, S: 21
- [2] A. ÖKE, Mimarlıkta Tasarlama Metodlarına Giriş (Ders notları), İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1978, S: 6
- [3] A. ÖKE, ay. es., S: 6
- [4] A. ÖKE, ay. es., S: 6
- [5] A. ÖKE, ay. es., S: 6
- [6] A. ÖKE, ay. es., S: 6
- [7] G. SAĞLAMER, Mimari Tasarımda Çözümün Tanımı ve Nesnel Olarak Değerlendirilmesi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1982, S: Giriş Bölümü-I
- [8] A. YÜCEL, Tasarlama ve Çevre Sorunları, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1971, S: 3
- [9] G. SAĞLAMER, ay. es., S: 7-9
- [10] A. ÖKE, ay. es., S: 6
- [11] G. SAĞLAMER, ay. es., S: 7
- [12] K. STEIN, 'Uzay Çağı Mimarisi', İnsan ve Kainat Dergisi, Türkiye Gazetesi Yayın Topluluğu, İhlas Matbaacılık, Haziran, 1989, S: 14
- [13] M. INCEOĞLU, ay. es., S: 20
- [14], Türkçe Sözlük, T.D.K. (Türk Dil Kurumu), 1973, S: 661
- [15] M. INCEOĞLU, ay. es., S: 38
- [16] G. SAĞLAMER, ay. es., S: 4
- [17] G. SAĞLAMER, ay. es., S: 8
- [18] G. SAĞLAMER, ay. es., S: 8

- [19] G. SAĞLAMER, ay. es., S: 8
- [20] H. MARSHALL, Bilim ve Teknik Dergisi, TÜBİTAK, Nisan, 1980, S: 4
- [21] M. İNCEOĞLU, ay. es., S: 19
- [22] B. ZEVI, Mimariyi Görmeyi Öğrenmek, (Çev: H.Demir Divanlioğlu), İstanbul, 1990, S: 29
- [23] A. COLQUHOUN, Mimari Eleştiri Yazıları, Cambridge MA, London, 1981, (Çev: Ali Cengizhan, Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınları [Maya Yayınları], İstanbul, 1990), S: 88
- [24] G. AKIN, Mimaride Anlam (yüksek lisans dersi notları), İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, Nisan, 1991
- [25] U. ERKMAN, Mimaride Görsel İdrak İlişkileri, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1973, S: 35
- [26] D. KUBAN, Mimarlık Kavramları, Y.E.M. Yayın, İstanbul, 1974, S: 12
- [27] D.KUBAN, y.a.g.e., S: 13
- [28] D. KUBAN, y.a.g.e., S: 13
- [29] D. KUBAN, y.a.g.e., S: 22
- [30] D. KUBAN, y.a.g.e., S: 23
- [31] D. KUBAN, y.a.g.e., S: 23
- [32] A. COLQUHOUN, ay. es., S: III
- [33] D. KUBAN, ay. es., S: 60
- [34] D. KUBAN, ay. es., S: 18
- [35] A. COLQUHOUN, ay. es., S:101
- [36] A. COLQUHOUN, ay. es., S: VI
- [37] N. ÖĞÜT, ' Eleştirinin Eleştirisi ', Mimarlık dergisi, T.M.M.O.B. , Mimarlar Odası, Aylık Yayın Organı, Mayıs, 1989, S: 35
- [38] G. AKIN, ay. es. (Yüksek Lisans Dersi Notları)
- [39] G. AKIN, ay. es. (Yüksek Lisans Dersi Notları)
- [40] D. KUBAN, ay. es., S: 19
- [41] D. KUBAN, ay. es., S: 19

- [42] A. YÜCEL, ay.es., S: 10
- [43] D. KUBAN, ay. es., S: 17
- [44] H. YURTSEVER, 'Yapılaşmadan Tasarıma', Mimarlık Dergisi, T.M.M.O.B., Mimarlar Odası, Aylık Yayın Organı, Mayıs, 1989, S: 65
- [45] Türkçe Sözlük, S: 207
- [46] W. CHURCHIL, Bilim ve Teknik Dergisi, TÜBİTAK, Nisan, 1980, S: 37
- [47] G. TÜMER, 'Eleştiri ve Mimarlık', Çevre Dergisi, Reyo Basımevi, İstanbul, Mayıs, 1980, S: 8
- [48] G. TÜMER, y.a.g.e., S: 88
- [49] M. TAPAN, Mimarlıkta Tasarlama Metodlarına Giriş (ders notları), İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1978, S: 43
- [50] A. COLQUHOUN, ay. es., S: VI
- [51] C. YILDIRIM, Bilim Felsefesi, Remzi Kitabevi, Ankara, 1973, S: 261
- [52] N. ÖĞÜT, ay. es., S: 35
- [53] N. ÖĞÜT, ay. es., S: 35
- [54] G. TÜMER, ay. es., S: 88
- [55] G. TÜMER, ay. es., S: 95
- [56] G. TÜMER, ay. es., S: 90
- [57] C. YILDIRIM, ay. es., S: 265
- [58] Türkçe Sözlük, S: 636
- [59] G. TÜMER, ay. es., S: 90
- [60] G. TÜMER, ay. es., S: 94
- [61] C. YILDIRIM, ay. es., S: 264
- [62] Türkçe Sözlük, S: 601
- [63] K. ÖZTÜRK, Mimarlıkta -Tasarım Sürecinde- Cephelerin EstetikAğırlıklı Sayısal/Nesnel Değerlendirilmesi İçin Bir Yöntem Araştırması (Doktora Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 1978, S: 13
- [64] Türkçe Sözlük, S: 118

- [65] C. YILDIRIM, ay. es., S: 265
- [66] M. INCEOĞLU, ay. es., S: 46
- [67] M. TAPAN, ay. es., S:45-46
- [68] N. ÖĞÜT, ay. es., S: 35
- [69] M. TAPAN, Mimarlıkta Değerlendirme Aracı Olarak Fayda Değeri Analizi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1980, S: 8
- [70] F. YÜREKLİ, 'Mimarlık ve Eğitimi Üzerine ', Yapı Dergisi, Y.E.M., Ağustos, 1991, S: 55
- [71] F. YÜREKLİ, Çevre Görsel Değerlendirmesine İlişkin Bir Yöntem Araştırması, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1977, S: 85
- [72] M. TAPAN, y.a.g.e., S: 46
- [73] G. TÜMER, ay. es., S: 90
- [74] G. TÜMER, ay. es., S: 89
- [75] B. ÖZER, Yorumlar, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul, 1986, S: 30
- [76] Türkçe Sözlük, ay. es., S: 685
- [77] B. ÖZER, ay. es., S: 20
- [78] C. YILDIRIM, ay. es., S: 17
- [79] G. TÜMER, ay. es., S: 90
- [80] G. TÜMER, ay. es., S: 90
- [81] B. ZEVI, ay. es., S: 63
- [82] G. TÜMER, ay. es., S: 91
- [83] G. TÜMER, ay. es., S: 91
- [84] M. TAPAN, Mimarlıkta Tasarlama Metodlarına Giriş (ders notları), İstanbul, 1978, S: 44
- [85] G. ATALIK, Mimari Tenkid' de Metod Araştırması Yolunda Bir Deneme, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1961, S: 3
- [86] B. ZEVI, ay. es., S: 64-86
- [87] U. ERKMAN, ay. es., S: 32

- [88] U. ERKMAN, ay. es., S: 32
- [89] M. TAPAN, y.a.g.e., S: 46
- [90] K. ÖZTÜRK, ay. es., S: 9
- [91] G. TÜMER, ay. es., S: 95
- [92] J. WILSON, Progressive Architecture, January, 1971, S: 58

ÖZEL OLARAK İNCELENEN DERGİLER:

- PROGRESSİVE ARCHİTECTURE, U.S.A., Ocak, 1961 (S: 97-156)
- PROGRESSİVE ARCHİTECTURE, U.S.A., Ocak, 1966 (S: 117-162)
- PROGRESSİVE ARCHİTECTURE, U.S.A., Ocak, 1971 (S: 57-93)
- PROGRESSİVE ARCHİTECTURE, U.S.A., Ocak, 1976 (S: 55-74)
- PROGRESSİVE ARCHİTECTURE, U.S.A., Ocak, 1981 (S: 117-158)
- PROGRESSİVE ARCHİTECTURE, U.S.A., Ocak, 1986 (S: 81-106)
- PROGRESSİVE ARCHİTECTURE, U.S.A., Ocak, 1991 (S: 78 - 116)

ÖZGEÇMİŞ

Pelin ERSOY,

26. Ekim. 1969 tarihinde Akşehir (Konya)' da doğdu. İlköğrenimini Şişli Hürriyet İlkokulunda (1979), ortaokulu Esentepe Ortaokulu' nda (1982), liseyi Nişantaşı Kız Lisesi' nde (1985) tamamladı. 1985 yılında İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi' ne girip 1989 yılında derece ile okuldan mezun oldu. 1986 - 1987 - 1988 yıllarında Emin Onat Ödülleri aldı. Halen İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Bina Bilgisi Programı' nda yüksek lisansa devam etmektedir.

Mezuniyet öncesi ve sonrası çalıştığı bürolar : 1986 yılında Architect Contor Mimarlık Bürosunda, 1990 yılında Öztekin Mimarlık / Dekorasyon Bürosunda, 1990 - 1991 yıllarında H. D. Mimarlık / Restorasyon Bürosunda çalışmıştır. İngilizce bilmekte ve bilgisayar destekli tasarım konusu üzerinde çalışmaktadır.